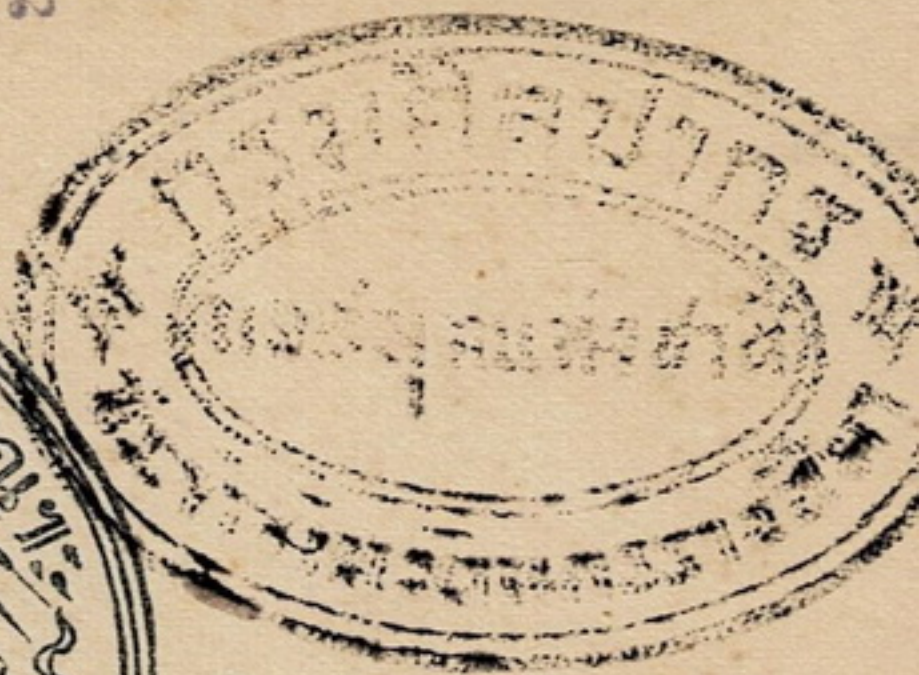

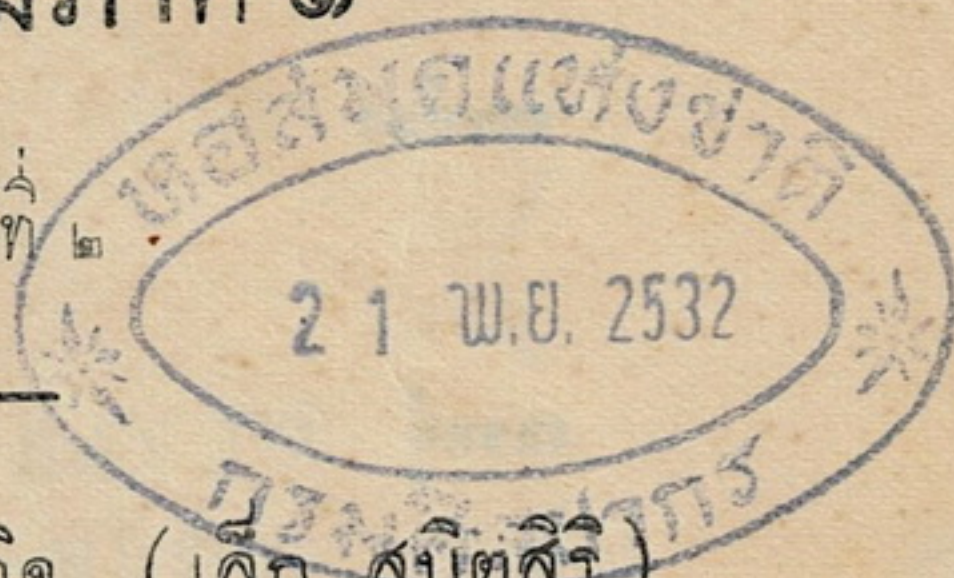
ห้องสมุดพุทธสมาคม
จังหวัดนครราชสีมา

หอสมุดแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ ร.๙ นครราชสีมา

ทำเนียบนามภาค ๑

ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๒

หุ้มแพร พระโศภณอักษรกิจ (เล็ก สมิติศิริ)

พิมพ์ถวายในารฉลองพระชันษา

พระอรรคชายาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์

กรมขุนสุทธาสินีนาฏ

เมื่อบกฤ พ.ศ. ๒๕๖๖

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

เลขที่ของ

๑๔๖/๑๐๑๒๓๔

เลขที่

๙๙๕.๙๓๐๓

๗ ๔๒๔

เลขทะเบียน

๒. ๓๒ ๗. ๑๖๐๗๔

คำนำ

หุ้มแพร พระโสมภณอักษรกิจ เจ้าของโรงพิมพ์โสมภณพิพรรฒนาการ
มาแจ้งความยังหอพระสมุดวชิรญาณสำหรับพระนคร ว่ามีความประสงค์
จะพิมพ์หนังสือถวายสนองพระคุณในการฉลองพระชันษา พระอรรค
ชายาเธอ ฯ กรมขุนสุทธาสินีนาฏ ครบ ๖๐ ในปีกุญ พ.ศ. ๒๔๖๖ นี้
สักเรื่อง ๑ ขอให้กรรมการช่วยเลือกเรื่องหนังสือให้พิมพ์ ข้าพเจ้า
คิดเห็นว่า หนังสือแจกเช่นในการฉลองพระชันษาของพระอรรคชายาเธอ ฯ
ผู้ซึ่งจะได้รับมีทั้งหญิงชายทุกชั้นบรรดาศักดิ์ ถ้าเลือกหาเรื่องหนังสือ
ให้พอใจด้วยกันหมดจึงจะเหมาะดี ข้าพเจ้านึกจนถึงหนังสือเรื่องทำเนียบ
นามต่าง ๆ ซึ่งหอพระสมุด ฯ ได้เคยรวบรวมพิมพ์ภาคที่ ๑ ขึ้น เมื่อ
พ.ศ. ๒๔๕๗ เป็นครั้งแรก มีผู้ชอบกันมาก แต่เมื่อพิมพ์ครั้งนั้นยัง
บกพร่อง แลขาดนามซึ่งเกิดขึ้นใหม่ หรือเปลี่ยนใหม่ในชั้นเมื่อพิมพ์
ฉบับแรกแล้วอยู่มาก ถึงเวลาสมควรจะแก้ไขรวบรวมพิมพ์ใหม่อีกสัก
ครั้ง ๑ แลหนังสือเรื่องทำเนียบนามต่าง ๆ นี้ ย่อมเป็นประโยชน์แก่ผู้
ซึ่งจะต้องการรู้ชื่อวงศ์ภูสณทั่วไประยะชั้นบุคคล จึงได้เลือก
หนังสือเรื่องทำเนียบนามต่าง ๆ ภาคที่ ๑ ให้พระโสมภณอักษรกิจพิมพ์
ถวายพระอรรคชายาเธอ ฯ ทรงแจกในการฉลองพระชันษา แต่การที่จะ
ตรวจแก้ต้นฉบับให้ถูกต้องตามที่เป็นอย่างอยู่ในปัจจุบันนี้ ข้าพเจ้าคิดจะ
อย่างอื่น ไม่มีเวลาที่จะทำเองได้ มหาเสวกโท พระยาพจนปริชา
เป็นผู้เอาใจใส่ในเรื่องทำเนียบนามต่าง ๆ ข้าพเจ้าได้เคยปรึกษาถึงการ

ที่จะแก้ไขหนังสือทำเนียบนามพิมพ์ใหม่ พระยาพจนปริชาเห็นชอบด้วย
แลรับจะช่วยมาแต่ก่อน จึงได้วานพระยาพจนปริชาให้ช่วยตรวจแก้
คบบทพิมพ์ครั้งที่ ๒ นี้ หวังใจว่าท่านทั้งหลายได้รับหนังสือนี้ไป คง
จะพอใจอ่านทั่วกัน

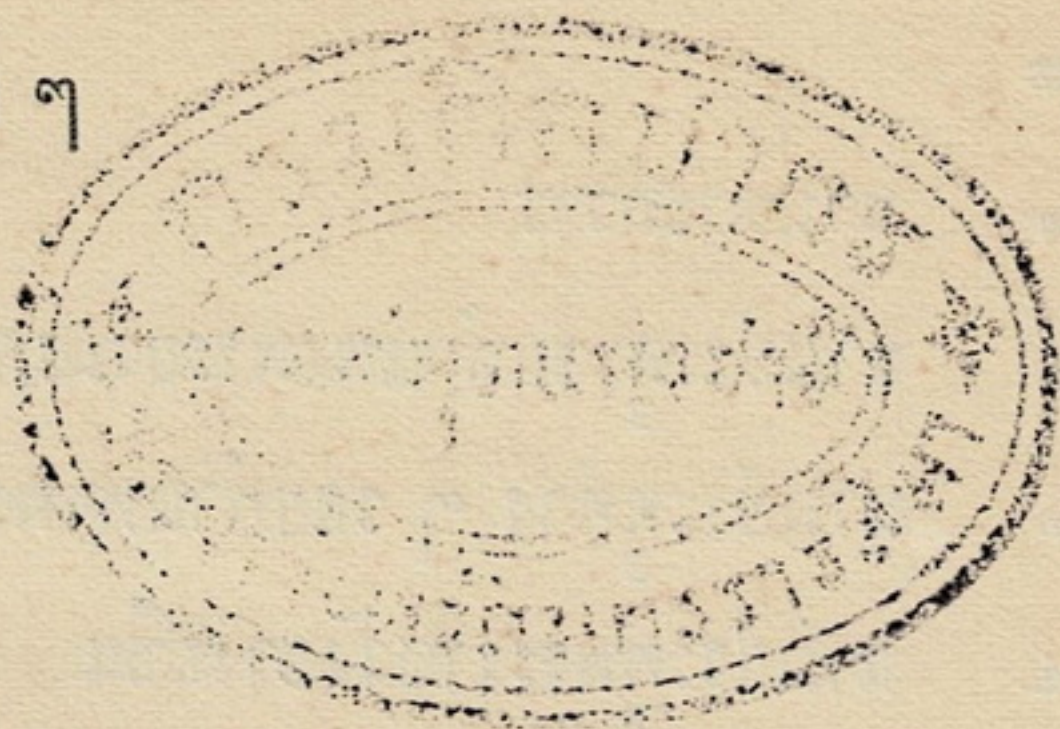
๓๖ *สมเด็จเจ้าพระยา* สภานายก

หอพระสมุดวชิรญาณ

วันที่ ๑๐ มีนาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖

สารบัญ

ตอน	เจดีย์สถานต่าง ๆ	หน้า
๑	พระพุทธรูป	๑
๒	พระสถูป	๗
๒		๑๐
๑	นามพระราชวัง	๑๐
๒	พระตำหนักที่เสด็จประทับแลประพาส	๑๕
๓	นามพระที่นั่งแลที่ต่าง ๆ ในพระบรมมหาราชวัง	๑๗
๔	นามพระที่นั่งในพระนคร	๓๕
๕	พระที่นั่งที่พระราชวังสวนกุหลาบ	๓๕
๖	พระที่นั่งแลตำหนักพระราชวังพญาไท	๓๖
๗	พระที่นั่งที่พระราชวังบวร	๓๘
๘	พระที่นั่งที่พระราชวังบางปะอิน	๔๒
๙	พระที่นั่งที่พระราชวังจันทร์เกษม	๔๕
๑๐	พระที่นั่งที่จังหวัดสมุทรปราการ	๔๕
๑๑	พระที่นั่งพระนารายณ์ราชนิเวศน์จังหวัดลพบุรี	๔๕
๑๒	พระที่นั่งที่พระราชวังสนามจันทร์จังหวัดนครปฐม	๔๖
๑๓	พระที่นั่งจังหวัดราชบุรี	๔๗
๑๔	พระที่นั่งที่พระนครคีรีจังหวัดเพชรบุรี	๔๗
๑๕	พระที่นั่งที่พระรามราชนิเวศน์จังหวัดเพชรบุรี	๔๘
๑๖	พระที่นั่งแลสถานต่าง ๆ ที่เกาะสีชัง	๔๘

ตอน ๓

หน้า ๖๐

- ๑ นามพระทวาร ๖๐
- ๒ นามประตอรอบกำแพงพระบรมมหาราชวัง ๖๐
- ๓ นามประตูต่าง ๆ รอบกำแพงพระราชวังบวร ๖๗
- ๔ นามประตูพระราชวังข้างป้อม ๗๑
- ๕ นามประตูพระราชวังสวนกุหลาบ ๗๒
- ๖ นามประตูสวนจิตรลดา ๗๕
- ๗ นามประตูที่พระนครศิริจังหวัดเพชรบุรี ๗๕

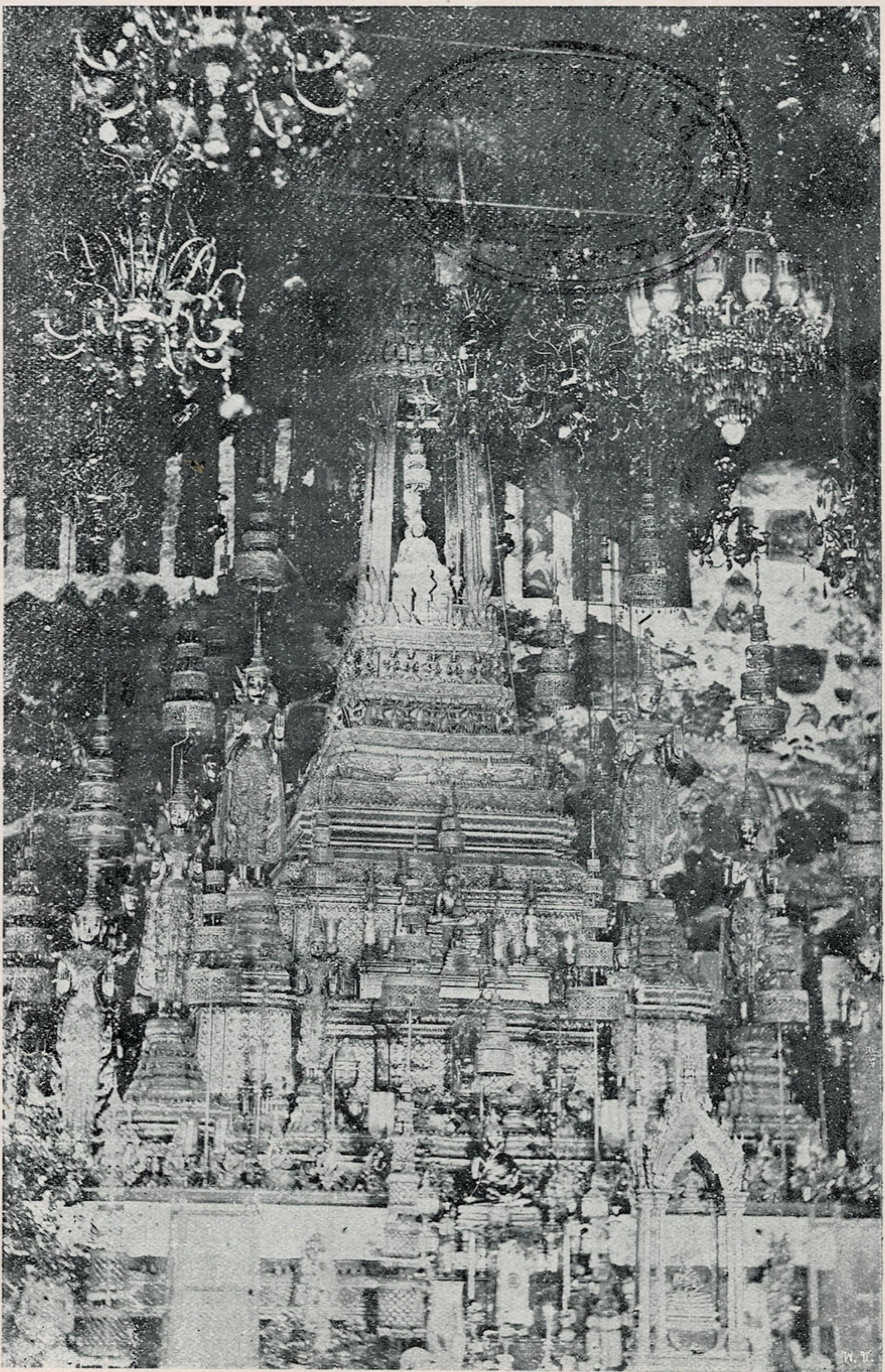
ตอน ๔

๗๖

- ๑ นามข้อมต่าง ๆ รอบกำแพงพระบรมมหาราชวัง ๗๖
- ๒ ข้อมข้อมต่าง ๆ รอบกำแพงพระราชวังบวร ๗๗
- ๓ ข้อมข้อมต่าง ๆ ตามกำแพงชั้นนอก ๗๗
- ๔ ข้อมข้อมที่ตั้งเรียงรายอยู่ชั้นนอกกรอบคลองผดุง
กรุงเกษม แลฝั่งตะวันตก ๗๑
- ๕ นามข้อมที่ตั้งเรียงรายอยู่ตามลำน้ำเจ้าพระยา
ในเขตจังหวัดนครเขื่อนขันธ์ ๗๒
- ๖ นามข้อมที่ตั้งเรียงรายอยู่ตามลำน้ำเจ้าพระยา
ในเขตจังหวัดสมุทรปราการ ๗๓
- ๗ นามข้อมต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ตามปากอ่าวแลหัวเมืองชายทะเล ๗๔
- ๘ นามข้อมที่ตั้งอยู่บนเขาพระนครศิริจังหวัดเพชรบุรี ๗๔

ตอน ๕	ถนนแอสฟาน	หน้า ๘๕
๑	นามถนนในพระบรมมหาราชวัง	๘๕
๒	นามถนนในกรุงเทพมหานคร	๘๕
๓	นามสะพานต่าง ๆ	๘๗
๔	นามสะพานรถไฟแผ่นดิน	๑๐๒
๕	ประตุน้ำ	๑๐๒
ตอน ๖	นามเรือระหว่างเรือพระที่นั่งเรือกระบวร	๑๐๓
	นามเรือในรัชกาลที่ ๑	๑๐๓
	นามเรือในรัชกาลที่ ๒	๑๑๒
	นามเรือในรัชกาลที่ ๓	๑๑๓
	นามเรือในรัชกาลที่ ๔	๑๑๖
	นามเรือในรัชกาลที่ ๕	๑๑๖
ตอน ๗	นามช้างต้น	๑๑๗
	นามพระยาช้างในรัชกาลที่ ๑	๑๑๗
	นามพระยาช้างในรัชกาลที่ ๒	๑๒๐
	นามพระยาช้างในรัชกาลที่ ๓	๑๒๒
	นามพระยาช้างในรัชกาลที่ ๔	๑๒๗
	นามพระยาช้างในรัชกาลที่ ๕	๑๓๓
	นามพระยาช้างในรัชกาลปัจจุบัน	๑๓๔
	รวางช้างต้น	๑๔๐

ตอน ๘	นามน้ำต้น	หน้า ๑๔๓
	รวางพระราชวังหลวง	๑๔๗
	นามน้ำพระราชวังบวร	๑๕๐
ตอน ๙	นามบ้นใหญ่	๑๕๓
	นามบ้นใหญ่	๑๕๗
	ชอบบนจาง	๑๕๘

พระมหามณเฑียรตูปญมากร แก้วมรกต (รูปนี้ถ่ายเมื่อในรัชกาลที่ ๔)

ทำเนียบนามภาค ๑

ตอน ๑

เจตีย์ฐานต่าง ๆ

๑ พระพุทธรูป

ในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

พระพุทธมโหฬารรัตนปฏิมากร แก้วหยกเขียว สมาธิ
(พระแก้วมรกต)

พระพุทธยอกฟ้าจุฬาโลก	}	หล่อหุ้มทองทรงเครื่อง
พระพุทธเลิศหล้านภาลัย		ลงยา หุ้มสมุทรา (เรียกว่าพระฉลองพระองค์ ทั้ง ๒ พระองค์)

พระสัมพุทธพรรณี หล่อกำไ้หล่อทอง สมาธิ

ในพระบรมมหาราชวัง

พระพุทธบุษยรัตน แก้วขาว บุษยนํ้าค้าง สมาธิ
จักรพรรดิพิมลมณีมัย

พระพุทธมโหฬารรัตนปฏิมากร แก้วเขียว หยกกรุสเขียว มารวิชัย
(พระแก้วน้อย)

พระพุทธบุษยรัตนน้อย

พระนรินทร์ราย

พระพุทธเพชรญาณ

พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต

พระพุทธนรสีห์

พระชัยเนาววิสุทธิ

พระที่นั่งพุทธไศศวรรย พระราชวังบวร

พระพุทธลีหังค

ในวัดพระเชตุพน

พระพุทธเทวปฏิมากร

พระพุทธศาสนากาฬารุณาคูณ

สุนทรธรรมทาน บุราณสุคตยพิตร

พระพุทธโลกนาถ ราชมหา

สมมตวงศ์ องค์อนันตญาณ

สัพพัญญู สยัมภูพุทธยพิตร

พระพุทธमारวิชัย อภัยปรัชกษ

อัครพฤกษโพธิภิรมย อภิสัมพุทธ

ยพิตร

แก้วผลึกขาว สมิติ

ทองหล่อ สมิติ

แก้วผลึกขาว สมิติ

หล่อทองสัมฤทธิ์ มารวิชัย

หล่อทองสัมฤทธิ์ นั่งถือตาลปัตร

หล่อหุ้มทอง สมิติ

หล่อขี้คทอง สมิติ

พระประธานในพระอุโบสถ

หล่อขี้คทอง มารวิชัย

พระประธานพระอุโบสถเดิม

คือการปรีชญ์คน

หล่อขี้คทอง ห้ามสมุทร ในพระ

วิหารทิศตะวันออกชั้นใน

หล่อขี้คทอง มารวิชัย ในพระวิหาร

ทิศตะวันออกชั้นนอก

พระพุทธชินราช วโรวาทธรรมจักร หล่อยัคทอง นั่งยกพระหัตถ์ขวา
 อัครปฐมเทศนา นราศกยพิตร ในพระวิหารทิศใต้ชั้นนอก
 พระพุทธชินสีห์หมั่นนาถ อรคอาสน หล่อยัคทอง นาคปรก ในพระวิหาร
 บัลลังก์ อุตตมทิศภาคหน้าคปรก ทิศใต้
 ศิลกภพพิตร

พระพุทธปาลิไลย ภิรัตไตรวิเวก หล่อยัคทอง นั่งห้อยพระบาท
 เอกจาริกสมาจาร วิมุติญาณพิตร ในพระวิหารทิศเหนือ

วัดสุทัศนเทพวราราม

พระศรีสากยมุนี หล่อยัคทอง มารวิชัย ในพระวิหาร
 พระพุทธศรีโลกเชษฐ หล่อยัคทอง มารวิชัย
 พระประธานในพระอุโบสถ

วัดอรุณราชวราราม

พระพุทธธรรมิศรราช หล่อยัคทอง มารวิชัย
 โลกธาตุคิลก พระประธานในพระอุโบสถ
 พระพุทธชมพูนท มหาบุรุษ หล่อยัคทอง มารวิชัย
 ลักษณา อสัตยานุพิตร ในพระวิหาร
 พระพุทธนฤมิตร หล่อยัคทอง ยืนทรงเครื่อง
 อย่างจักรพรรดิ เป็นพระฉลอง
 พระองค์พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี
 ที่ ๒ พระพุทธเลิศหล้านภาลัย
 ในซุ้มปรางนำพระอุโบสถ

วัดบวรนิเวศวิหาร

พระพุทธชินสีห์

หล่อปิดทอง มารวิชัย

พระศรีศาสดา

พระประธานในพระอุโบสถ

หล่อปิดทอง มารวิชัย

พระพุทธอชิรวาณ

พระประธานในพระวิหาร

หล่อปิดทอง ยืนห้ามสมุทร

เป็นพระฉลองพระองค์พระบาท

สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๔ พระจอม

เกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระวิหารเก๋ง

พระพุทธบัญญัติ

หล่อปิดทอง ยืนห้ามสมุทร

เป็นพระฉลองพระองค์สมเด็จพระ

กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์

ในพระวิหารเก๋ง

วัดราชโอรสาราม

พระพุทธอนันตคุณ อุดมยบพิตร

หล่อปิดทอง สมมติ

พระประธานในพระอุโบสถ

วัดราชประดิษฐ์

พระพุทธสิหิงคปฎิมากร

หล่อกำไลทอง สมมติ

พระประธานในพระอุโบสถ

วัดราชบพิตร

พระพุทธอังคีรส

หล่อกำไหล่อทอง สماعيل
พระประธานในพระอุโบสถ

วัดเบญจมบพิตร

พระพุทธชินราช

หล่อขี้กทอง มารวิชัย
หล่อในรัชกาลที่ ๕ ถ่ายอย่างจาก
วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ พิษณุโลก

วัดสระเกศ

พระอัฐฐารส ศรีสุคตทศพลญาณ หล่อขี้กทอง ยืนห้ามสมุทร
บพิตร ในพระวิหาร

วัดกัลยาณมิตร

พระพุทธตรีรัตนนายก

หล่อขี้กทอง มารวิชัย
พระประธานในพระอุโบสถ

วัดสุวรรณาราม

พระศาสดา

หล่อขี้กทอง มารวิชัย
พระประธานในพระอุโบสถ

วัดบรมนิวาส

พระทศพลญาณ

หล่อขี้กทอง มารวิชัยทรงเครื่อง
พระประธานในพระอุโบสถ

วัดราชาธิวาส

พระสัมพุทธพรวรณ

หล่อแก้วไหล่ทอง สมาธิ พระประธาน
ในพระอุโบสถ หล่อในรัชกาลที่ ๕
(พระนามเทียบกัณฑ์รัชกาลที่ ๔)

วัดพิชยญาติการาม

พระสีทธารณ

หล่อ พระประธานในพระอุโบสถ

วัดราชชนคาราม

พระเสฐิตคมมุนี

หล่อปักทอง มารวิชัย
พระประธานในพระอุโบสถ

วัดปรีณายก

พระสุรวิพุทธพิมพ์

หล่อปักทอง สมาธิ
พระประธานในพระอุโบสถ

วัดพระปฐมเจดีย์

พระสีหิงค

หล่อ สมาธิ ที่องค์พระปฐมเจดีย์

พระร่วงโรจนฤทธิ์ ศรีอินทรา

หล่อปักทอง ยืนห้ามสมุทร

ทิตยธรรโมภาส มหาวิชราวุธ

ในพระวิหารทิศพระปฐมเจดีย์

ราชบุชนียบพิตร

วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ (พิชณุโลก)

พระพุทธรชินราช

หล่อปักทอง มารวิชัย ในพระวิหาร

วัดเสนาสนาราม

พระสัมพุทธมุนี หล่อ พระประธานในพระอุโบสถ
พระอินทรแปลง (แปง) หล่อ ปีกทอง อยู่ในวิหาร

วัดนิเวศธรรมประวัติ

พระพุทธรูปมณฑลธรรมโมภาส หล่อ ก้าวไหล่ทอง สมาธิ
พระประธานในพระอุโบสถ

วัดเฉลิมพระเกียรติ

พระพุทธรูปมหาโลกาภินันท์ หล่อ ปีกทอง มารวิชัย
พระประธานในพระอุโบสถ

วัดพนัญเชิง

พระพุทธรูปตรัยรัตนนายก ๕ ปีกทอง ในพระวิหาร
(พระนามเดียวกับวัดกัลยาณมิตร)

๒ พระสถูป

ในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

พระศรีรัตนเจดีย์ พระเจดีย์ใหญ่ ตั้งอยู่ที่ทิศตะวันตก
ต่อพระมณฑป

พระไพจิตรานุภาพ พระปรางค์กลาง อยู่ในมณฑป
ระหว่างหอพระราชพงศาวดาร
และหอพระราชกฤษฎีกา

ในวัดพระเชตุพน

พระมหาเจดีย์ศรีสรรเพชญ์ธรรมาสน์ อีกองค์ ๑ ยังไม่มีพระนาม
พระมหาเจดีย์กิลกัณฐกนิทาน เจดีย์ทั้ง ๔ น้อยอยู่ตอนหลังพระ
พระมหาเจดีย์มุนีปัตตยวริक्षा อาราม

วัดราชสิทธิาราม

พระศิลาसनเจดีย์ องค์ข้างเหนือ
พระศิลาอุมาภานุเจดีย์ องค์ข้างใต้
พระเจดีย์ทั้ง ๒ องค์นี้ พระบาทสมเด็จพระ
พระรามาธิบดีที่ ๔ พระจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัวทรงสร้าง องค์ข้างเหนือ
ทรงพระราชอุทิศถวาย สมเด็จพระ
รามาธิบดีที่ ๓ องค์ข้างใต้เป็นส่วน
พระองค์

วัดสระเกศ

บรมบรรพตเจดีย์ (ภูเขาทอง)

จังหวัดสมุทรปราการ

พระสมุทรเจดีย์ (พระเจดีย์กลางน้ำ) บนเกาะหน้าเมือง

จังหวัดนครปฐม

พระปฐมเจดีย์ ทิววัดพระปฐมเจดีย์

พระประ โทน

พระปรางในวัดพระประ โทน

จังหวัดเพชรบุรี

พระธาตุจอมเพชร

บนเขามหาสุวรรณคยอกกลาง

พระสุทธเสลเจดีย์

บนเขามหาสุวรรณคยอกใต้

จังหวัดจันทบุรี

สิริจุมภฏเจดีย์

บนเขาสะบายเหนือหน้าตกพลว

จังหวัดนครลำภูณ

พระธาตุหริภุญชัย

เจดีย์ในวัดพระธาตุ

จังหวัดนครพนม

พระธาตุพนม

เจดีย์ในวัดพระธาตุ

จังหวัดนครศรีธรรมราช

พระมหาธาตุ

เจดีย์ในวัดมหาธาตุ

ตอน ๒

๑ นามพระราชวัง

ในกรุงเทพ ฯ

๑ พระบรมมหาราชวัง สร้างที่บางกอกพร้อมกันกับกรุงรัตนโกสินทร
ในรัชกาลที่ ๑

๒ พระราชวังเดิม เรียกนามนี้ด้วยเป็นพระราชวังครั้งกรุงธนบุรี
พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยได้เสด็จประทับอยู่ เมื่อเป็น
กรมพระราชวังบวร แลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จ
ประทับอยู่เมื่อก่อนทรงพระผนวชเป็นพระภิกษุ แลเป็นวังพระราชวงศ์ผู้
ใหญ่ได้ประทับต่อมา เคียงวันพระราชทานเป็นโรงเรียนนายเรือ

๓ พระราชวังบวรสถานมงคล กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท
ทรงสร้างเมื่อประดิษฐานกรุงรัตนโกสินทร เป็นที่ประทับของกรมพระราช
วังบวรต่อมา เว้นแต่พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยมิได้ประทับ
เมื่อพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวสวรรคตแล้ว พระบาทสมเด็จพระ
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จขึ้นไปประทับข้างเป็นครั้งคราว

๔ พระราชวังนันทอุทยาน พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงสร้างเป็นที่เสด็จประพาส อยู่ฝั่งตะวันตกทางคลองมอญ เคียงวัน
พระราชทานเป็นที่ใช้ราชการกระทรวงทหารเรือ

ห้องสมุดพุทธสมาคม จังหวัดนครราชสีมา

๑๓

๕ พระราชวังปทุมวัน พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงสร้างเป็นที่ประพาส ต่อมาในบริเวณนั้นพระราชทานรวมเป็นที่วัง
สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนเพชรบูรณ์อินทราชัย

๖ พระราชวังสราญรมย์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงสร้าง แลได้เป็นที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
เมื่อก่อนเสวยราชย์

๗ พระราชวังสวนกุหลาบ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงสร้าง

๘ พระราชวังพญาไท พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงเริ่มสร้างขึ้น เพียงแต่เป็นวัง แลได้เป็นที่ประทับสมเด็จพระศรี
พัชรินทราบรมราชินีพระชนนีหลวง จนตลอดเวลาสวรรคต ถึงรัชกาล
ปัจจุบันทรงสร้างพระที่นั่งขึ้นเป็นพระราชวัง

พระนครศรีอยุธยา (กรุงเก่า)

๙ พระราชวังหลวง สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ ทรงสร้างพร้อม
กับสร้างกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ร้างมาตั้งแต่เสียกรุงเก่า

๑๐ พระราชวังจันทร์เกษม สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงสร้าง
แต่เมื่อก่อนเสวยราชย์ สมเด็จพระนารายณ์มหาราช แลสมเด็จพระเจ้า
บรมโกศได้เสด็จประทับอยู่บ้าง แต่เมื่อครั้งกรุงเก่า ตั้งแต่แผ่นดิน
สมเด็จพระเพทราชา เป็นที่ประทับของกรมพระราชวังบวรเป็นพนมา
ถึงครั้งกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรง

สถาปนาแลเสด็จขึ้นไปประทับเป็นครั้งเป็นคราวเวลาเสด็จประพาสกรุงเก่า
ในรัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ได้เสด็จไป
ประทับเป็นครั้งคราว เกยวันพระราชทานเป็นที่ว่าการมณฑลอยุธยา

๑๑ พระราชวังบางปะอิน สมเด็จพระเจ้าปราสาททองทรงสร้างเป็น
ที่เสด็จประพาสแต่ครั้งกรุงเก่า มาถึงกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาท
สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสถาปนาขึ้นใหม่ทันสำเร็จก็ ถึงรัชกาล
ที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสถาปนาเป็นที่ประทับ
เวลาเสด็จประพาสต่อมา

จังหวัดลพบุรี

๑๒ พระนารายณ์ราชนิเวศน์ เห็นจะเป็นที่วังเดิมแต่ครั้งสมเด็จพระ
พระราเมศวร แต่สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงสถาปนาขึ้นเป็น
พระราชวังที่ประทับเวลาเสด็จประพาส ถึงกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาท
สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสถาปนาเป็นพระราชวัง ประทับเวลา
เสด็จขึ้นไปประพาส ในรัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัวก็เคยเสด็จไปประทับ เกยวันพระราชทานเป็นที่ว่าการจังหวัด

จังหวัดสระบุรี

๑๓ พระราชวังธารเกษมที่พระพุทธบาท สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง
ทรงสร้าง เป็นที่ประทับเวลาเสด็จไปนมัสการพระพุทธบาท แลเป็นที่
ประทับของพระเจ้าแผ่นดินในชั้นกรุงเก่าต่อมา จนเสียกรุงเก่าจึงร้าง

จังหวัดพิษณุโลก

๑๔ พระราชวังจันทร์ เข้าใจว่าจะเป็นที่วังมาแต่ครั้งพระมหา
ธรรมราชาเมืองพิษณุโลก เป็นที่ประทับของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ
แลเจ้านายครั้งกรุงเก่าที่ใดครองเมืองพิษณุโลกต่อมา จนเลิกประเพณี
เจ้านายครองเมืองพิษณุโลกจึงร้าง

จังหวัดเพชรบุรี

๑๕ พระนครคีรี พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรง
สร้างบนยอดเขามหาสวรรค์ เป็นที่ประทับเวลาเสด็จประพาส
รัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ได้เสด็จ
ไปประทับหลายคราว

พระรามราชนิเวศน์

๑๖ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้างที่ประทับ
เรียกว่าพระราชวังบ้านปืน ได้เสด็จไปประทับแต่พระที่นั่งยังสร้างไม่ทัน
สำเร็จ ก็เสด็จสวรรคต พังสำเร็จในรัชกาลปัจจุบัน พระราชทานนามว่า
“พระรามราชนิเวศน์”

จังหวัดราชบุรี

๑๗ พระราชวังบนยอดเขาสัตตนาถ พระบาทสมเด็จพระจุลจอม
เกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้าง ได้เสด็จไปประทับเวลาเสด็จไปประพาสคราว ๑
หรือ ๒ ครั้ง

จังหวัดนครปฐม

๑๘ พระนครปฐม พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้าง
เป็นที่ประทับเวลาเสด็จออกไปนมัสการพระปฐมเจดีย์ ถึงรัชกาลที่ ๕
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ได้เสด็จออกไปประทับ ๒
คราว ทำหนักในบริเวณพระนครปฐมนั้นทุกไตรมาสปรักหักพัง ต้องรื้อ
ทิ้งเหลือแต่ตัวพระที่นั่ง พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ ใช้เป็นที่ทำ
การสุขาภิบาลสำหรับจังหวัดนครปฐม

๑๙ พระราชวังสนามจันทร์ เป็นที่พระราชวังเดิมแต่ครั้งเมือง
นครปฐมเป็นราชธานีในโบราณสมัย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้า
อยู่หัวทรงสร้างทำหนักที่ประทับ เวลาเสด็จออกไปประพาส แต่เมื่อเสด็จ
ดำรงพระเกียรติยศเป็นสมเด็จพระยุพราช ครั้นเสด็จเถลิงถวัลยราชย์
แล้วจึงโปรดให้สร้างเป็นพระราชวัง

จังหวัดสมุทรปราการ

๒๐ พระราชวังเกาะสีชัง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงสร้าง ยังไม่ทันสำเร็จ เคยโปรดให้ใช้เป็นโรงเรียน

จังหวัดระนอง

๒๑ พระที่นั่งรัตนรังสรรค์ สร้างในรัชกาลที่ ๕ เมื่อพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จไปประพาสจังหวัดระนอง

๒ พระตำหนักที่เสด็จประทับแลประพาส

ในกรุงเทพ ฯ

๑ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสร้างเป็นที่ประทับ

๒ พลับพลาทองสำนมหลวงที่ทำพิธีจรดพระนังคัล
 พุทธศาสตร์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้าง
 แต่ในรัชกาลที่ ๕ แล้ว แลพิพิธ
 รือเสียบ

พระนครศรีอยุธยา (กรุงเก่า)

๓ พระตำหนักท่าเจ้าสนุก อยู่ฝั่งตะวันออกตรงท่าเรือพระบาทสมเด็จพระเจ้าทรงธรรมทรงสร้างก่อน แล้วสมเด็จพระเจ้าปราสาททองทรงสถาปนาต่อมา ร้างเมื่อเสียกรุงเก่า

๔ พระตำหนักพระนครหลวง เห็นจะสร้างแลสถาปนาสมัยเดียวกับพระตำหนักท่าเจ้าสนุก เพราะเป็นที่ประทับร้อนในระยทางเสด็จไปพระพุทธรูปบาท

จังหวัดลพบุรี

๕ พระตำหนักทเลชยุคร สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงสร้างเป็นที่ประพาส เห็นจะร้างแต่เมื่อต้นรัชกาลนั้น

จังหวัดนครปฐม

๖ คำหนักสวณันนทอทยาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวใน
ปัจจุบันทรงสร้างขึ้นเป็นที่ประทับชั่วคราวชั่วคราว ในคราวเสด็จแปร
พระราชสำนัก

๗ พระคำหนักสวณราชฤดี ค่ายลพระปโทนโปรคเกล้า ฯ ให้
สร้างขึ้นเป็นที่ประทับชั่วคราวเวลาแปรพระราชสำนัก

จังหวัดเพชรบุรี

๘ คำหนักหาคเจ้าสำราญ เดิมเรียกว่าบางทลตามชื่อค่ายล
ในรัชกาลปัจจุบันนี้โปรดเกล้า ฯ ให้สร้างพระคำหนักขึ้นเป็นที่ประทับชั่วคราว
คราวฤดูร้อน ต่อมาจึงพระราชทานนามว่า “หาคเจ้าสำราญ”

จังหวัดสมุทรปราการ

๙ พลับพลา พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้าง พระ
ราชทานนามว่า พระที่นั่งสมุทาทิมุข เป็นที่ประทับเวลาเสด็จประพาส
ที่เมืองสมุทรปราการ เคียนวันโปรดให้ใช้เป็นสถานีโทรเลข

๓ นามพระที่นั่งแลที่ต่าง ๆ

ในพระบรมมหาราชวัง

(๑) พระที่นั่ง “ไชยชุมพล”

เป็นพระที่นั่งองค์เล็ก ตั้ง
อยู่บนกำแพงพระบรมมหา
ราชวัง ด้านตะวันออก ตรง
กระถวง กระลาโหม ยัดนี้
สร้างในรัชกาลที่ ๔

(๒) พระที่นั่ง “ภาณุภักดีในย”

เป็นหอนาฬิกาเก่า ตั้งอยู่
เหนือพระที่นั่งอนันตสมาคม
ในกำแพงพระบรมมหาราชวัง
ด้านตะวันออก สร้าง
ในรัชกาลที่ ๔ แต่บัดนี้
ไปรคเกล้าฯ ให้รื้อเสียแล้ว

(๓) พระที่นั่ง “สุทไธสวรรย์” หรือ

สุทไธสวรรยปราสาท” เป็น
พระที่นั่งองค์ใหญ่ ตั้งอยู่บน
กำแพงพระบรมมหาราชวัง
ด้านตะวันออก แลวถนน
สนามชัย เป็นที่สำหรับ
เสด็จออกประทับทอดพระเนตร
พระราชพิธีอันมี กระบวรแห่
ต่าง ๆ สร้างในรัชกาลที่ ๓

(๔) พระที่นั่ง “อนันตสมาคม”

- (๕) พระที่นั่ง “บรมพิมาน” ๑
 (๖) พระที่นั่ง “นงคราญสโมสร” ๑
 (๗) พระที่นั่ง “จักรทิพโยภาส” ๑
 (๘) พระที่นั่ง “ภาณุมาศจำรูญ” ๑

เดิมก็มีแต่มีได้มีนามเรียก
 แต่่ว่า “พลับพลาสูง” แล
 คำเก่าใน ถนนวนั้น ยังพูดว่า
 “น้ำจักรวรรดิ”

เป็นพระที่นั่งองค์ใหญ่ ตั้ง
 อยู่ในกำแพงพระบรมมหา
 ราชวัง หลังพระที่นั่ง
 สทโธศวรย์ สร้างใน
 รัชกาลที่ ๔ ครั้นรัชกาล
 ที่ ๕ พระที่นั่งนี้เก่าชำรุด
 ไปรุดเกล้า ๆ ให้รื้อเสียแล้ว
 สร้างขึ้นแทนที่ พระราชวัง
 สวณคสิศ

ทั้ง ๕ องค์ นี้ตั้งติดต่อกัน
 อยู่ด้านหลังพระที่นั่งอนันต
 สมาคม สร้างในรัชกาล
 ที่ ๔ บัดนี้ได้รื้อเสียสิ้นแล้ว
 แต่พระที่นั่ง “ภาณุมาศ
 จำรูญ” พระราชทาน

เป็นนามองค์ที่สร้างขึ้นใหม่
 ในรัชกาลที่ ๕ ณที่โรง
 แสงเก่า ข้างฉนวนออกวัด
 พระศรีรัตนศาสดาราม แล
 พระที่นั่งจักรทิพโยภาสัน
 ในรัชกาลปัจจุบันนี้ โปรด
 เกล้าฯ ให้สร้างขึ้นใหม่ที่
 ศาลาพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย
 ด้านตะวันออก ที่ตรงพระที่นั่ง
 ราชฤดีแต่ก่อน ต่อมา
 เปลี่ยนนามนี้ไปไว้พระราชวัง
 พญาไท

(๙) “ หอแก้ว ”

เป็นที่ไว้เทวรูป เหมือน
 อย่างศาลพระภูมิ แลเป็นที่
 ไห้มาทำการ อยู่ที่โรงแสง
 เก่า ข้างพระที่นั่งภาณุมาศ
 จักรยทิศตะวันออก เดิมได้
 สร้างในรัชกาลที่ ๔

(๓๐) พระที่นั่ง “ มุขมณฑิย ”

ตั้งอยู่ตรงประตูแดงราชกิจ
 ด้านข้างขวา สร้างในรัชกาล
 ที่ ๔ ครั้นรัชกาลที่ ๕

(๑๑) “ หอ-เสถียรธรรมปริต ”

(๑๒) “ หอ-ราชฤทธิรุ่งโรจน์ ”

(๑๓) พระที่นั่ง “ โภชนลีลาศ ”

(๑๔) พระที่นั่ง “ ประพาสพิพิธภัณฑ์ ”

ไปรคเกล้า ๆ ให้^๕รื้อไปสร้าง
ไว้ณวัดเขมาภิรตาราม

เป็นหอเล็ก ๒ ชั้น^๕ตั้งอยู่^๖ด้าน
ข้างเหนือหรือข้างซ้าย แห่ง
พระที่นั่งอนันตสมาคม สร้าง
ในรัชกาลที่ ๔

ตั้งอยู่ในหมู่พระที่นั่งอนันต
สมาคม สร้างในรัชกาลที่ ๔
ครั้นรัชกาลที่ ๕ ไปรคเกล้า
ให้^๕รื้อเสียแล้วภายหลังไปรค
เกล้า ๆ ให้สร้างขึ้นใหม่ที่พระ
ราชวังสวนกุหลาบ พระราชทาน
นามว่า “ ตำหนักราชฤทธิ
รุ่งโรจน์ ”

เป็นพระที่นั่งองค์เล็ก ตั้งอยู่^๖
ในหมู่พระที่นั่งอนันตสมาคม
ไปรคเกล้า ๆ ให้^๕รื้อเสียแล้ว
ตั้งอยู่ในหมู่พระที่นั่งอนันต
สมาคม สร้างในรัชกาลที่ ๔
ครั้นรัชกาลที่ ๕ ไปรคเกล้า

(๑๕) พระที่นั่ง “ คีวาลัยมหาปราสาท ”

ให้รื้อที่นั้น สร้างเป็นพระ
ที่นั่งคีวาลัยมหาปราสาท
ตั้งอยู่ด้านข้างขวาหรือด้าน
ใต้ พระที่นั่งอนันตสมาคม
เป็นที่ประดิษฐานพระบรมรูป
ทั้ง ๔ รัชกาล แลเป็นที่
ถวายบังคมเสมอทุก ๆ ปี
สร้างในรัชกาลที่ ๕ ถึง
รัชกาลปัจจุบันนเชิญพระบรม
รูปไปประดิษฐานในปราสาท
พระเทพบิดร ในวัดพระศรี
รัตนศาสดาราม

(๑๖) “ พระพุทธนิเวศ ”

พระพุทธนิเวศนั้น แปลว่าวัง
พระพุทธเจ้า กำหนดตั้งแต่
หลังพระพุทธรัตนสถานถึง
หลังพระที่นั่งมหาราชปราสาท
โดยยาว โดยกว้างตั้งแต่
ถนนตรงประตูกลมไป จน
ถนนเข้าเขื่อนเพชรด้านเหนือ
ในบริเวณนี้เรียกว่า พระพุทธ
นิเวศทั้งหมด

(๓๗) พระที่นั่ง “ พุทธมณฑล ”

๒๒

คือหมู่พระที่นั่ง ซึ่งพระบาท
สมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภา
ลัย ทรงสร้างในกลางพระ
พุทธนิเวศ พระที่นั่งนั้น
เป็น ๓ หลัง อย่าง พระที่นั่ง
จักรพรรดิพิฆาน แต่ไม่เรียง
กันเป็น ๓ หลังแฝด หลัง
เหนือหลังใต้ ซึ่งเหมือน
กันกับหลังตะวันตก ทวนอก
ของพระที่นั่งจักรพรรดิพิฆาน
นั้น หันด้านหุ้มกลองเข้าชน
หลังใหญ่ จึงแลดูข้างล่าง
เหมือนพระที่นั่งจักรมุก แต่
ครั้งเมื่อเข้าไปในนั้น แล
เห็นหลังกลางยาว หลัง
เหนือหลังใต้เป็นเหมือนมุข
ไม่เป็นพระที่นั่ง ๓ หลังแฝด
หลังใหญ่ ประดิษฐานพระ
เจดีย์กำไหล่ หลังใต้ประดิษ

ฐานพระพุทธรูปสี่หังค์ หลัง
เหนือเป็นที่สำหรับทำบุญพระ
บรมอัฐิ

พระที่นั่งพุทธมณฑลเศวตฉัตร
โปรดเกล้าฯ ให้รื้อแล้ว

(๑๘) “ พระพุทธรัตนสถาน ”

เป็นพระอุโบสถ ประดิษฐาน
พระพุทธรูปยศจันทน์ ตั้งอยู่ตรง
หน้า พระที่นั่งพุทธมณฑลเศวตฉัตร
สร้างในรัชกาลที่ ๔

(๑๙) พระที่นั่ง “ มหิศรปราสาท ”

ตั้งอยู่หลังพระพุทธรูปมณฑลเศวตฉัตร
สร้างในรัชกาลที่ ๔

(๒๐) พระที่นั่ง “ ทรงผนวช ”

ตั้งอยู่ด้านเหนือ พระพุทธ
รัตนสถาน สร้างในรัชกาล
ที่ ๕ เป็นที่ประทับเมื่อทรง
พระผนวช แต่บัดนี้โปรด
เกล้าฯ ให้รื้อไปสร้างไว้ที่
วัดเบญจมบพิตร อันเป็นที่
บริเวณกุฏิสมเด็จพระวันรัตน์
อยู่เคยวัน

(๒๑) พระที่นั่ง “ จักรพรรดิพิมาน ”

เดิมเป็นนาม พระที่นั่ง หมู่ใหญ่
ใหญ่ ตั้งแต่พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย
แลต่อเข้าไป ยันคองเรียกแต่พระที่นั่งสูง ๓ องค์
ติดต่อกัน ตั้งอยู่ด้านข้างหลังพระที่นั่งไพศาลทักษิณ
ด้านเหนือ มี ท้อง พระโรงนำ
ต่อกับพระที่นั่งไพศาลทักษิณ
ด้านใต้ มี ท้อง พระโรง หลัง
สร้างในรัชกาลที่ ๑

(๒๒) พระที่นั่ง “ ไพศาลทักษิณ ”

เป็นพระที่นั่ง องค์ใหญ่ หลังยาว
ตั้งอยู่ด้านข้างขวาพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท แล
ติดต่อกับด้านหลัง พระที่นั่ง
อมรินทรวินิจฉัย สร้างใน
รัชกาลที่ ๑

(๒๓) พระที่นั่ง “ อมรินทรวินิจฉัย ”

เป็นพระที่นั่งองค์ใหญ่ อันเป็นที่เสด็จ ออกบำเพ็ญ พระ
ราชกุศลใน การพระราชพิธี

(๒๔) พระที่นั่ง “ บุษบกมณฑา ”

(๒๕) พระที่นั่ง “ ราชฤดี ”

ตั้งอยู่ด้าน ข้างขวา พระที่นั่ง
จักรีมหาปราสาท สร้างใน
รัชกาลที่ ๑

เป็นบุษบก อยู่ในพระที่นั่ง
อมรินทรวินิจฉัย นำพระ
ทวารเทวราชมเหศวร ออก
จากพระที่นั่งไพศาลทักษิณ
เดิมเป็นพระที่นั่งเก๋งสร้าง
ในรัชกาลที่ ๔ ตั้งอยู่ด้าน
ข้างขวา พระที่นั่งอมรินท
รวินิจฉัย ต่อมาถึงรัชกาลที่ ๕
โปรดเกล้าฯ ให้รื้อแลสร้าง
ขึ้นแทนที่พระราชวังสวนกุหลาบ
ถึงรัชกาลปัจจุบันโปรดเกล้าฯ
ให้สร้างพระที่นั่งขึ้นใน ทน
พระราชทานนามว่า พระ
ที่นั่ง “ จันทรทิพโยภาส ”
แล้วเปลี่ยนเป็นพระที่นั่ง
ราชฤดี

(๒๖) พระที่นั่ง “ สนามจันทร์ ”

เป็นพระที่นั่งโถงเล็ก ตั้ง
อยู่ ด้าน ทวัน ตก พระที่นั่ง
อมรินทร์วินิจฉัย สร้างใน
รัชกาลที่ ๒

(๒๗) พระที่นั่ง “ คูสีตารมย์ ”

ตั้งอยู่บนกำแพงด้านข้างซ้าย
พระที่นั่ง อมรินทร์ วินิจฉัย
สร้างในรัชกาลที่ ๑

(๒๘) พระที่นั่ง “ ลีศลาภิรมย์ ”

เดิมตั้ง อยู่ ข้าง ประตู สนาม
ราชกิจ ที่เป็นพระที่นั่ง จักร
มหาปราสาทเดิมนั้น สร้าง
ในรัชกาลที่ ๔ ถึงรัชกาลที่ ๕
โปรดเกล้าฯ ให้รื้อไปสร้าง
ที่วัดราชบพิธ

(๒๘) “ หอศาสตราคม ”

ตั้งอยู่ด้านข้างทิศอีสานแห่ง
พระที่นั่ง อมรินทร์ วินิจฉัย
สร้างในรัชกาลที่ ๑

(๓๐) “ หอพระสุราลัยพิมาน ”

(หรือเรียกว่า “ หอพระเจ้า ”)
ตั้งอยู่ด้านข้างขวา พระที่นั่ง
ไพศาลทักษิณด้านตะวันออก
สร้างในรัชกาลที่ ๑

(๓๑) “ หอพระธาตุมณฑลไชย ”

(๓๒) พระที่นั่ง “ พิมานรัตยา ”

(หรือที่เรียกว่า “ หอพระ
บรมอิฐ ”) ตั้งอยู่ด้านข้าง
ซ้าย พระที่นั่งไพศาลทักษิณ
หรือ ริม ประตู สนาม ราชกิจ
ซึ่งเป็นที่ถวายบังคม ใน
วัน ถือน้ำ พระ พิ พิณ สัตยา
สร้างในรัชกาลที่ ๑
มีมุขกระสัน ต่อท้ายพระที่
นั่งคสีตมหาปราสาท ท้าย
พระที่นั่งพิมานรัตยา จึงมี
พระปาริศว์ซ้ายหลังหนึ่ง ขวา
หลังหนึ่ง ขวางกลางหลัง
หนึ่งเป็น ๓ หลัง ตั้งแต่มุม
พระปาริศว์ซ้าย ปาริศว์ ขวา มี
เรือน จันทน์ มา จด เขื่อน เพชร
ด้านเหนือทั้งสองข้าง ได้ รือ
แต่เรือนจันทน์ พระปาริศว์ยัง
คงอยู่ สร้างในรัชกาลที่ ๑
นามพระที่นั่งนี้จะเป้น “ พิมาน
รัตยา ” ฤา “ รัตยา ” สอด

(๓๓) พระที่นั่ง “ คุสิตมหาปราสาท ”

(๓๔) พระที่นั่ง “ ราชกรีฑาสภา ”

(๓๕) พระที่นั่ง “ อารณีย์พโมกขปราสาท ”

สวนหนึ่งสี่เก่า ก็ไม่ลงรอย
กัน จึงโปรดเกล้า ฯ ให้ใช้
ว่า “ พیمانรติยา ”

เป็นพระที่นั่งองค์ใหญ่ ตั้ง
อยู่ในกำแพงแก้ว ด้าน
ข้างซ้าย พระที่นั่งจักรีมหา
ปราสาท เดิมเมื่อแรกสร้าง
ในรัชกาลที่ ๑ เป็นปราสาท
ไม้ พระราชทานนามว่า
อินทราภิเษกมหาปราสาท
ถูกอสัญชาติเพลิงไหม้ จึง
โปรดให้สร้างองค์ขึ้นแทน
พระราชทานนามว่า พระที่
นั่งคุสิตมหาปราสาท

ตั้งอยู่ ซาลา พระที่นั่ง คุสิต
มหาปราสาท ด้านข้างขวา
เป็นที่ประชุมเสนาบดี สร้าง
ในรัชกาลที่ ๕

เป็นพระที่นั่งองค์เล็ก ตั้ง
อยู่บนกำแพงแก้ว ด้านข้าง

(๓๖) “ หอเวทวิททยา ”

ขวา พระที่นั่ง คสิต มหาปรา
สาท สร้างในรัชกาลที่ ๕
เป็นหอพราหมณ์ ตั้งอยู่ริม
โรงเรียนราชกุมาร หรือ
เยื้อง หน้า โรง กระ สานน์เก่า
ด้านเหนือ

(๓๗) “ หอธรรมสังเวช ”

ตั้งอยู่ริมประตูพรหมศรีสวัสดิ์
หรือด้านข้าง ซ้าย พระที่นั่ง
คสิตมหาปราสาทแล้ว

(๓๘) “ หอนิเพธพิทยา ”

เดิมเป็นหอราชพิธีกรรม อยู่
ติดต่อกันกับหอธรรมสังเวช
ริมประตูศรีสุนทรแล้ว

(๓๙) “ เก่งราชานุราชอาสน์ ”

ตั้งอยู่ด้านตะวันออก แห่ง
เก่งวรสถภาภิรมย์

(๔๐) “ เก่งวรรณานารีเสพย์ ”

ตั้งอยู่ด้านใต้แห่งเก่งวรสถ
ภาภิรมย์

(๔๑) “ เก่งสมมติเทพยสถาน ”

ตั้งอยู่ด้านตะวันตก แห่ง เก่ง
วรสถภาภิรมย์

(๔๒) “ เก่งสำราญมุขมาตยา ”

ตั้งอยู่ ด้าน เหนือ แห่ง เก่งวร
สถภาภิรมย์

(๔๓) “ เก่งวรสภาภิรมย์ ”

ตั้งอยู่ตรง พระทวารเทเวศร์
รักษา แลอยู่ณท่ามกลาง
เก่งทั้ง ๔ ทกล้วนมาแล้ว
นั้น แต่เดิมเป็นทกรวงนก
เก่า เก่งทั้ง ๕ นั้นสร้างใน
รัชกาลที่ ๔ ไปรคเกล้าฯ
ให้รื้อเสียสิ้นแล้ว

(๔๔) พระที่นั่ง “ มุสสถานบรมอาสน์ ”

ตั้งอยู่ด้านตะวันออกข้างขวา
แห่งท้องพระโรงกลาง พระ
ที่นั่งจักรมหาปราสาท สร้าง
ในรัชกาลที่ ๕

(๔๕) พระที่นั่ง “ สรรพทิศเทวราชอุโบสถ ”

ตั้งอยู่ด้านตะวันตกข้างซ้าย
แห่งท้องพระโรงกลาง พระ
ที่นั่งจักรมหาปราสาท สร้าง
ในรัชกาลที่ ๕

(๔๖) พระที่นั่ง “ ตำรวจสวัสดิ์อันัญญวงศ์ ”

ตั้งอยู่ด้านตะวันตก ติดต่อกับ
พระที่นั่งสรรพทิศเทวราช
อุโบสถ สร้างในรัชกาลที่ ๕

(๔๗) พระที่นั่ง “ นิพัทธพงศ์ถาวรวชิตร ”

ตั้งอยู่ด้านตะวันออก ติดต่อกับ
พระที่นั่งมุสสถานบรม
อาสน์ สร้างในรัชกาลที่ ๕

(๔๘) พระที่นั่ง “บรมราชสถิตยมโหฬาร” ตั้งอยู่ข้างทิศใต้ ติดต่อกับ
พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท
สร้างในรัชกาลที่ ๕

(๔๙) พระที่นั่ง “อมรพิมานมณี”
พระที่นั่งองค์กลางตั้งอยู่ด้าน
ใต้ ติดต่อกับพระที่นั่งบรม
ราชสถิตยมโหฬาร สร้าง
ในรัชกาลที่ ๕

(๕๐) พระที่นั่ง “สุทธาสีอภิมย์”
ตั้งอยู่ด้านตะวันออก หลัง
พระที่นั่งบรมราชสถิตยมโห
ฬาร สร้างในรัชกาลที่ ๕

(๕๑) พระที่นั่ง “บรรณาคมสรณีย์”
ตั้งอยู่ด้านตะวันตกหลังพระ
ที่นั่งบรมราชสถิตยมโหฬาร
สร้างในรัชกาลที่ ๕

(๕๒) พระที่นั่ง “ราชปรีทิวโรทัย”
ตั้งอยู่ด้านตะวันตก ระหว่าง
พระที่นั่งดำรงสวัสดิ์อนันตวงค์
และพระที่นั่งบรมราชสถิตย
มโหฬาร สร้างในรัชกาลที่ ๕

(๕๓) พระที่นั่ง “เทพคนยนิมิตถยากร” ตั้งอยู่ด้านตะวันออกระหว่าง
พระที่นั่งนิพัทธพงศ์ ถาวร
วิจิตร และพระที่นั่งบรมราช

(๕๔) พระที่นั่ง “ จักรมหาปราสาท ”

สถิตย์มโหฬาร สร้างใน
รัชกาลที่ ๕

เป็นพระที่นั่งใหญ่ ๓ องค์ติด
ต่อกันแลมีท้องพระโรงกลาง
ตั้งอยู่ด้านข้างเหนือตรงประตู
พิมานชัยศรี สร้างใน
รัชกาลที่ ๕

(๕๕) “ วัด—พระศรีรัตนศาสดาราม ”

ตั้งอยู่ด้านเหนือแห่งพระบรม
มหาราชวังในกำแพงชั้นนอก
หรือเหนือพระที่นั่งภาคุมาศ
จำรูญองค์ที่สร้างใหม่ สร้าง
ในรัชกาลที่ ๑

(๕๖) “ หอพระคันธารราษฎร์ ”

ตั้งอยู่หน้าพระอุโบสถ พระ
พุทธมอฬามณีรัตนปฏิมากร
เป็นที่ประดิษฐานพระคันธาร
ราษฎร์ สร้างในรัชกาลที่ ๕

(๕๗) “ หอพระราชกรมานุสร ”

อยู่หลังพระอุโบสถ พระพุทธ
มอฬามณีรัตนปฏิมากรด้าน
เหนือ สร้างในรัชกาลที่ ๕

(๕๘) “ หอพระราชพงศานุสร ”

อยู่หลังพระอุโบสถ พระพุทธ
รัตนปฏิมากรด้านใต้ สร้าง
ในรัชกาลที่ ๔

(๕๙) “ ปราสาทพระเทพบิดร ”

เป็น ปราสาท ยอด ปรากฏ องค์
ใหญ่ตั้งอยู่บนเนินสูง มี
กำแพงแก้วเหนือพระอุโบสถ
พระพุทธรูปห้ามฉัตรรัตนปฏิมากร
สร้างในรัชกาลที่ ๔ มีนามว่า
พระพุทธปรากฏปราสาท ถึง
รัชกาลปัจจุบัน เปลี่ยนนาม
เป็นที่ประดิษฐาน พระบรมรูป
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
อัครราชกาล

(๖๐) “ พระมณฑป ”

อยู่หลังพระพุทธปรากฏ ปราสาท
ด้านตะวันตก สร้างในรัชกาล
ที่ ๑

(๖๑) “ พระนครวัดจำลอง ”

อยู่หลังพระพุทธปรากฏ ปราสาท
เหนือพระมณฑป สร้างใน
รัชกาลที่ ๔

(๖๒) “ หอพระมณฑปธรรม ”

อยู่เหนือพระพุทธรูปปางปราสาท
ริมบ่อน้ำ เป็นที่เก็บหนังสือ
พระไตรปิฎก สร้างในรัชกาล
ที่ ๑

(๖๓) “ หอพระนาค ”

อยู่เหนือพระศรีรัตนเจดีย์เดิม
เป็นที่ประดิษฐานพระนาค แต่
เดิมนั้นเป็นที่ประดิษฐานพระอิศวร
พระราชวงศ์ สร้างในรัชกาล
ที่ ๑

(๖๔) “ พระวิหารพระธาตุ ”

อยู่ในระหว่างหอพระนาค กับ
หอพระมณฑปธรรม เป็นที่
ประดิษฐานพระนาคแลพระพุทธรูป
รูปอื่นอีกเป็นอันมาก สร้างใน
รัชกาลที่ ๓ เรียกว่าวิหารยอด
ถึงรัชกาลปัจจุบันเปลี่ยนนามว่า
พระวิหารพระธาตุ เป็นที่
ประดิษฐานพระบรมอัฐิสมเด็จพระ
พระบรมราชาเจ้า

๔ นามพระที่นั่งในพระมหานคร

พระที่นั่งที่ท่าราชวรดิษฐ์ ๔ องค์

- (๑) พระที่นั่ง “ชลลึงค์พินาม” องค์เล็กหลังสูงริมน้ำ ตรงสะพานนาชนมา สร้างในรัชกาลที่ ๔ รื้อแล้ว
- (๒) พระที่นั่ง “ทิพยสถานเทพยสถิตย์” องค์ใหญ่มีฟารอบ ต่อพระที่นั่งชลลึงค์พินามเข้ามาสร้างในรัชกาลที่ ๔ รื้อแล้ว
- (๓) พระที่นั่ง “ราชกิจวินิจฉัย” เปนพระที่นั่งโถง องค์ใหญ่ ด้านข้างเหนือแห่งพระที่นั่งทิพยสถานเทพยสถิตย์นั้น สร้างในรัชกาลที่ ๔
- (๔) พระที่นั่ง “อนงค์ในสราญรมย์” องค์ใหญ่ทางด้านใต้แห่งพระที่นั่งราชกิจวินิจฉัย เปนที่สำหรับข้างในประทับ สร้างในรัชกาลที่ ๔ รื้อแล้ว

๕ พระที่นั่งที่พระราชวังสวนดุสิต

- (๑) พระที่นั่ง “อนันตสมาคม” เปนพระที่นั่งองค์ใหญ่ อยู่ในสวนเบญจกิติ เริ่มสร้างในรัชกาลที่ ๕

(๒) พระที่นั่ง “นิมิตคณาณ”

เป็นหอคอย อยู่ในสวนแง่
เต่งมมตวันออกเฉียงเหนือ
(คือกวคตทศไนยเคยวัน)

(๓) พระที่นั่ง “อัมพรสถาน”

เป็นพระที่นั่งอยู่ในสวนแง่เต่ง
สร้างในรัชกาลที่ ๕

(๔) พระที่นั่ง “วิมานเมฆ”

เป็นพระที่นั่งเครื่องไม้อยู่ริม
อ่างหยก สร้างในรัชกาล
ที่ ๕

(๕) พระที่นั่ง “อภิเษกคฤสิต”

เป็นพระที่นั่งชั้นเคียวหลังยาว
อยู่ตรงหน้าพระที่นั่งวิมานเมฆ
ทิศตะวันออก สร้างในรัชกาล
ที่ ๕

(๖) “ตำหนักราชฤทธะรุ่งโรจน์”

อยู่ในสวนแง่เต่ง เยื้องหลัง
พระที่นั่งอภิเษกคฤสิต ทิศ
ตะวันตกเฉียงเหนือ สร้างใน
รัชกาลที่ ๕

(๗) “หอโกลชนลีลาศ”

จะสร้างชั้นใหม่ เป็นที่ไว้
เครื่องทองจัตโตะเสวย

(๘) “หอประพาสพิพิธภัณฑ์”

จะสร้างชั้นใหม่ เป็นที่ไว้
เครื่องกิมคัง

(๘) “ตำหนักทวันวิลาส”

จะสร้างขึ้นใหม่ เป็นพระ
ตำหนักในสวนญุ่น ตรง
ข้ามกับตำหนักราชฤทธิ
โรจน์

(๑๐) “ศาลาสำราญมุขมาตยา”

อยู่ในสวนแง่เต่ง ทิศใต้แห่ง
สนามหน้าพระที่นั่งอัมพร
สถาน สร้างในรัชกาลที่ ๕

(๑๑) “ศาลาบรรณารักษ์”

อยู่ในสวนแง่เต่ง ทิศเหนือ
แห่งสนามหน้าพระที่นั่งอัมพร
สถาน สร้างในรัชกาลที่ ๕

(๑๒) “พระตำหนักสโมสรพลกาจ”

เป็นพระตำหนัก อยู่ในเขต
แห่งสโมสรเสือป่า สร้างใน
รัชกาลปัตยุบัน

๒ พระที่นั่งแลตำหนัก

พระราชวังพญาไท

(๑) พระที่นั่ง “ไวกุณฐ์เทพยสถาน”

องค์ตั้งอยู่ด้านตะวันออก

(๒) พระที่นั่ง “พิมานจักรี”

องค์กลาง

(๓) พระที่นั่ง “ศรีสุทโธนิवास”

องค์ตะวันตก

(๔) พระที่นั่ง “เทวราชสภารมย์”

ท้องพระโรงหน้า

- (๕) พระที่นั่ง “ อุดมวนาภรณ์ ” องค์ ตวันออกของพระที่นั่ง
ไวคุณรัฐ
- (๖) พระที่นั่ง “ จันทรทิพโยภาส ” เป็นพระที่นั่งไม้แบบไทยอยู่
ภายใน
- (๗) “ เก่งวรรณานารีเสพย์ ” อยู่ภายใน
- ตำหนักฝ่ายใน
- (๘) “ ตำหนักเมฆลารูจี ”
- (๙) “ ตำหนักอรุณศรีโคก ”
- (๑๐) “ ตำหนักเมณกะกษัตริย์ ”
- ตำหนักฝ่ายหน้า
- (๑๑) “ ตำหนักสุครีพทรงยศ ”
- (๑๒) “ ตำหนักองค์กษัตริย์ ”
- (๑๓) “ ตำหนักวายุบุตรใจหาญ ”

๗ พระที่นั่งที่พระราชวังบวร

- (๑) พระที่นั่ง “ ศิวโมกษพิมาน ” ตั้งอยู่ด้านตะวันออกใต้พระ
ที่นั่งพทไศศวรรย์ เป็นพิพิธ
ภัณฑสถาน สร้างใน
รัชกาลที่ ๓

(๒) พระที่นั่ง “ อิศราวินิฉัย ”

เป็นท้องพระโรง ตั้งอยู่ด้าน
ตะวันออกหลังพระที่นั่งพุทไธ
ศวรรย์ สร้างในรัชกาลที่ ๑
แต่นามนมเเื่อรัชกาลที่ ๓

(๓) พระที่นั่ง “ พุทไธศวรรย์ ”

ตั้งอยู่ด้านตะวันออก เหนือ
พระที่นั่งคิวโมกขพิมาน หลัง
พระที่นั่ง ศชกรรมประเวศ
ประดิษฐานพระสีหิงค์แลเป็น
ที่พพิณณตเคยวน สร้างใน
รัชกาลที่ ๑

(๔) พระที่นั่ง “ ศชกรรมประเวศ ”

ตั้งอยู่หน้าพระที่นั่งพุทไธศวรรย์
เหนือพระที่นั่งคิวโมกขพิมาน
สร้างในรัชกาลที่ ๔

(๕) พระที่นั่ง “ อิศเรศราชานุสร ”

ตั้งอยู่เหนือพระที่นั่งอิสรา
วินิฉัยข้างใน สร้างใน
รัชกาลที่ ๔

(๖) พระที่นั่ง “ บวรปรีวัตร ”

ตั้งอยู่ด้านตะวันตกตรงพระ
ที่นั่งอิสเรศราชานุสรด้านใต้
ภายใน สร้างในรัชกาลที่ ๔

(๗) พระที่นั่ง “ วิสสันตพิมาน ”

ตั้งอยู่ด้านใต้ ข้างพระที่นั่ง
วายุสถานอมเรศร์ สร้างใน
รัชกาลที่ ๑

(๘) พระที่นั่ง “ วายุสถานอมเรศร์ ”

ตั้งอยู่หลังพระที่นั่งอิศราวินิ
ฉัย ใต้พระที่นั่งพรหมเมศร
ธาดา สร้างในรัชกาลที่ ๑

(๙) พระที่นั่ง “ พรหมเมศรธาดา ”

ตั้งอยู่หลังพระที่นั่งอิศราวินิ
ฉัย เหนือพระที่นั่งวายุสถาน
อมเรศร์ สร้างในรัชกาลที่ ๑

(๑๐) พระที่นั่ง “ บุรพาภิมุข ”

อยู่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือ
ตรงหน้าพระที่นั่งพรหมเมศร
ธาดา สร้างในรัชกาลที่ ๑

(๑๑) พระที่นั่ง “ ทกษิณภิมุข ”

อยู่ด้านตะวันออกเฉียงใต้
ตรงหน้าพระที่นั่งวิสสันตพิมาน
สร้างในรัชกาลที่ ๑

(๑๒) พระที่นั่ง “ ขัณธุภิมุข ”

อยู่ด้านตะวันตกเฉียงใต้ หลัง
พระที่นั่งวิสสันตพิมาน สร้าง
ในรัชกาลที่ ๑

(๑๓) พระที่นั่ง “ อุตราภิมุข ”

อยู่ด้านตะวันตกเฉียงเหนือ
หลังพระที่นั่งพรหมเมศรธาดา
สร้างในรัชกาลที่ ๑

(๑๔) พระที่นั่ง “พิมุขมณเฑียร”

อยู่ด้านตะวันออก ระหว่าง
พระที่นั่งบรมพิมาน และ
พระที่นั่งทักษิณามุขตรงหน้า
พระที่นั่งวายุสถานอมเรศ
สร้างในรัชกาลที่ ๓

(๑๕) พระที่นั่ง “ปฤษฎางค์มูข”

อยู่ด้านตะวันตก ระหว่าง
พระที่นั่งปัจฉิมามุข และ
พระที่นั่งอุดรพิมุขหลังพระ
ที่นั่งวายุสถานอมเรศ สร้าง
ในรัชกาลที่ ๓

(๑๖) พระที่นั่ง “รังสรรค์จุฬาโลกย์”

อยู่ด้านใต้มีสระล้อมรอบ ตรง
พระที่นั่งอิศราวินิจฉัยข้างใต้
สร้างในรัชกาลที่ ๓

(๑๗) พระที่นั่ง “สนามจันทร์”

เป็นพระที่นั่งเล็ก อยู่ข้าง
พระที่นั่งอิศราวินิจฉัย ด้าน
เหนือ. สร้างในรัชกาลที่ ๓

(๑๘) พระที่นั่ง “สาโรชรัตนประพาธ”

อยู่ในสวนดอกไม้ด้านเหนือ
แห่งพระที่นั่งบรมพิมานสร้าง
ในรัชกาลที่ ๕

(๑๙) พระที่นั่ง “ มังคลาภิเษก ”

เป็นพระที่นั่งองค์เล็ก คล้าย
พระที่นั่งคชคาภิรมย์ อยู่
ท้ายพระที่นั่งพุทธไศศวรรย์
ด้านใต้ สร้างในรัชกาลที่ ๑

(๒๐) พระที่นั่ง “ เอกอลงกฎ ”

เป็นพระที่นั่งเช่นเดียวกัน
อยู่ท้ายพระที่นั่งพุทธไศศวรรย์
ด้านเหนือ สร้างในรัชกาล
ที่ ๑

(๒๑) พระที่นั่ง “ นทีทศนาภิรมย์ ”

(ท่าหนักแพวังน้ำ) อยู่ริม
ลำน้ำตรงประตูสุดาษฎรยาตร
สร้างในรัชกาลที่ ๑

๘ พระที่นั่งที่พระราชวังบางปอิน

ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอพระราชวัง แขวงพระนครศรีอยุธยา

(๑) พระที่นั่ง “ ไศศวรรย์ทิพยอาสน์ ”

เป็นปราสาทองค์เล็ก ตั้ง
อยู่ในสระ นอกกำแพง
พระราชวัง เเยอน้ำพระที่นั่ง
วโรภาสพิมานด้านข้างซ้าย
สร้างในรัชกาลที่ ๔ นามนี้เป็น
นามตั้งแต่สมเด็จพระสรร
เพชญ์ที่ ๕ (ปราสาททอง)
ทรงสร้าง

(๒) พระที่นั่ง “วโรภาสพิมาน”

องค์ใหญ่ตั้งอยู่ริมลำน้ำมีมุก
ยื่นออกมาเป็นท้องพระโรง
นอกกำแพงพระราชวัง สร้าง
ในรัชกาลที่ ๕

(๓) พระที่นั่ง “อุทยานภูมิเสถียร”

เป็นพระที่นั่งประกอบด้วยไม้
๒ ชั้นตั้งอยู่กลางสวน ใน
กำแพงพระราชวัง ตรงประตู
เทวราชครรไล ด้านข้าง
ซ้ายหรือทิศตะวันออก แห่ง
พระที่นั่งวโรภาสพิมาน สร้าง
ในรัชกาลที่ ๕

(๔) “หอเหมมณเฑียรเทวราช”

เป็นปราสาทเล็ก ตั้งอยู่
ข้างทิศใต้ แห่งพระที่นั่ง
ไอศวรรย์ทิพยอาสน์ นอก
กำแพงพระราชวัง เป็นที่
ประดิษฐานเทวรูป สร้าง
ในรัชกาลที่ ๕

(๕) “วรรณานุกยมสถาน”

เป็นตึก ๒ ชั้นตั้งอยู่ด้านเหนือ
พระที่นั่งวโรภาสพิมาน ใน
กำแพงพระราชวัง สร้างใน

(๖) “วรรณยุกต์กาลา”

รัชกาลที่ ๕ แต่ตึกนั้นชำรุด
ได้รื้อเสียแล้ว

(๗) “สภาการราชประยูร”

เป็นโรงละครสร้างในรัชกาล
ปัจจุบัน ในที่วรรณฤเกษม
สถาน

(๘) พระที่นั่ง “วิทูรทัศนา”

เป็นตึก ๒ ชั้น ตั้งอยู่นอก
กำแพงพระราชวัง ตรงหน้า
พระที่นั่งวโรภาสพิมานค้ำไม้
ริมลำน้ำ สร้างในรัชกาลที่ ๕

(๙) “ตำหนักบุษบาประพาฬ”

เป็นหอสองกลี้งองค์สูง ตั้ง
อยู่กลางเกาะในสวนในกำแพง
พระราชวัง คำน
ข้างเหนือพระที่นั่งอุทยานภูมิ
เสถียร สร้างในรัชกาลที่ ๕
เป็นแก่งเล็กตั้งอยู่กลางสวน
ข้างทิศตะวันตก แห่งพระ
ที่นั่งอุทยานภูมิเสถียร สร้าง
ในรัชกาลที่ ๕

(๑๐) พระที่นั่ง “เวหาศจำรูญ”

เป็นพระที่นั่งแบบจีน ตั้งอยู่
คานเหนือพระที่นั่งวิทูรทัศนา
สร้างในรัชกาลที่ ๕

๙ พระที่นั่งที่พระราชวังจันทร์เกษมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(๑) พระที่นั่ง “พิมานรติยา”	สร้างในรัชกาลที่ ๔
(๒) พระที่นั่ง “พิสัยชลลักษณ”	สร้างในรัชกาลที่ ๔
(๓) “พลับพลาจตุรมุข”	สร้างในรัชกาลที่ ๔

๑๐ พระที่นั่งที่จังหวัดสมุทรปราการ

(๑) พระที่นั่ง “สมุทรานิรมิต”	สร้างในรัชกาลที่ ๔
(๒) พระที่นั่ง “วายุสุขุไสยาสน์”	สร้างในรัชกาลที่ ๔
(๓) พระตำหนัก “นาฏนาริรมย์”	สร้างในรัชกาลที่ ๔
(๔) พระตำหนัก “สนมนิกร”	สร้างในรัชกาลที่ ๔
(๕) โรง “สันถาคารสถาน”	สร้างในรัชกาลที่ ๔
(๖) โรง “ศึกษาสงคราม”	สร้างในรัชกาลที่ ๔

เดิวนั้นเหลือแต่พระที่นั่งสมุทรานิรมิตของค้เดิวน

๑๑ พระที่นั่งที่พระนารายณ์ราชนิเวศน์จังหวัดลพบุรี

(๑) พระที่นั่ง “ดุสิตสวรรค์ธัญมหาปราสาท”	องค์กลางที่มีทองพระโรง
ยื่นออกมาจากผนังทั้ง ๔ ด้าน
ยื่นประคองหักพังไปหมด ยัง
คงมีแต่ฐานของเดิมเหลืออยู่ |
|--|--|

(๒) พระที่นั่ง “สุทธาโศศวรรย์”

ตั้งอยู่ข้างด้านใต้ พระที่นั่ง
คฤทศวรรค์ ๗ มีพนักเก้าอี้
กำแพงกันอยู่ ขันปราง
หักพังไปหมด ยังคงมีแต่

(๓) พระที่นั่ง “จันทร์พิศาล”

ฐานของเดิมเหลืออยู่
ตั้งอยู่ด้านเหนือพระที่นั่งคฤท
ศวรรค์หลังยาวมีมณฑป

(๔) พระที่นั่ง “พิมานมงกุฎ”

เป็นพระที่นั่งองค์ใหญ่สูง ตั้ง
อยู่ด้านตะวันตก สร้างใน
รัชกาลที่ ๔

(๕) พระที่นั่ง “วิสุทธิวินิจฉัย”

ต่อพระที่นั่งพิมานมงกุฎออก
มา ข้างตะวันออกเป็นท้อง
พระโรง สร้างในรัชกาลที่ ๔

(๖) “หอ—ชัยศาสตราภรณ์”

องค์เล็กตั้งอยู่ด้านตะวันออก

(๗) “หอ—อักษรศาสตราคม”

องค์เล็กตั้งอยู่ด้านตะวันตก
สร้างในรัชกาลที่ ๔

๑๒ พระที่นั่งที่พระราชวังสนามจันทร์จังหวัดนครปฐม
สร้างในรัชกาลปัจจุบัน

(๑) พระที่นั่ง “พิมานปฐม”

องค์สูงแรกสร้าง

(๒) พระที่นั่ง “วิสุทธิมณฑป”

องค์ต่อไปข้างในชั้นบน เดิม
เป็นพระที่นั่งอภิรมย์ฤดี พระ
ราชทานใหม่

(๓) พระที่นั่ง “สามัคคีมาตย์”	ท้องพระโรงหน้า
(๔) พระที่นั่ง “ปราสาทศรีวิชัย”	(จะสร้าง)
(๕) พระที่นั่ง ปาฏิหาริย์ทิศในย	องค์เล็กบนชालาชั้นบน
(๖) “หอ เทวาลัยคเณศ”	ศาลพระภูมิ อยู่เชิงสะพาน
สุนทรภาย
(๗) “ศาลาธรรมเทศโอฬาร”	โรงละคร
(๘) “พระตำหนัก ชาลิมงคลอาสน์”	อยู่ริมสะพาน แลริมสระ
(๙) “พระตำหนัก มาริราชบัลลังก์”	อยู่ต่อกันไป
(๑๐) “พระตำหนัก ทักษิณ”	ฝากระดานอย่างไทย
(๑๑) “พระตำหนัก ทักษิณ”	อยู่เชิงสะพานสุนทรภาย

๑๓ พระที่นั่งจังหวัดราชบุรี

อยู่บนเขาสัตนาถไม่มีนาม

๑๔ พระที่นั่งที่พระนครศิริจังหวัดเพชรบุรี

(๑) พระที่นั่ง “เพชรภูมิไพโรจน์”	เป็นท้องพระโรงที่เสด็จออก
ขุนนางตั้งอยู่บนยอดเขามไห
ศวรรย์ สร้างในรัชกาลที่ ๔
(๒) พระที่นั่ง “ปราโมทย์มไหศวรรย์”	เป็นพระที่นั่งองค์ใหญ่ ตั้ง
อยู่หลังพระที่นั่งเพชรภูมิ
ไพโรจน์ สร้างในรัชกาลที่ ๔

(๓) พระที่นั่ง “ เวชยันตวิเชียรปราสาท ” เป็นปราสาททองคำเล็ก ตั้งอยู่
หลังพระที่นั่ง ราชธรรมสภา
สร้างในรัชกาลที่ ๔

(๔) พระที่นั่ง “ ราชธรรมสภา ” พระที่นั่งองค์ขวางยาว ตั้ง
อยู่ทิศใต้แห่ง พระที่นั่ง ปรา
โมทย์มไหศวรรย์ สร้างใน
รัชกาลที่ ๔

(๕) “ สันถาคารสถาน ” ตั้งอยู่ที่เชิงยอดเขา หลัง
พระที่นั่งเหล่านั้นลงมา สร้าง
ในรัชกาลที่ ๔

(๖) พระที่นั่ง “ พิมานเพ็ชรเทเวศร์ ” ตั้งอยู่หน้า สันถาคารสถาน
เป็นที่สำหรับ ประทับ ทอด
พระเนตรละคร สร้างใน
รัชกาลที่ ๔

(๗) หอ — “ จตุเวทปริตพรต ” ตั้งอยู่ที่เชิงเขา ตรงหน้า
พระที่นั่งเพ็ชรภูมิไพโรจน์
เป็นหอพระปริต สร้างใน
รัชกาลที่ ๔

๑๕ พระที่นั่งที่พระรามราชนิเวศน์

จังหวัดเพชรบุรี

พระที่นั่งศรีเพชรปราสาท

สร้างเมื่อรัชกาลที่ ๕ สำเร็จ
ในรัชกาลปัจจุบันจึงพระราช
ทานนาม

๑๖ ที่เกาะสี่ช้าง

พระที่นั่งแลสถานต่าง ๆ ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระ
ราชทานนามในรัชกาลที่ ๕ เมื่อรัตนโกสินทรศก ๑๑๑ ดังต่อไปนี้

พระที่นั่ง ๔ องค์ คือ

(๑) พระที่นั่ง “โกสีย์วสุภณท์”

พระที่นั่งซึ่งจะสร้างชนบทบน
เขาปลายแหลมวัง

(๒) พระที่นั่ง “มณฑาตุรตันโรจน์”

พระที่นั่งซึ่งก่อพระฤกษ์
สร้างในสถานที่ได้เสด็จประ
พาสครั้งแรก

(๓) พระที่นั่ง “โชติรสประภาศ”

พระที่นั่งปราสาทซึ่งจะสร้าง
บนบนลานเขา ชนบทต่อไป
ที่ได้ปลูกพลับพลาไว้

(๔) พระที่นั่ง “เมฆลามณี”

พระที่นั่งที่เนินมขาม

ตำแหน่งต่าง ๆ ในพระราชฐาน ๑๔ องค์ คือ

- (๑) “พระตำหนัก วาสกรีก่องเกล้า” พระตำหนัก บนเนิน มะขาม
ข้างพระที่นั่งเมขลาภิรมย์
- (๒) “ตำหนัก เพ็ชรระยับ” ตำหนัก แวดใต้ คำน ทวันตก
แห่งทางทาบทองแล่ง
- (๓) “ตำหนัก ทับทิมสกล” ตำหนัก แวดใต้ คำน ทวันตก
แห่งทางทาบทองแล่ง
- (๔) “ตำหนัก มรกตสุทนต์” ตำหนัก ซึ่งอยู่เหนือทางแล่น
ทองลิ้ม ทวันออกแห่งทาง
ปักทองแผ่นเยื้องต้นทางต่อ
ทองลวดคั่นน้อยหนึ่ง
- (๕) “ตำหนัก บุศราคำ” ตำหนัก ซึ่งอยู่เหนือทางแล่น
ทองลิ้ม ทวันตกแห่งศาลา
หมอกมุงเมือง
- (๖) “ตำหนัก กำโกมิน” ตำหนัก ซึ่งอยู่ภายใน ประตู
ยามาการวิจิตร ทวันตก
แห่งทางกวคทองกอน ตรง
ทางอิศาทองทิศ
- (๗) “ตำหนัก นิลแสงสุก” ตำหนัก แวดเหนือ ทวัน ออก
ทางกวคทองกอน

(๘) “ คำหนัก มุกดาพราย ”

(๙) “ คำหนัก เพทายใส ”

(๑๐) “ คำหนัก ไพฑูริย์กลอก ”

(๑๑) “ คำหนัก คอกตะแบกลอย ”

(๑๒) “ คำหนัก โอปอล์จฺญ ”

(๑๓) “ คำหนัก มุลการเวก ”

(๑๔) “ คำหนัก เอกฟองมุกต์ ”

คำหนักแถวเหนือถัดคำหนัก
นิลแสงสุกไปข้างตวันออก

คำหนักแถวเหนือถัดคำหนัก
มุกดาพรายไปข้างตวันออก

คำหนักแถวเหนือถัดคำหนัก
เพทายใสไปข้างตวันออก

จะสร้างต่อไปอีกหลัง ๑

จะสร้างต่อไปอีกหลัง ๑

คำหนัก ไต้ทาง เล่นทองลุ่ม
ตวันตกแห่งทางริมทองมุ่น

จะสร้างต่อไปอีกหลัง ๑

ศาลา ๑ คือ

ศาลาหมอกมุงเมือง ศาลาฉายเหนือแห่งทางเล่นทองลุ่ม ตวันตก
แห่งทางปีกทองแผ่น ตวันออกแห่งคำหนักบุศราคัม

ประตูประราชฐานชั้นใน ๘ คือ

๑ ประตูที่ทางชั้นบนคลองเทียนตรงไว้ศาลาฉาย เติมชื่อประตุนาค
นาถชุมมน

๒ ประตูที่ปลายทางเล่นทองลุ่ม ชื่อประตูกุมเทพาวาส

- ๓ ประตูออกกวักอัมฤตวงคณิมิตร ชื่อประตูจาทราชสุราลัย
- ๔ ประตูออกเนินเขาชั้นบน ชื่อประตูไตรตรึงค์พิมาน
- ๕ ประตูออกริมเชิงเขาค้านเหนือ ชื่อประตูยามาการุจิตร
- ๖ ประตูออกตพานอัมฤตวงค์ ชื่อประตูคุลีตเทวสภา
- ๗ ประตูข้างใต้ศาลากลาง ชื่อประตูนิมมานรดี
- ๘ ประตูริมพระที่นั่งโกสีย์วสุภณทัชชังจะทำใหม่ ชื่อประตู

ศรีษัษฐีสรวง

ทางในพระราชฐาน ๒๖ ชื่อ

๑ ทางตั้งแต่ประตูคุลีตเทวสภา ถึงทางอ้อมทองหล่อซึ่งเป็นทาง
ริมเขื่อนน้ำ กว้าง ๒ วา ยาว ๑ เส้น ๑๒ วา ๑ ศอก ชื่อทางโรย
ทองทราย

๒ ทางริมกำแพงพระราชฐานค้ำเหนือ ตั้งแต่ทางโรยทองทราย
ถึงทางกวักทองก้อน ซึ่งเป็นทางน้ำเชิงเขา กว้าง ๒ วา ยาว ๒ เส้น
๑๓ วา ชื่อทางรายทองเหรียญ

๓ ทางในระหว่างค้ำหนักรั้วค้ำเหนือ แลสนามหญ้าตั้งแต่
ทางโรยทองทรายถึงทางกวักทองก้อน กว้าง ๒ วา ยาว ๒ เส้น ๑๑ วา
๑ ศอก ชื่อทางเคียวทองบาท

๔ ทางในระหว่างสนามหญ้าข้างใต้แลเนินมขาม ตั้งแต่ทางโรย
ทองทรายถึงทางกวักทองก้อน กว้าง ๒ วา ยาว ๒ เส้น ๖ วา ๒ ศอก
ชื่อทางคานทองใบ

๕ ทางในระหว่างเนินมขาม แลตำหนักแถวข้างใต้ตั้งแต่ทาง
รอยทองทรายถึงทางกวคทองก้อน กว้าง ๑ วา ๑ ศอก ยาว ๑ เส้น
๘ วา ๓ ศอก ซื่อทางไล่ทองหลอม

๖ ทางริมเขื่อนน้ำ ตั้งแต่เขาปลายแหลมวัง จนถึงเชิงบันได
ผสานโมรา นำตำหนักมรกตสุทนต์ กว้าง ๒ วา ยาว ๗ เส้น ๗ วา
๑ ศอก ซื่อทางอ้อมทองหล่อ

๗ ทางตามแนวเขื่อนเชิงเขาถึงแหลมเป่า กว้าง ๑ วา ๓ ศอก
ยาว ๒ เส้น ๔ วา ซื่อทางต่อทองลวด

๘ ทางนำเชิงเขา ตั้งแต่ทางอ้อมทองหล่อ จนถึงประตูยามาการ
รจิต กว้าง ๒ วา ยาว ๔ เส้น ๑๕ วา ๓ ศอก ซื่อทางกวคทองก้อน

๙ ทางบนเนินถลาชั้นล่าง ตั้งแต่ทางขทองรายน้ำเก้งเงินขึ้นมา
จนถึงบันไดท้ายเก้งยบัน ตรงทางเคียรทองบาท กว้าง ๑ วา ยาว ๓ เส้น
ซื่อทางคอนทองพค (คังค)

๑๐ ทางบนเนินถลาชั้นที่ ๒ ตั้งแต่ริมเรือนแขกถึงเขามอ ริม
เชิงบันไดรวยศิลาแร่ กว้าง ๑ วา ยาว ๑ เส้น ๑๘ วา ๑ ศอก ซื่อ
ทางอ็คทองทศ

๑๑ ทางตั้งแต่อ้อมเงินที่ตำหนักกำโกมิน ไปบนถลาชั้นที่ ๓
จนถึงลานต้นเลียบ กว้าง ๑ วา ๒ ศอก ยาว ๒ เส้น ๒ วา ซื่อทาง
จรกทองพิศ

๑๒ ทางตั้งแต่เชิงบันไดปกนาคสวาคี ลงจากลานต้นเลียบไป
จน ๓ แยกบันไดผสานโมราริมตำหนักมรกตสุทนต์ กว้าง ๒ วา ยาว
๑ เส้น ๑๖ วา ซื่อทางบัตทองแผ่น

๑๓ ทางตั้งแต่บันไคผสานโมรา นำตำหนักมรกตสู่ทรีตรงไป
นำศาลาหมอกมุงเมือง ตลอดไปจนประตอมเทพาวาส กว้าง ๒ วา
ยาว ๑๓ เส้น ๑๗ วา ๒ ศอก ซื่อทางเล่นทองลุ่ม

๑๔ ทางตั้งแต่นำตำหนักมูลการะเวก ไปตามริมทะเลจนขั้วจบ
ทางเล่นทองลุ่ม กว้าง ๒ วา ยาว ๗ เส้น ๑ วา ซื่อทางริมทองมุ่น

๑๕ ทางตั้งแต่ทางเล่นทองลุ่ม ไปตามทางเดิม ถึงหาด
คลองเทียน กว้าง ๑ วา ยาว ๗ เส้น ๑๐ วา ซื่อทางหนนทองเม็ค

๑๖ ทางแยกจากทางหนนทองเม็ค ไปจนถึงทางเล่นทองลุ่ม
กว้าง ๑ วา ยาว ๓ เส้น ๗ วา ซื่อทางเสร็จทองอาบ

๑๗ ทางทกลาหลังตักผ่องศรีตักอภิรมย์ ตั้งแต่ทางริมทองมุ่น
ไปขั้วจบทางเล่นทองลุ่ม กว้าง ๑ วา ยาว ๓ เส้น ๑๔ วา ซื่อราบ
ทองแร่

๑๘ ทางตามริมคันทักผ่องศรีตักอภิรมย์ ตั้งแต่ทางเล่น
ทองลุ่ม ไปจนบันไคเสมอรุ่นผาที่จะลงทางริมทองมุ่น กว้าง ๑ วา
ยาว ๓ เส้น ๘ วา ๒ ศอก ซื่อทางแผ่ทองเลี่ยม

๑๙ ทางหลังตักอภิรมย์ตักผ่องศรี ตั้งแต่ทางแผ่ทองเลี่ยม
จนถึงทางเล่นทองลุ่ม กว้าง ๑ วา ยาว ๓ เส้น ซื่อทางเอี่ยม
ทองลาด

๒๐ ทางตั้งแต่ทางเล่นทองลุ่ม ขึ้นไปขั้วจบทางแผ่ทองหุ้ม
กว้าง ๑ วา ยาว ๑๒ วา ๒ ศอก ซื่อทางพาดทองแท่ง

๒๑ ทางตั้งแต่ทางเล่นทองคำ ขึ้นไปบนลานชั้นบน จนถึง
ประตูจตุราศสุราลัย กว้าง ๒ วา ยาว ๓ เส้น ๘ วา ๑ ศอก ซื่อทาง
แสงทองหุ้ม

๒๒ ทางตั้งแต่ทางแสงทองหุ้ม ไปบนลานชั้นที่ ๘ ถึงประตู
ไตรตรึงศัพมาน กว้าง ๑ วา ยาว ๑ เส้น ๑๗ วา ๑ ศอก ซื่อทาง
คุมทองหลอก

๒๓ ทางเยื้องประตูจตุราศสุราลัยหน้อยหนึ่ง ตั้งแต่ทางแสง
ทองหุ้มถึงบันไดลงจากชั้นที่ ๘ กว้าง ๑ วา ยาว ๑ เส้น ๑ วา ๑ ศอก
ซื่อทางทอดทองปรุ

๒๔ ทางตั้งแต่ทางกวัดทองก้อน ข้ามธารเครื่องหอมปน ไปหลัง
ตำหนักมรกตสถิตถึงทางปีกทองแผ่น กว้าง ๑ วา ยาว ๑ เส้น ๖ วา
ซื่อทางขทองราย

๒๕ ทางระหว่างตำหนักเพชรวิชัย แลตำหนักทัษทิมสค กว้าง
๑ วา ๒ ศอก ยาว ๑ เส้น ๔ วา ๒ ศอก ซื่อทางทาบทองแล่ง

๒๖ ทางระหว่างตำหนักทัษทิมสค กับตำหนักวิวัฒนา กว้าง ๑ วา
๒ ศอก ยาว ๑ เส้น ๓ วา ๓ ศอก ซื่อทางแต่งทองแซ่

บันได ๒๑ คือ

- ๑ บันไดลงจากชั้นบนเนื่องถึงหน้าตำหนักกำโกมิน ซื่อบันไดเนรคนถิ
- ๒ บันไดลงจากชั้นบนเนื่องถึงชั้น ๓ เยื้องเรือนยบันหน้อยหนึ่ง ซื่อ
บันไดรพินมา

๓ บันไดลงจากชั้นบนถึงชั้น ๗ เหนือประตูไตรตรึงศัพิตมานน้อย
หนึ่ง ซอยบันไดผาปายน

๔ บันไดลงจากชั้นบนถึงชั้น ๗ เหนือประตูราชสุวาลัย ซอย
บันไดมุนโสดนหนา

๕ บันไดจากชั้น ๗ เหนือน้ำตกไหลหลังน้อยหนึ่ง ลงถึงชั้น ๓
ซอยบันไดศิลาทอง

๖ บันไดจากชั้น ๗ ข้างเหนือเนื่องถึงชั้น ๕ ซอยบันไดผองผลัก

๗ บันไดลงจากชั้น ๕ ถึงชั้น ๔ ซอยบันไดปีกประพาฬ

๘ บันไดลงจากชั้น ๔ ถึงชั้น ๓ ไต่ย้อล้อย่อยที่พุ่มเนียงน้อย
น้อยหนึ่ง ซอยบันไดปานแท่งหยก

๙ บันไดจากชั้น ๓ ลงถึงต้นทางปีกทองแผ่น ซอยบันไดปกนาคสวาส

๑๐ บันไดจากชั้น ๓ ที่น้ำลานต้นเลียบลงชั้น ๒ ซอยบันไดลาด
นากกล้วย

๑๑ บันไดจากชั้น ๓ ต่อที่สัศทางจรดทองพิศน้าผาม่านนาคลงชั้น ๒
ที่เขามอปลายทองอิตทางเทศ ซอยบันไดรวยศิลาแร่

๑๒ บันไดจากชั้น ๓ ลงชั้น ๒ ไต่เก้งย้อยน้อยหนึ่ง ซอยบันได
แพร่เพื่อชื่อน้ำค้าง

๑๓ บันไดจากชั้น ๒ ที่เขามอ เหนือต้นทางอิตทองทศลงชั้น ๑
ซอยบันไดพร่างนิลน้ำขาว

๑๔ บันไดลงจากชั้น ๑ ตรงน้าบันไดพร่างนิลน้ำขาว ซอยบันได
พราวตากะต่าย

๑๕ บันไดลงจากชั้น ๑ ต่อปลายทางคอนทองพดข้างเหนือ ซอย
บันไดพราวคำเมียว

๑๖ บันไคลงทางกวตทองก้อน เยื้องน้ำคำหนักกำโกมิน ช่อ
บันไคเขียวหนุมาน

๑๗ บันไคใหญ่่น้ำคำหนักมรกต ช่อบันไคผสานโมรา

๑๘ บันไคขึ้นตรงไปในทางริมทองมุ่น ช่อบันไคศิลาสีอ่อน

๑๙ บันไคขึ้นเขาจากทางริมทองมุ่น ตรงตักผ่องศรี ช่อบันไค
ท่อนมาเบอร์

๒๐ บันไคขึ้นจากทางริมทองมุ่น เข้าปลายทางแผ่ทองเลี่ยม
ช่อบันไคเสมอรุนผา

๒๑ บันไคตรงไปตามทางหนุนทองเม็ค จวนถึงหาคคคลองเทียน
ช่อบันไคศิลาอ่อนลาย

น้ำตก ๕ คือ

๑ น้ำตกข้างบันไคศิลาทอง ช่อน้ำตกไหลหลัง

๒ น้ำตกเหนือภูวันลงสระมหาโนคาตต์ ช่อน้ำตกถึงธาร

๓ น้ำตกชายทะเลที่ ๑ ช่อน้ำตกปานร่วม

๔ น้ำตกชายทะเลที่ ๒ ช่อน้ำตกสมพ

๕ น้ำตกทคคลองเทียน ช่อน้ำตกพรุสาย

พุ ๔ คือ

๑ พุชายทะเลถัดน้ำตกปานร่วมไป ช่อพุปลั่งกระแสด

๒ พุชายทะเลถัดน้ำตกสมพไป ช่อพุแพร่เฉวียง

๓ พุที่อกเขาน้ำบ่อล่อหอย ช่อพุเนียงน้อย

๔ พุที่อตรงน้ำพระที่นั่งเมขลามณ ช่อพุฝอยสุหร่าย

สระ ๓ กือ

๑	สระข้างทางแผลงทองหุ้ม	ช่อสระเทพนันทา
๒	สระข้างทางปักทองแผ่นเหนือจุลวัน	ช่อสระมหาโนคาต
๓	สระริมพระที่นั่งไชยทิศประภาตซึ่งจะได้สร้างใหม่	ช่อสระประพาฬชลธาร

บ่อ ๑๓ กือ

๑	บ่อที่ริมทางรอยทองทรายข้างใต้ที่	๑	ช่อบ่อเชิญสุวรรณ
๒	บ่อที่ริมทางรอยทองทรายข้างใต้ที่	๒	ช่อบ่อชวนค
๓	บ่อที่ริมทางรอยทองทรายข้างใต้ที่	๓	ช่อบ่อชจิตร
๔	บ่อที่ริมทางรอยทองทรายข้างใต้ที่	๔	ช่อบ่อพิศเพลิน
๕	บ่อที่ริมทางรอยทองทรายข้างใต้ที่	๕	ช่อบ่อเจริญใจ
๖	บ่อที่ริมทางรอยทองทรายข้างใต้ที่	๖	ช่อบ่อหทัยเย็น
๗	บ่อที่ริมทางรอยทองทรายข้างใต้ที่	๗	ช่อบ่อเพ็ญสำราญ
๘	บ่อริมคันบันไดคิลาทอง		ช่อบ่อคิลารอบ
๙	บ่อกลมบนชั้น ๗		ช่อบ่อขอบก่อ
๑๐	บ่อรูปหอยบนลานคันเลียบ	เยื้องเหนือบันไดปานแต่งหยก	ช่อบ่อลือหอย
๑๑	บ่อที่ลาดยั้ง	นำตำหนักกำโกมิน	ช่อบ่อน้อยเขา
๑๒	บ่อข้างทางริมทองมุ่นข้างใต้		ช่อบ่อเลาเหมือนคู่
๑๓	บ่อข้างทางริมทองมุ่นข้างเหนือ		ช่อบ่อคูเหมือนต่อ

ธาร ๒ คือ

๑	ธารข้างทางกวตทองก้อน	ชอธารเคืองหอมปน
๒	ธารข้างทางแล่นทองลุ่มริมมหาวัน	ชอธารสุคนธ์ปรง

ถ้ำ ๓ คือ

๑	ถ้ำที่ผาม่านนาก	ชอถ้ำจรูญนพรัตน์
๒	ถ้ำที่ข้างน้ำตกไหลหลัง	ชอถ้ำจรูญนพเลาห์
๓	ถ้ำที่แยกทางแล่นทองลุ่มริมทะเล	ชอถ้ำเสาวภา

วะนะ ๒ คือ

๑	วะนะในระหว่างทางขี้คทองแผ่น
ตำหนักบุศราคำสระมหาโนคาต	แลศาลาหมอกมุงเมือง
ชอจุลวัน
๒	วะนะฝ่ายเหนือแห่งทางแล่นทองลุ่ม	ชอมหาวัน

ผา ๓ คือ

๑	ผาข้างตำหนักกำโกมิน	ชอผาเงินตระหง่าน
๒	ผาที่ลานต้นเลียบตะวันตกแห่งต้นทางจรดทองพิศ	ชอผาม่านนาก
๓	ผาในจุลวัน	ชอผาฉากสัมฤทธิ์

ตอน ๓

๑ นามพระทวาร

- (๑) พระทวาร “จักรพรรดิภิรมย์” อยู่^๑ที่มุขกระสันตรง^๒บษบกหลัง^๓พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท
- (๒) พระทวาร “เทวราชมเหศวร” เป็นพระทวารพระที่นั่งไพศาลทักษิณ ออกพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย อยู่^๑หลังพระที่นั่งบษบกมาลา
- (๓) พระทวาร “เทเวศรรักษา” กำ^๑แพงแก้ว^๒ตะวันตก^๓พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย
- (๔) พระทวาร “เทวภิบาล” กำ^๑แพงแก้ว^๒ด้านเหนือ^๓หรือ^๔นำ^๕พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย

๒ นามประตูรอบกำแพงพระบรมมหาราชวัง
ชั้นในแลชั้นนอก

- (๑) ประตู “รัตนพิศาล” อยู่^๑ด้านตะวันตก^๒ระหว่างศาลาว่าการต่างประเทศ แลพระคลังมหาสมบัติ
- (๒) ประตู “พิมานเทเวศร์” อยู่^๑ระหว่างศาลาว่าการต่างประเทศ แลหอรัษฎากรพิพัฒน์

(๓) ประตู่ “วิเศษไชยศรี”

อยู่ระหว่างหอรัษฎากรพิ
พัฒน์ แลสวนกลางศาลา
ทหารรักษาวัง ฯ

(๔) ประตู่ “มณีนพรัตน์”

อยู่ถัดประตูวิเศษไชยศรี ไป
ทางตะวันออกหรือตรงวัดพระ
ศรีรัตนศาสดารามด้านเหนือ

(๕) ประตู่ “สวัสดิโสภณ”

อยู่ตรงหน้าศาลากระลาโหม
เยื้องถนนบำรุงเมือง ข้าง
เหนือตรงกบวัดพระศรีรัตน

(๖) ประตู่ “เทวาพิทักษ์”

ศาสดารามด้านตะวันออก
อยู่เหนือพระที่นั่งสุทไธสวรรย์
ใต้ขอมสิ่งขจรขจักษ์

(๗) ประตู่ “ศักดิ์ไชยสิทธิ์”

อยู่ใต้พระที่นั่งสุทไธสวรรย์

(๘) ประตู่ “วิจิตรบรรจง”

อยู่ตรงวัดพระเชตุพน ส่วน
ข้างตะวันออก แลข้างใน
ตรงกับบริเวณพระตำหนัก
เก็บสวนกุหลาบ

(๙) ประตู่ “อนงคารักษ์”

อยู่ตรงวัดพระเชตุพน ต่อ
ประตูวิจิตรบรรจงไปทาง
ตะวันตก

(๑๐) ประตู่ “พิทักษ์บวร”

เป็นประตูด้านสกัดทางใต้
ตรงกับถนนมหาราช ข้าง

(๑๑) ประตุนั้น “สุนทรทศิศา”

(๑๒) ประตุนั้น “เทวาทิรมย์”

(๑๓) ประตุนั้น “อุคณสุตการิกษ์”

ในตรอกกับถนนสักค้ำกำแพง

พระบรมมหาราชวัง

เป็นประตูค้ำนสักค้ำทางเหนือ

ตรอกกับถนนมหาราช

อยู่ตรงหน้าท่าราชวรดิฐ

เป็นประตูค้ำนวน ออกตรง

พระที่นั่งท่าราชวรดิฐ ข้าง

ในตรอกประตูยาตราสัตรี

ชั้นใน

(๑) ประตุนั้น “สุวรรณบริบาล”^๑

เป็นประตู ๒ ชั้นอยู่ค้ำนเหนือ

ระหว่างพระคลังเก็บเงินแล

โรงช้าง ตรงประตูพิมาน

เทเวศร์เข้ามาข้างในตรงหน้า

พระที่นั่งสุทไธสน์มหาปราสาท

(๒) ประตุนั้น “พิมานไชยศรี”

เป็นประตู ๒ ชั้นอยู่ค้ำนเหนือ

ถนนจักรวรรดิ ตรงประตู

วิเศษไชยศรีข้างในตรงหน้า

พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

^๑ นามประตุนั้นพบในหมายเหตุพระราชกิจ เล่ม ๑๖ หน้า ๑๖๖ สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ากรมหลวง
อิสรสุนทร เป็นกรมพระราชวังบวร ใ้ว่าประตู “วิเศษบริบาล” ต่อมา
เรียกว่า “สุวรรณบริบาล” ด้วยเหตุใดยังไม่ได้ความ

(๓) ประตู่ “เทวราชตำรงค์”

อยู่ ตรง หน้า พระ ที่ นั่ง อนันต
สมาคมเดิมระหว่างพระที่นั่ง
สุทไธสวรรย์ แต่บัดนี้ได้ รอ
เสียแล้ว

(๔) ประตู่ “อุตรสิงห์รักษ์”

เป็นประตู่ชั้น ๒ ชั้น ด้าน
ข้างเหนือทางที่จะเข้าไปที่
พระที่นั่งอนันตสมาคมเดิม

(๕) ประตู่ “ทักษิณสิงห์หาญ”

เป็นประตู่ชั้น ๒ ชั้น ทางหน้า
พระที่นั่งศิลาแลงมหาปราสาท
เป็นทางที่จะออกไปพระตำ
หนักเดิมสวนกุหลาบ

(๖) ประตู่ “พิศาลทักษิณ”

เป็นประตู่พระบรมมหาราช
วังชั้นในด้านใต้ ออกประตู่
วิจิตรบรรจง ออกวัดพระ
เชตุพน

(๗) ประตู่ “กันยารักษ์”

เป็นประตู่พระบรมมหาราชวัง
ชั้นใน ด้านใต้ ออกประตู่
อนงคารักษ์

(๘) ประทุ “ศรีสุทาวงค์”

เป็นประทุพระบรมมหาราชวัง
ชั้นใน คำนวนันตก (คือ
ประทุคินใหม่ อยู่ริม อุโมงค์
เค็ม)

(๙) ประทุ “อนงคัลลา”

เป็นประทุพระบรมมหาราชวัง
ชั้นในคำนวนันตก (คือประทุ
คินเก่า) ใต้ประตูปาตรา
ลัทธิ

(๑๐) ประทุ “ปาตราลัทธิ”

เป็นประทุพระบรมมหาราชวัง
ชั้นในคำนวนันตก ตรงกับ
ประตูคณสุตารักษ์ เป็น
ทางออกไปพระที่นั่งที่ท่าราช
วรดิฐ

(๑๑) ประทุ “ศรีสุนทร”

เป็นประทุพระบรมมหาราชวัง
ชั้นกลางคำนวนันตก ตรง
กับประตูเทวาริรมย์ ทางออก
ท่าราชวรดิฐ

(๑๒) ประทุ “พรหมศรีสวัสดิ์”

เป็นประทุพระบรมมหาราชวัง
ชั้นในค่านเหนือ อยู่ข้าง

(๑๓) ประตูปู “พรหมโสภา”

(๑๔) ประตูปู “สนามราชกิจ”

(๑๕) ประตูปู “กุสุมศาสตร์”

(๑๖) ประตูปู “สิกรลิลาศ”

(๑๗) ประตูปู “แถลงราชกิจ”

ซ้ายพระที่นั่งกุสุมศาสตร์
สาท

เป็น ประตู พระบรม มหาราช
วังชั้นใน อยู่ข้างซ้ายพระ
ที่นั่งจักรมหาราสาท

เป็น ประตู พระบรมมหาราช
วังชั้นในอยู่ข้างขวาพระที่นั่ง
จักรมหาราสาท หรือ คำน
ตวันออก

เป็นประตูฉนวนพระบรมมหา
ราชวังชั้นใน ออกวัดพระศรี
รัตนศาสดาราม

เป็น ประตูหน้าพระที่นั่งทรง
ผนวช

อยู่ริมพระที่นั่งอนันตสมาคม
เดิม คำนข้างเหนือ

ประตูพระระเบียงวัดพระศรีรัตนศาสดารามที่ฉนวนตรงกับประตู “กุสุมศาสตร์”
ทุกวันนี้ใช้ว่าประตู “ศรีรัตนศาสดา”

ถ้าจะสันนิษฐานเห็นว่าน่าจะไม่มีนาม เพราะเป็นประตูพระระเบียง แต่มีเสียงกล่าว
อีกว่าเป็นประตูชั้นกลางแถวเดียวกัน ต่อจาก “พืชมานชัยศรี” ชื่อ “สกุศลศาสตร์”

(๑๘) ประตูนุ “ปริตประเวศ”

เป็นประตูช่องเล็ก อยู่ริมพระ
ที่นั่ง อนันตสมาคม เติมน้ำข้าง
ขวา แต่มีคนได้รอลือแล้ว

(๑๙) ประตูนุ “ราชสำราญ”

เป็นประตูพระบรมมหาราชวังชั้น
ใน ตรง กับ ประตูศักดิ์ไชยสิทธิ์
ใต้พระที่นั่ง ศิวาลัยมหาปราสาท

(๒๐) ประตูนุ “กมลასนประเวศ”

เป็นประตูข้างใน ออกตรง
พระพุทธรัตนสถาน รือแล้ว

(๒๑) ประตูนุ “อมเรศร์สญาร”

เป็นประตูข้างใน ออกตรง
ข้างแกวรือแล้ว

๓ นามประตุต่าง ๆ
 รอบกำแพงพระราชวังบวร
 ชั้นนอก แล ชั้นใน

(๑) ประตุ “พิจิตรเขษณา”	อยู่ด้านตะวันตก ข้างเหนือ
มุมวัดบวรสถานข้างใต้
(๒) ประตุ “มงคลสถิต”	อยู่ด้านเหนือทางตะวันออก
ริมวัดบวรสถาน
(๓) ประตุ “อำไพพิมล”	อยู่ด้านเหนือ ต่อมุมกำแพง
เชิงสะพานเสี้ยวไปข้างตะวันออก
(๔) ประตุ “ศักดาพิไชย”	อยู่ด้านตะวันออก ริมมุมกำแพง
เชิงสะพานเสี้ยวไปข้างใต้
(๕) ประตุ “บวรยาตรา”	อยู่ด้านตะวันออก เหนือพลับ
พลาสูง รบแล้ว
(๖) ประตุ “พิศาลสุนทร”	อยู่ด้านตะวันออก ใต้พลับ
พลาสูง

- (๗) ประตู่ “พรหมทวาร” อยู่ด้านใต้ ตรงถนนหน้า
พระธาตุ
- (๘) ประตู่ “ไกรสรลีลาศ” อยู่ด้านใต้ ตรงวัดมหาธาตุ
ส่วนตะวันออก
- (๙) ประตู่ “อุทมโกไค” อยู่ด้านใต้ ตรงวัดมหาธาตุ
ส่วนกลาง
- (๑๐) ประตู่ “สวรรณภิรมย์” อยู่ด้านใต้ ตรงวัดมหาธาตุ
ส่วนข้างตะวันตก
- (๑๑) ประตู่ “ตระการไพจิตร” อยู่ด้านใต้ คือประตูสกัดทาง
ใต้ริมขอมพระจันทร์ หรือ
มุมวัดมหาธาตุข้างเหนือ
- (๑๒) ประตู่ “สากชลธาร” อยู่ด้านตะวันตก ตรงประตู
คินวังหน้า ออกโรงวิเศษ
- (๑๓) ประตู่ “กนิยาประพาธ” อยู่ด้านตะวันตก ออกใต้
ตำหนักแพ เป็นประตูคنوان
เก่า
- (๑๔) ประตู่ “อนันตโสภา” อยู่ด้านตะวันตก ออกตรง
ตำหนักแพ
- (๑๕) ประตู่ “สารชัยมัน” อยู่ด้านตะวันตก ออกท่าขุน
นางวังหน้า

(๑๒) ประต_๒ “ไวยราสนาน”

อยู่_๒ด้านเหนือ คือประต_๒ด้าน
สกัดทางเหนือ ใต้ประต_๒ทำ
ข้าง_๒วง_๒น่า ประต_๒เหล่าน_๒ร_๒อ
หมด_๒แล้ว คราว_๒ร_๒อ_๒กำ_๒แพ_๒ง

ประตูชั้นกลาง

(๑) ประต_๒ “นาริจรณย์”

อยู่_๒ด้านตะวันตก เป_๒นประต_๒
ดิน_๒ชั้น_๒ใน ข้าง_๒นอก_๒ตรง_๒กับ
ประต_๒ส_๒อา_๒ค_๒ช_๒ล_๒ชา_๒ร

(๒) ประต_๒ “วรรณจักรลี”

อยู่_๒ด้านตะวันตก เป_๒นประต_๒
ฉนวน_๒เก_๒า_๒ชั้น_๒ใน ข้าง_๒นอก
ตรง_๒กับ_๒ประต_๒ก_๒ัน_๒ยา_๒ประ_๒พา_๒ส

(๓) ประต_๒ “สุทายุรยาตร”

อยู่_๒ด้านตะวันตก เป_๒นประต_๒
ฉนวน_๒ใหม่ ตรง_๒กับ_๒ประต_๒
อนัน_๒ต_๒โส_๒ภา ทาง_๒ออก
ตำ_๒หนั_๒ก_๒แพ

(๔) ประต_๒ “อลังการโอฬาร”

อยู่_๒ด้านเหนือ เป_๒นประต_๒
ฉนวน ออก_๒วั_๒ค_๒บ_๒วร_๒ส_๒ถา_๒น

(๕) ประตู่ “ โอภาสพิมาน ”

เป็นประตู่ ๒ ชั้นอยู่ค้ำเหนือ
ตรง พระที่นั่ง อิศเรศร์ ราชาน
นุสร

(๖) ประตู่ “ มหาโกกราช ”

เป็นประตู่ ๒ ชั้น อยู่ค้ำ
ตวันออก ตรงพระที่นั่ง

คิ้วโมกขพิมาน

(๗) ประตู่ “ บวรนารี ”

อยู่ระหว่าง ประตู่บรรณารักษ์
แลประตุนารีจรจรณ

(๘) ประตู่ “ พิไชยยาตรา ”

อยู่ค้ำตวันออก เหนือประตู่
มหาโกกราช ประตู่เหล่านี้
รอกหมดแล้ว

ประตู่ชั้นใน

(๑) ประตู่ “ สถานมณฑิย ”

อยู่ค้ำตวันออก ตรงกับ
พระที่นั่ง อิศเรศร์ราชานุสร

(๒) ประตู่ “ ยาสนธยายน ”

อยู่ค้ำใต้ ใต้พระที่นั่งอิสรา
วินิจฉัย

(๓) ประตู่ “ จักรมहिมา ”

อยู่ค้ำตวันออก ริมพระ
ที่นั่ง คิ้วโมกขพิมานข้าง ใต้

(๔) ประตุน้ำ “ พรหมพักตร์ ”

(ยอดปราง) อยู่ด้านวัน
ออก หลังพระที่นั่งศิวัชไมกษ
พินาน

(๕) ประตุน้ำ “ สกลศิวัช ”

อยู่ด้านวันออก ตรงพระที่
นั่งบรรพชาภิมุข

๔ นามประตุน้ำพระราชวังบางปอิน

(๑) ประตุน้ำ “ ราชกิจวิวรรณ์ ”

อยู่ด้านกำแพงข้างทิศตะวันออก

(๒) ประตุน้ำ “ สาคกรประพาส ”

เป็นประตูน้ำ อยู่ด้านกำแพง
ทิศใต้ ข้างตะวันออก

(๓) ประตุน้ำ “ เทวราชครุไร ”

เป็นประตูสามชั้น อยู่ด้าน
กำแพงทิศใต้ตรงกับพระที่นั่ง
ไศวรวิชัยทิพยอาสน์

(๔) ประตุน้ำ “ อนงค์ในจรรณย์ ”

อยู่ด้านวันตกริมลำน้ำ เห็น
พระที่นั่งวโรภาสพินาน อยู่
เหนือประตูอนงค์ในจรรณย์ไป
ตามลำน้ำ

(๕) ประตุน้ำ “ เทวัญสถิต ”

เป็นประตูน้ำ อยู่เหนือประตู
เทวัญสถิตไปตามลำน้ำ

(๗) ประตุ “นงควาญประเวศ”

อยู่เหนือประตุสังฆสิทธิ์จักร
การ คำนวณลำนน้ำ

(๘) ประตุ “อรรคเรศวรทิจู”

อยู่ค้ำหลังพระราชวัง ริม
คลองตรงวัดกำแพง

๕ ประตุพระราชวังสวนดุสิต คงนามเดิม

(๑) ประตุ “เชียน”

ประตุเหล็กใหญ่ ตรงหน้า
พระที่นั่งทวันออก

(๒) ประตุ “เล้าชั้น”

ประตุเหล็กเล็กทวันออกเฉียงใต้

(๓) ประตุ “กว้าง”

ประตุสวนแง่เต่ง คำนไต้
รือแล้ว

(๔) ประตุ “ชน”

ประตุถนนทิมคำนไต้

(๕) ประตุ “ปลา”

ประตุน้ำคลองเม่งเล้ง

(๖) ประตุ “เต่า”

ประตุน้ำคลองรางเงิน

(๗) ประตุ “นกกระเรียน”

ประตุ ถนน พุทธาน คำนเหนือ

(๘) ประตุ “นกค้ำ”

ประตุลัษถนนมังกรรำ

(๙) ประตุ “มโหรี”

ประตุข้างในคำนทวันออก

(๑๐) ประตุ “นักปราชญ์”

ประตุถนนเต็กคำนทวันออก

(๑๑) ประตุ “พลรบ”

ประตุถนนขั้วคำนทวันออก

(๑๒) ประตูป “เปิดเหาะ”

ประตูลักเล็กตัวนอกเฉียง
เหนือ

(๑๓) ประตูป “ผีเสื้อ”

ประตูป ขานนำพระที่นั่งวิมาน
เมฆ

(๑๔) ประตูป “ม้าแปด”

ประตูป กำแพงชั้นใน กลาง
ถนนขั้ว

(๑๕) ประตูป “หงส์”

ประตูป ถนนหงส์หย่อมด้าน
เหนือ

(๑๖) ประตูป “มังกร”

ประตูป ถนนหงส์หย่อมด้านใต้

นามประตูพระราชวังดุสิต พระราชทานนามใหม่ ชั้นนอก

(๑) ประตูป “ทวยเทพสโมสร”

ออกพระลานฤๅณนอู๋ทองใน
สร้างใหม่

(๒) ประตูป “ภูธรลีลาศ”

ถนนอู๋ทองใน สร้างใหม่

(๓) ประตูป “ภูวนาถลีลา”

ถนนอู๋ทองนอก สร้างใหม่

(๔) ประตูป “บุษบาสุวรรณค์”

ถนนส้มมีอใน

(๕) ประตูป “สุนันทาทวาร”

ถนนสวนสุนันทา เก็บประตู
สี่เข้า

(๖) ประตูน “ประสารเกียรติราช”

ถนนราชวิถี (เดิมประตู
นกร้อย)

(๗) ประตู “ประสาทเทวฤทธิ”

ถนนพิชัย เดิมประตูสิงโต

(๘) ประตู “ประสิทธิสุรเดช

ถนนอุทองใน เดิมประตูเสือ

(๙) ประตู “ประเสริฐสุราชศักดิ์”

ถนนอุทองใน เดิมประตูกบ

(๑๐) ประตู “สำนักนิเวศน์พล”

ถนนอุทองใน เดิมประตูกิเลน

(๑๑) ประตู “ถกกลเกียรติอนันต

ถนนอุทองใน ตรงหน้าพระ
ที่นั่งอนันตสมาคม

ประตูชั้นกลาง

(๑) ประตู “คนธรรพรักษา”

ถนนโถ เดิมประตูคางคาว

(๒) ประตู “พิทยาธรสถิต”

ถนนพุดตาน เดิมประตูลิขิต

(๓) ประตู “เทวฤทธิพิทักษ์”

ถนนพุดตาน เดิมประตู
หนังสือเล็ก

(๔) ประตู “เทวศักดิ์ภิรมย์”

ถนนบัว เดิมประตูหงส์
มังกร

(๕) ประตู “พรหมโคธิน”

ถนนหงส์ห่อหมกเหนือ

(๖) ประตู “อินทรโคธิน”

ถนนหงส์ห่อหมกใต้ ๕-๖ สอง
ประตูนี้อยู่หลังพระที่นั่งอนันต
สมาคม

๒ นามประตุสวณจิตรวลดา

(๑) ประตุ “พระอินทร์อยู่ชม”	ตวันออก ตรงสถานี่รถไฟ
(๒) ประตุ “พระยมอยู่คุ้ม”	ใต้ ออกถนนศรีอยุธยา
(๓) ประตุ “วรรณอยู่เจน”	ตวันตกออกถนนพระรามที่ ๕
(๔) ประตุ “กุเวรอยู่เฝ้า”	เหนือ ออกถนนราชวิถี

๗ นามประตุที่พระนครคีรี จังหวัดเพชรบุรี

- (๑) ประตุนาริประเวศ
- (๒) ประตุวิเศษราชกิจ
- (๓) ประตุราชฤทธิแรงปราบ
- (๔) ประตุอานภาพเจริญ
- (๕) ประตุค้ำเนรทางสวรรค
- (๖) ประตุจันทร์แจ่มจำรูญ
- (๗) ประตูลีลย์แจ่มจำรัส

ตอน ๔

๑ นามบ่อนต่าง ๆ รอบกำแพงพระบรมมหาราชวัง

(๑) บ่อน “อินทรวังสรวรค์”

อยู่มุมกำแพงพระบรมมหา
ราชวัง ด้านตะวันตก ข้าง
เหนือตรงท่าพระ

(๒) บ่อน “ชนธิเขื่อนเพชร”

อยู่ด้านเหนือ ต่อประตูวิเศษ
ไชยศรี ไปทางตะวันออก

(๓) บ่อน “เขตกิสิกร”

อยู่มุมกำแพงพระบรมมหา
ราชวัง ด้านตะวันออก
ข้างเหนือ

(๔) บ่อน “สัจจรวัง”

อยู่ด้านตะวันออก ตรงถนน
บำรุงเมือง ใต้พระที่นั่งไชย
ชุมพล

(๕) บ่อน “สิงขรขัณฑ์”

อยู่ด้านตะวันออก ใต้ประตู
สวัสดิโสภณ ตรงพระราชวัง
สราญรมย์

(๖) บ่อน “ขนิษฐียุทธ”

อยู่ด้านตะวันออก ริมพระที่นั่ง
สุทไธสวรรย์ข้างเหนือ

(๗) บ่อน “ฤทธิรุทรโรมรัน”

อยู่ด้านตะวันออก ริมพระที่นั่ง
สุทไธสวรรย์ข้างใต้

(๘) ข้อม “อนันตศิริ”

อยู่ใต้ ประตู ศักดิ์ ไชย สิทธิ
เห็นอ มุม กำแพง พระ บรม
มหाराชวัง ท้าวันออก
ข้างใต้

(๙) ข้อม “มณีปราการ”

อยู่มุมกำแพง ท้าวันออก
ข้างใต้

(๑๐) ข้อม “พิศาลสีมา”

อยู่บนกำแพงด้านใต้ ตรง
วัดพระเชตุพน ระหว่างประตู
วิจิตรบรรจง แลประตูอนง
คารักษ์

(๑๑) ข้อม “ภูผาสัทสน”

อยู่ บน กำแพง ด้าน ใต้ ทิศ
ตะวันตก

(๑๒) ข้อม “สัตตบรรพต”

อยู่ มุม กำแพง ด้าน ตะวันตก
ข้างใต้ ริมประตูพิทักษ์บรร
รพแล้ว

(๑๓) ข้อม “โสฬศศิลา”

อยู่ บน กำแพง ด้าน ตะวันตก
ใต้ประตูอุดมสุตารักษ์ ถนน
มหाराช

(๑๔) ข้อม “มหาโลหะ”

อยู่ บน กำแพง ด้าน ตะวันตก
เห็นประตูอุดมสุตารักษ์

(๑๕) บั๊อม “ทักนันนิกร”

อยู่บน กำแพง คำน ตรันตก
ข้างเหนือ

(๑๖) บั๊อม “พรหมอำนวยศิลป์”

อยู่ริมลำน้ำเหนือท่าราชวรดิฐ
ไปรตเกล้า ๆ ให้ รือเสียแล้ว

(๑๗) บั๊อม “อินทร์อำนวยศร”

อยู่ริมลำน้ำใต้ท่าราชวรดิฐ
ไปรตเกล้า ๆ ให้ รือเสียแล้ว

๒ ชื่อบั๊อมต่างๆ

รอบกำแพงพระราชวังบวร

(๑) บั๊อม “ทัยทิมศรี”

อยู่บน กำแพง คำน ตรันตก
ใต้ประตูสารชัยมัน

(๒) บั๊อม “เขื่อนขันธิ”

อยู่บนกำแพงค่านเหนือ ริม
ประตูมงคลสถิต

(๓) บั๊อม “นิลวิธดา”

อยู่บนกำแพงค่านเหนือ ถัด
ประตูอำไพพิมลไปทางควัน
ตก

(๔) บั๊อม “มุกดาพิศาล”

อยู่บนกำแพง คำน ตรันออก
ข้างเหนือ ตรง สพาน เลี้ยว
รือแล้ว

(๕) ข้อม “ เพ็ชรบุรพา ”

อยู่บน กำแพง คำน ทั่ววัน ออก
เหนือพลับพลาสูง

(๖) ข้อม “ วิเชียรอากาศ ”

อยู่บน กำแพง คำน ทั่ววัน ออก
ทิศใต้

(๗) ข้อม “ เพ็ชรบุรี ”

อยู่บน กำแพง คำน ใต้ ถัด
ถนนหน้าพระธาตุไปทาง ทั่ววัน
ออกหน้ายหนึ่ง

(๘) ข้อม “ เขื่อนเพชร ”

อยู่บน กำแพง คำน ใต้ ตรง
วัดมหาธาตุ

(๙) ข้อม “ มณีนคร ”

อยู่บน กำแพง คำน ทั่ววัน ตก ใต้
ประตูกันยาประพาส ข้อม
เหล่านรอกหมดแล้ว

๓ ข้อมตามกำแพง

พระนครชั้นนอก

(๑) ข้อม “ พระสุเมรุ ”

อยู่บน กำแพง คำน ทั่ววัน ตก
ข้างเหนือ ใต้ปากคลอง
บางลำภูบน

(๒) บิ่อม “ยุคนธร”

อยู่บนกำแพงด้านเหนือเหนือ
วัดขรรนิเวศวิหาร

(๓) บิ่อม “มหาปราบ”

อยู่บนกำแพงด้านเหนือ

(๔) บิ่อม “มหากาฬ”

อยู่บนกำแพงด้านตะวันออก
เชิงสะพานผ่านฟ้าลีลาศ

(๕) บิ่อม “หมุทลวง”

อยู่ด้านตะวันออก ตรงหน้า

(๖) บิ่อม “เลื้อทยาน”

สถานมหันตโทษ (คุกใหม่)
อยู่ด้านตะวันออก เหนือประตู
สามยอด รือแล้ว

(๗) บิ่อม “มหาไชย”

อยู่ด้านตะวันออก หน้าวังบูรพา
ภิรมย์

(๘) บิ่อม “จักรเพชร”

อยู่ด้านใต้ เหนือปากคลอง
โอบอ่างหรือคลองคูพระนคร

(๙) บิ่อม “ผีเสื้อ”

อยู่ด้านใต้ใต้ปากคลองตลาด
รือแล้ว

(๑๐) บิ่อม “มหาฤกษ์”

อยู่ด้านใต้ ตรงโรงเวียนสุนัน
ทาลัย

(๑๑) บิ่อม “มหาภัย”

อยู่ด้านตะวันตก ตรงวัดพระ
เชตุพน

(๑๒) บ่อม “พระจันทร์”

อยู่ค้ำถั่งวันตักท่าพระจันทร์
 บคน มมวคัมหาธาตุข้าง
 เหนือ แต่บคนได้ รือเสียแล้ว

(๑๓) บ่อม “พระอาทิตย์”

อยู่ค้ำถั่งวันตัก มมพระ
 ราชวังบวรข้างเหนือ

(๑๔) บ่อม “อิสินธร”

อยู่ค้ำถั่งวันตัก ไ้วังพระเจ้า
 บรมวงศ์เธอ กรมพระนเรศว
 วรฤทธิ รือแล้ว

๔ บ่อมที่ตั้งเรียงรายอยู่ชั้นนอก

รอบคลองผดุงกรุงเกษมแลฝั่งวันตัก

(๑) บ่อม “บ่อมขจามิตร”

อยู่ฝั่งวันตัก ริมปาก
 คลองสาน

(๒) บ่อม “บ่อมขจามิตร”

อยู่ฝั่งวันตัก ริมปากคลอง
 ผดุงกรุงเกษมข้างใต้

(๓) บ่อม “ผลาญศัตรูราย”

อยู่ใต้วัดเทพศิรินทราวาส
 หรือริมวัดพลับพลาไชย

(๔) บ่อม “ปราบศัตรูฝ่าย”

อยู่ใต้ตลาดนางเลิ้ง ตรง
 หมู่บ้านญวนข้าม แต่บคนได้
 รือแล้ว

- (๕) บ่อม “ท่าลายแรงปรบักษ์” อยู่เหนือวัดโสมนัสวิหาร แต่
 บคนได้ รอลือแล้ว
- (๖) บ่อม “หักกำลังคัสกร” อยู่ปากคลองผดุงกรุงเกษม
 ข้างเหนือ รอลือแล้ว
- (๗) บ่อม “วิไชยประสิทธิ์” อยู่ฝั่งตะวันตก ปากคลอง
 บางกอกใหญ่ (คลอง
 บางหลวง)

๕ นามบ่อมที่ตั้งเรียงรายอยู่ตามลำน้ำเจ้าพระยา
 ในเขตรจังหวัดพระประแดง (นครเขื่อนขันธ์)

- (๑) บ่อม “สมิงพราย” ตั้งอยู่ฝั่งตะวันออก
- (๒) บ่อม “ปัสกาลิง” ตั้งอยู่ฝั่งตะวันออก
- (๓) บ่อม “ราหุร” ตั้งอยู่ฝั่งตะวันออก
- (๔) บ่อม “วิทยาคม” ตั้งอยู่ฝั่งตะวันออก
- (๕) บ่อม “แสงไฟฟ้า” ตั้งอยู่ฝั่งตะวันตก
- (๖) บ่อม “มหาสังหาร” ตั้งอยู่ฝั่งตะวันตก
- (๗) บ่อม “ศัตรูพินาศ” ตั้งอยู่ฝั่งตะวันตก
- (๘) บ่อม “จักรกรรค” ตั้งอยู่ฝั่งตะวันตก

๗ นามบ๋อมต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ตามปากอ่าว

แถวเมืองชายทะเล

(๑) บ๋อม “ไพรีพินาศ”	ตั้งอยู่ที่ปากน้ำเมืองจันทบุรี
(๒) บ๋อม “พิฆาตขัณฑ์มิตร”	ตั้งอยู่ที่แหลมสิงห์เมือง
จันทบุรี
(๓) บ๋อม “พิฆาตข้าศึก”	ตั้งอยู่ที่ปากน้ำเมืองสมุทร
สงครามฝั่งตะวันออก
(๔) บ๋อม ปากอ่าวจังหวัดฉะเชิงเทรา	
(๕) บ๋อม “วิเชียรโชฎก”	ตั้งอยู่ในปากอ่าวเมืองสมุทร
สาคร ไต้ลำน่านครไชยศรี
ฝั่งตะวันออก
(๖) บ๋อม ปากอ่าวจังหวัดสงขลา	

๘ บ๋อมที่ตั้งอยู่บนเขาพระนครคีรี

จังหวัดเพชรบุรี

(๑) บ๋อม “อตรฐ์บึงปก”
(๒) บ๋อม “วิรุฬหกบวรวิชัย”
(๓) บ๋อม “วิรุฬหกบึงกนก”
(๔) บ๋อม “เวสสุวรรณธรรักษา”

ตอน ๕

ถนนแลสะพาน

๑ นามถนนในพระบรมมหาราชวัง

อมรวดี

ตั้งแต่พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ถึงประตู
สกัดด้านตะวันออก จากถนนเขื่อนชั้น
นี้เวศน

จักรจักรณ

เขื่อนชั้นนี้เวศน

ตั้งแต่ถนนอมรวดี ถึงประตูวิเศษชัยศรี
ริมกำแพงในพระบรมมหาราชวัง ตั้งแต่
ถนนจักรจักรณ ถึงประตูพิทักษ์

๒ นามถนนในกรุงเทพมหานคร

ก

กะลันตัน

ถนน จากถนนเจริญกรุง ถึงถนนพระรามที่ ๔

กระโจม

„ แต่ถนนนครสวรรค์ ไปออกถนนราช
ดำเนินนอก

กรุงเกษม

„ จกลำน้ำเจ้าพระยา ปากคลองผดุงกรุง
เกษมข้างเหนือ ไปถึงสะพานสุประดิษฐ์

ข

ขาว

„ จากถนนราชวิถี ถึงถนนสุขุทัย (คลอง
อ้อม)

เขี้ยวไข่กา
เข้าสาร

ถนน แต่ลำน้ำเจ้าพระยา ออกถนนสะพานแก้ว
,, จกถนนจักรพงษ์ นำวัชชะสงคราม ถึง
ถนนตะนาว

ค

คอนแวนต์

,, แต่ถนนสี่ลม ออกถนนสาทรเหนือ

จ

เจ้าฟ้า

,, ตั้งแต่ถนนพระอาทิตย์ เชิงสะพานเฉลิม
สวรรค์ จกถนนจักรพงษ์

เจริญกรุง

,, ตั้งแต่ถนนสนามชัย มุมวัดพระเชตุพล
ถึงถนนตก

จักรพงษ์

,, ตั้งแต่ถนนเจ้าฟ้า (สะพานเลี้ยว) จก
ถนนกรุงเกษม เชิงสะพานเทเวศร์ รมณมิตร

จักรพรรดิพงษ์

,, แต่ถนนบำรุงเมือง ผ่านถนนกำแพงรัช
ถนนหลานหลวง ถนนนครสวรรค์ จก
ถนนราชดำเนียรนอก

จักรวรรดิ

,, แต่ลำน้ำเจ้าพระยา ถึงถนนเจริญกรุง

จักรเพ็ชร

,, ตั้งแต่ข้อมจักรเพ็ชร ถึงสะพานเจริญรัช

ช

เชตุพล

,, จากถนนมหาธาตุ ถึงถนนสนามชัย

๒

ซอยที่ ๑	ถนน	จากโรงเมือง	ถึงซอยที่ ๕
ซอยที่ ๒	„	„	„
ซอยที่ ๓	„	„	„
ซอยที่ ๔	„	„	„
ซอยที่ ๕	„	จากพระรามที่ ๑	

ค

เคโซ	„	แต่ถนนสุริวงศ์	จากคลองสี่ลม
ตำรวจรักษา	„	ต่อจากเชิงสะพานผ่านฟ้าลีลาศ	ไปทาง ริมคลองมหานาค
กินสอ	„	ตั้งแต่ถนนบำรุงเมือง	จากถนนพระสุเมรุ

ด

ดีทอง	„	ตั้งแต่ถนนบำรุงเมือง	ถึงถนนเจริญกรุง
ตะนาว	„	ต่อจากสะพานถนนขจรนิเวศ	ถึงสะพานวัด มหรณพาราม
ตรีเพชร	„	จากถนนจักรเพชร	ถึงถนนเจริญกรุง

ท

ทหารบก	„	จากถนนเจริญกรุง	ถึงถนนพาหุรัด
ทหารเรือ	„	จากถนนตรีเพชร	ถึงถนนบูรพา

ทรงวาท	ถนน	ตั้งแต่ถนนราชวงศ์	ออกถนนเจริญกรุง
ท่าขุน	„	จากถนนมหาธาตุ	ถึงแม่น้ำ
ท่าราชวรดิษฐ์	„	„	„
ท่าเตียน	„	„	„
ท่ากรมแผนที่	„	„	„
ท่าปากคลองตลาด	„	„	„
ท่ากลาง	„	จากถนนจักรเพ็ชร	ถึงแม่น้ำ
ท่าโรงยาเก่า	„	„	„
ท่าวัดราชบูรณ	„	„	„
ท่าที่ทำการไปรษณีย์ที่ ๑	„	„	„
ท่าวัดยานนาวา	„	จากถนนเจริญกรุง	ถึงแม่น้ำ
ท้ายวัง	„	ตั้งแต่มณฑลวัดพระเชตุพล	จากถนนสนามชัย ถึงแม่น้ำ
เทศา	„	จากถนนราชพิพิธ	ถึงถนนบำรุงเมือง

น

นครปฐม	„	ตั้งแต่ถนนลูกหลวง	จากถนนศรีอยุธยา (เดิมเรียกถนนชก)
นครไชยศรี	„	จากลำน้ำเจ้าพระยา	ตรงไปถึงถนนพระราม ที่ ๖ (เดิมเรียกถนนราชวัตร)

นครราชสีมาเหนือ ถนน ตั้งแต่ประตูคานสักถถนนราชวิถี ถึง
คลองสามเสน (เติมเรียกถนนดวงดาว
เหนือ)

นครราชสีมาใต้ „ ตั้งแต่ถนนพิษณุโลก ถึงถนนอุททองนอก
(เติมเรียกถนนดวงดาวใต้)

นครสวรรค์ „ ตั้งแต่เชิงสะพานผ่านฟ้าลีลาศ ผ่านถนน
จักรพงษ์ ถึงถนนพิษณุโลก (เติมเรียก
ถนนตลาด)

น้ำพระธาตุ „ ตั้งแต่ถนนน้ำพระลาน ถึงถนนราชินี

น้ำพระลาน „ ตั้งแต่ถนนมหาธาตุ จดลำน้ำท่าพระถึง
ถนนสนามชัยแลราชค้ำเนรใน

น้ำหีบเผย „ ตั้งแต่ถนนราชค้ำเนรใน จดถนนราชินี

๒

บริพัตร „ ตั้งแต่สะพานมหาตมาทิตยอุทิศ ถึงสะพานค้ำวาง
สถิต

ขวรรณิเวศ „ ตั้งแต่ถนนพระสุเมรุ ถึงถนนบ้านแขก

บ้านแขก „ จดถนนจักรพงษ์ตอนสะพานรามบุตร จด
ถนนตะนาว เชิงสะพานน้ำวัดขวรรณิเวศ

บ้านหม้อ „ ต่อจากถนนเจริญกรุง ถึงถนนพาหุรัด

บรรพชา ถอนน ตั้งแต่ถอนนเจริญกรุง ถึงถอนนพาหุรัด
ขำรงเมือง ,, ตั้งแต่ถอนนสนามชัย ถึงสะพานยศเส

๒

๕ บน	,,	แต่ถนนสี่ลม จกถนนสารธรเหนือ
แปลงนาม	,,	ตั้งแต่ถนนเขาวราชออกถนนเจริญกรุง
ประมวณ	,,	แต่ถนนสี่ลม จกถนนสารธรเหนือ

W

พญาไท	๒๒	ตั้งแต่ถนนพระรามที่ ๕ ผ่านถนนพระราม ที่ ๑ ถนนเพชรบุรี ถึงถนนราชวิถี
พระเนียง	๒๓	แต่ถนนหลานหลวง ผ่านถนนนครสวรรค์ ไปออกถนนราชดำเนินนอก
พระฉนวน	๒๔	แต่ท่าวาสุกรี ออกถนนสามเสน
พระจันทร์	๒๕	ตั้งแต่ถนนมหาธาตุ ๑๓๓ ถนนราชดำเนินใน
พระอาทิตย์	๒๖	ตั้งแต่สะพานเฉลิมสวรรค์ ๘๕ ถึงขอมพระ

สเมร

พระพิทักษ์	๒	ตั้งแต่สะพานอุบลรัตน์	ถึงถนนบ้านหม้อ
พระพิพิธ	๒	ตั้งแต่ถนนสนามชัย	ถึงสะพานอุบลรัตน์
พระสุเมรุ	๒	ตั้งแต่ข้อมพระสุเมรุ	ถึงเชิงสะพานผ่านฟ้า
		ลิลาศ	
พระรามที่ ๑	๒	ตั้งแต่สะพานยศเส	ถึงถนนราชดำริห์

พระรามที่ ๔

ถนน ตั้งแต่สามแยกถนนเจริญกรุง ข้าม
สะพานเจริญสวัสดิ์ ๓๖ จกสถานี่คลองเตย
(เค็มเรียกถนนหัวลำโพง)

พระรามที่ ๕

,, ตั้งแต่เชิงสะพานอรไทย ถนนลูกหลวงขึ้น
ไปถึงคลองสามเสน (เค็มเรียกถนนลก)

พระรามที่ ๖

,, ตั้งแต่ถนนพระรามที่ ๔ ถึงถนนนครชัยศรี
(เค็มเรียกถนนบันทึททอง)

พาหุรัด

,, จากถนนบ้านหม้อ ถึงถนนจักรเพชร

พาศาย

,, จากถนนโรงกะทะ ถึงถนนทรงวาด

พลับพลาชัย

,, ตั้งแต่ถนนบำรุงเมือง (ตอนหน้าโรงเลี้ยง
เต็ก) จกถนนเจริญกรุง

พิชัย

,, ตั้งแต่ถนนราชวิถี ผ่านถนนสุขุทัย ถึง
คลองสามเสน (เค็มเรียกถนนพุดตาน
เหนือ)

พิษณุโลก

,, ตั้งแต่ถนนสามเสน ตรงไปถึงสะพาน
ยมราชใน (เค็มเรียกถนนคอเสื้อ)

เพชรบุรี

,, ตั้งแต่สะพานยมราชใน ถึงสะพานเฉลิม
โลก ๕๕ (เค็มเรียกถนนประแจจีน)

แพร่่งนรา

,, ตั้งแต่ถนนอัมฤงค ถึงถนนบ้านตะนาว

แพร่่งเทวะวงศ์

,, ตั้งแต่สะพานถ่าน ถึงถนนพาหุรัด

แพร่่งภูธร

,, ตั้งแต่ถนนอัมฤงค ถึงถนนบ้านตะนาว

ฟ

ผู้
เพื่องนคร

ถนน ต่อจากถนนบำรุงเมือง จกถนนเจริญกรุง

ม

มหรณพ

๙ ตั้งแต่ถนนบ้านตะนาว จกถนนกินสอ

มหาชัย

๙ ต่อถนนพระสุเมรุ สพานผ่านฟ้าลีลาศ
จกถนนเยาวราช

มหाराช

๙ ตั้งแต่สพานเจริญรัช๓๑ ต่อถนนราชินี แล
จักรเพชรถึงถนนพระจันทร์

ย

เยาวราช

๙ ตั้งแต่ถนนจักรเพชร ถึงสพานภาณุพันธุ์
จกถนนเจริญกรุง

ร

ราชินี

๙ จากถนนพระอาทิตย์ ถึงถนนมหाराช

รองเมือง

๙ ตั้งแต่ถนนพระรามที่ ๑ ออกถนนพระราม
ที่ ๔ (สถานีหัวลำโพง)

ราชบพิธ

๙ ตั้งแต่ถนนอัษฎางค์ จกถนนคันทอง

ราชคำริห

๙ ตั้งแต่ถนนพระรามที่ ๔ ถึงสพานเฉลิมโลก ๕๕

ราชปรารภ

๙ ตั้งแต่สพานเฉลิมโลก ๕๕ จกถนนราชวิถี

ราชวิถี

๙ ตั้งแต่วัดส้มเกลี้ยง ผ่านถนนสามเสน
ตรงไปผ่านทางรถไฟ จกถนนราชปรารภ
(เติมเวียนถนนช่างสี)

ราชวงศ์	ถนน จกลำน้ำเจ้าพระยา ผ่านถนนลำเพง ถนน เขาวราชออกถนนเจริญกรุง
ราชค้ำเนรใน	,, ต่อถนนสนามชัย ตรงข้ามเขตจตุจักร ถึงสะพานผ่านพิภพลีลา
ราชค้ำเนรกลาง	,, ตั้งแต่สะพานผ่านพิภพลีลา ถึงสะพานผ่าน ฟ้าลีลาศ
ราชค้ำเนรนอก	,, ตั้งแต่สะพานผ่านฟ้าลีลาศ จกพระลาน ตอนตั้งแต่สะพานผ่านฟ้าลีลาศ ถึงสะพาน มัทวานรังสรรค์ (เดิมเรียกว่าถนน พยุหยาศ) ตั้งแต่สะพานมัทวานถึงพระ ลาน (เดิมเรียกว่าถนนเบญจมาศ)

ก

ลูกเหนือ	,, จากถนนพระรามที่ ๕ จกแม่น้ำ
ลูกเมือง	,, ตั้งแต่ศาลหลักเมืองจกถนนราชินี
หลานหลวง	,, ต่อจากสะพานผ่านฟ้าลีลาศ ถึงสะพาน ยมราชใน
ลูกหลวง	,, ตั้งแต่ถนนสามเสน ถึงถนนหลานหลวง
หลวง	,, ตั้งแต่ถนนมหาชัย ตอนสะพานระพีพัฒน์ภาค ถึงถนนกรุงเกษม

ก

วรจักร
วัดศิริ

ถนน ตั้งแต่ถนนเจริญกรุง จดถนนบำรุงเมือง
,, ตั้งแต่สะพานเจริญศิริ ๔๓ ถึงถนนยาน
ตระนาว

วิสุทธิกษัตริย์

,, ตั้งแต่ลำน้ำเจ้าพระยา (ท่าเกษม) ออกถนน
สามเสนถึงถนนราชดำเนินนอก

ค

ศาลาแดง
ศรีอยุธยา

,, ตั้งแต่ถนนสี่ลม จดถนนสาทรเหนือ
,, ตั้งแต่วัดเทพธำรงราชกุญชร ถึงถนนราช
ปรารถ (เค็มเรียกถนนทองวัน)

ด

สนามชัย

,, ตั้งแต่ข้อมเผด็จดัสกร ถึงถนนมหาราช
แลราชินี

สนามม้า

,, ตั้งแต่ถนนพระรามที่ ๑ ถึงสะพานพระราม
ที่ ๔

สะพานแก้ว

,, ตั้งแต่สะพานกิมเซ่งหลี ถึงกองพลทหาร
บกบางซื่อ

สระสง

,, ตั้งแต่ถนนคันทอง จดถนนอนุสาวรีย์

สวรรค์โลก

,, ตั้งแต่ถนนพิษณุโลก ถึงคลองสามเสน
(เค็มเรียกถนนส่ว)

สราญรมย	ถนน	ตั้งแต่ถนนสนามชัย ถึงถนนราชินี
สังกโลก	,,	แต่ถนนขาว ออกถนนสามเสน
สาทรเหนือ	,,	ตั้งแต่ถนนสุรศักดิ์ ถึงคลองเตย
สาทรใต้	,,	ตั้งแต่สะพานเฉลิมเกียรติ ๔๔ ออกถนน เจริญกรุงถึงแม่น้ำ
สามมื่อใต้	,,	จากถนนลูกหลวง ถึงถนนอุททองนอก
สามเสน	,,	ตั้งแต่ถนนจักรพงษ์ข้ามสะพานนรรัตนสถาน ถึงสะพานอนุวัตนวโรคม
สี่ลม	,,	จากถนนเจริญกรุง ถึงสะพานสี่ลม
สี่พระยา	,,	แต่ถนนเจริญกรุง ถึงพานเฉลิมเดช ๕๗
สี่บสามห้าง	,,	ตั้งแต่ถนนบ้านแขก จกถนนพระสุเมรุ
สุพรรณ	,,	ตั้งแต่ถนนราชวิถี ผ่านถนนสุขุทัย ถึง คลองสามเสน (เดิมเรียกถนนสามมื่อหนู)
สุขุทัย	,,	จกลำน้ำเจ้าพระยา ถึงถนนสวรรคโลก (เดิมเรียกถนนทองเคื่อน)
สุรวงศ์	,,	แต่ถนนเจริญกรุง ถึงสะพานเฉลิมภพ ๕๐
สุรศักดิ์	,,	แต่ถนนสี่ลม จกถนนสาทรเหนือ
สุนทรโกษา	,,	แต่ถนนพระรามที่ ๔ ไปท่าเรือ
โสมนัส	,,	แต่ถนนจักรพรรดิพงษ์ ถึงถนนพะเนียง

อ

อนวงศ์	ถนน	ตั้งแต่ถนนจักรวรรดิ	ไปออกถนนราชวงศ์
อัมฤงค	,,	ตั้งแต่สะพานเจริญศรี	ถึงปากคลองตลาด
		ท่าไต้ จกลำน้ำ	
อุณากรรณ	,,	ตั้งแต่ถนนบำรุงเมือง	ถึงถนนเจริญกรุง
อุททองใน	,,	ต่อจากถนนพระลาน	ถึงถนนราชวิถี
อุททองนอก	,,	ตั้งแต่ถนนสามเสน	ถึงถนนพระลาน

๓ นามสะพาน

ก

กัมพูช	สะพาน	ถนนบริพัตร
กิมเซ่งหลี่	„	ถนนสามเสน

ข

ขาว	„	ถนนหลานหลวง
เขมร	„	ข้ามคลองวัดจักรวรรดิ

ค

คลองขวาง	„	ถนนสารเหนือ
----------	---	-------------

จ

จตุรพักตรรังษิยัติ	„	คลองผดุง
เจ้าฟ้าไสมนัส	„	ถนนพะเนียง
เจริญศรี	„	ถนนวัดศิริ
เจริญทัศน์ ๕๑	„	ถนนบำรุงเมือง เสาชิงช้า
เจริญรัช ๕๓	„	ปากคลองตลาด
เจริญพาสน ๓๓	„	ข้ามคลองบางกอกใหญ่
เจริญราษฎร์ ๓๒	„	ถนนกรุงเกษมข้ามคลองมหานาค

น

เฉลิมกรุง ๔๘	สะพาน	ข้ามคลองวัดจักรวรรดิ (ถมแล้ว)
เฉลิมเกียรติ ๔๔	,,	ถนนสาทรใต้
เฉลิมเกษ ๕๗	,,	ถนนสักระยา
เฉลิมเฝ้า ๕๒	,,	ถนนพระรามที่ ๓
เฉลิมพงศ์ ๕๑	,,	ถนนเพ็ญนคร (วัดราชบพิตร)
เฉลิมพนัธิ ๕๓	,,	ถนนเยาวราช
เฉลิมภพ ๕๐	,,	ถนนสุรวงศ์
เฉลิมภาค ๕๔	,,	คลองบางรัก
เฉลิมเมือง ๔๙	,,	ถนนสุรศักดิ์
เฉลิมหล้า ๕๖	,,	ถนนพญาไท
เฉลิมโลก ๕๕	,,	คลองบางกะปิ
เฉลิมวัง ๔๗	,,	ถนนอนุสาวรีย์รมวักสุทัศน์
เฉลิมศรี ๔๒	,,	ถนนจักรพงษ์บางขุนพรหม
เฉลิมศักดิ์ ๔๓	,,	ถนนสนามม้า
เฉลิมสวรรค์ ๕๘	,,	ปากคลองโรงไหม (คลองหลอด)

ท

ชมัยมรุเชฐ	,,	ถนนพินิจโลกคลองเปรม
ช้าง	,,	คลองสวนหลวง
ช้างโรงสี	,,	ถนนบำรุงเมือง

ค

คำรังสฤษิต	สะพาน	ถนนเจริญกรุง (สะพานเหล็กกบณ)
------------	-------	--------------------------------

ค

ตักกีน	„	คลองวัดเทพธิดา
--------	---	----------------

ก

ถ่าน	„	ถนนตีทอง
------	---	----------

ท

เทวกรรมรังรักษ์	„	คลองผดุงกรุงเกษม
เทเวศรณฤมิตร	„	ถนนสามเสนคลองผดุงกรุงเกษม

น

นรรัตนสถาน	„	ถนนจักรพงษ์ (ประตูใหม่)
นริศรคำรัส	„	ถนนจักรพรรดิพงษ์ คลองมหานาค
นาถจรจรณย	„	ถนนนครสวรรค์
นพวงศ์	„	คลองผดุง ตรงถนนหลวง

บ

บริวารอุทิศ	„	ถนนตำรวจรักษา
-------------	---	---------------

ผ

ผ่านพิภพลีลา	„	ถนนราชดำเนินในแลกลาง
ผ่านฟ้าลีลาศ	„	ถนนราชดำเนินกลางแลนอก
ไผ่สึงห์โต	„	คลองไผ่สึงห์โต

พ

พิพัฒน์ภาค	สะพาน	นำคุกใหม่
พิทยเสถียร	„	ถนนเจริญกรุง (สะพานเหล็กกลาง)

ภ

ภาณุพันธุ์	„	ถนนเยาวราช
ภูเขศวรบรรหาร	„	คลองลำมาก
ภูวนาถ	„	ถนนพิชัย

ม

มหาคไทยอุทิศ	„	ถนนบริพัตร
มัทวานรังสรรค์	„	ถนนราชดำเนิน
แมนศิริ	„	ถนนบำรุงเมือง
มอญ	„	ถนนเจริญกรุง

ย

ยสเส	„	ถนนบำรุงเมือง แลพระรามที่ ๑
ยมราชใน	„	ถนนเพชรบุรี
ยมราชนอก	„	„

ว

ราชประสงค์	„	คลองซ่ง
รามบุรี	„	คลองวัดชนะสงคราม

ก

วรเสฐ	สะพาน	ถนนนครปฐม
วิศุกรรมนิรมาณ	„	ถนนนครราชสีมาใต้

ส

สลิม ๑๓๓	„	ถนนสลิม
สุจิตรา	„	ถนนลูกหลวง
สุประทีฐ	„	(ถนนพระรามที่ ๔ ข้างคลองผดุง แต่รื้อแล้ว ทำใหม่ ซอสะพาน เจริญ.....)
สุทธาทิพย	„	
สมมตอมรรค	„	ถนนบำรุงเมือง สำราญราษฎร์
โสมนัสนาครา	„	ถนนนครสวรรค์
เสาวนี	„	ถนนศรีอยุธยา
เสาวภาค	„	ถนนนครปฐม
เสียว	„	ถนนจักรพงษ์ (รื้อแล้ว)

ท

หิน	„	ข้ามไปสามเพง
-----	---	--------------

อ

อรไทย	„	ถนนลูกหลวง ปากคลองเปรม ฯ
อวาสวิจิตร	„	ถนนจักรพรรดิพงษ์
อัครพรรณ	„	ถนนลูกหลวง

อุรพงศ์	สะพาน	ถนนพระรามที่ ๒
อุบลรัตน์	,,	(หัวตะเฒ่า คลองตลาด)
อุเทนถวาย	,,	ถนนพญาไท
อุทัยเกษมทิศ	,,	คลองขื่อนน้ำ

๔ นามสะพานรถไฟแผ่นดิน

จักรี	สะพานรถไฟสายเหนือ	ข้ามแม่น้ำแควป่าสัก	ที่ท่าเรือ
		พระพทธบาท	
ปรมินทร	,,	,,	ข้ามแม่น้ำน่าน ที่บ้านคางา
จุฬาลงกรณ์	สะพานรถไฟสายใต้	ข้ามแม่น้ำแม่กลอง	จังหวัด
		ราชบุรี	
เสาวภา	,,	,,	ข้ามแม่น้ำท่าจีน ที่บ้านเขมร
		จังหวัดนครไชยศรี	
พระราม ๒	สะพานรถไฟเชื่อมทางสายใต้กับสายเหนือ	ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา	ที่วัดสร้อย
		ทอง บางซื่อ	

๕ ประตูนํ้า

จุฬาลงกรณ์	ต้นคลองรังสิต ใกล้เคียงสะพานรถไฟ
เสาวภา	ปลายคลองรังสิต

ตอน ๒ นามเรือ

ระวางเรือพระที่นั่งแลเรือกระบวร

ตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ ถึง รัชกาลที่ ๕

ตามฉบับมีในหอพระสมุดวชิรญาณ เป็นขานวนิชที่ทำในรัชกาลที่ ๓
ฉบับ ๑ สอดกับขานวนิชที่เจ้าพระยาทิพากรวงศ์ จดไว้ในหนังสือพงศาวดาร
อีกฉบับหนึ่ง

ระวางเรือพระที่นั่ง

ในรัชกาลที่ ๑

เรือพระที่นั่งกิ่งแลเอกไชย

๑ เรือศรีสุพรรณหงส์ พระที่นั่งกิ่งสี่สະหงส์^๑ พันท้ายยาว ๑๘ วา
กำลัง ๘ ศอกกว้าง ๕ ศอกคืบ ๖ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๗ นิ้ว

๒ เรือศรีสมรรตไชย พระที่นั่งกิ่ง พนแดง ยาว ๑๘ วา ๖ นิ้ว
กำลัง ๖ ศอก ๗ นิ้ว กว้าง ๕ ศอก ๕ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอกคืบ ๕ นิ้ว

๓ เรือไกรสรमुख พระที่นั่งกิ่ง พนดำ ยาว ๑๘ วา ศอก กำลัง
๖ ศอกคืบ ๑ นิ้ว กว้าง ๕ ศอก ๗ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๖ นิ้ว

๔ เรือศรีประภาศรีไชย พระที่นั่งเอกไชย พันทำ ยาว ๑๘ วา
กำลังกว้าง ๕ ศอก ๕ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๖ นิ้ว

๕ เรือไกรแก้วจักรรัตน พระที่นั่งกิง พนเขี้ยว ยาว ๑๗ วา
๑ ศอกคืบ ๓ นิ้ว (๑๗ วา) กำลัง ๖ ศอก ๑ นิ้ว กว้าง ๔ ศอกคืบ
๖ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๕ นิ้ว

๖ เรือไกรสรจักร พนเขี้ยว ยาว ๑๗ วา ๒ ศอก กำลังกว้าง
๔ ศอกคืบ ๔ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๖ นิ้ว

๗ เรือชลพิมานไชย พนแดง ยาว ๑๒ วา ๓ ศอก ๖ นิ้ว
(๑๒ วา ๓ ศอก) กำลัง ๕ ศอก ๒ นิ้ว กว้าง ๓ ศอก ๘ นิ้ว ท้องลึก
๑ ศอก ๒ นิ้ว

๘ เรือไกรสรमारถ พนแดง ยาว ๑๔ วา กำลังกว้าง ๔ ศอก
ท้องลึก ๑ ศอก ๒ นิ้ว

๙ เรือ (ไม่มีนาม) พระที่นั่งเอกไชยน้อย พันทำ ยาว ๑๔ วา
กำลัง ๕ ศอก ๑๐ นิ้ว กว้าง ๓ ศอกคืบ ๑๐ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๒ นิ้ว

เรือพระที่นั่งศรี

๑๐ เรือขมบกพิศาล พระที่นั่งศรีประกอบ พนน้ำเงิน ยาว ๑๕ วา
กำลัง ๕ ศอกคืบ ๒ นิ้ว กว้าง ๔ ศอกคืบ ๒ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๒ นิ้ว
(ใน พ. ว่าเรือนี้ ร. ๑ ได้เสด็จไปรบทัพพม่าลาดหญ้า จ. ๑๑๔๗)

๑๑ เรอวิมานอมรินทร์ พระที่นั่งศรีประกอบ พนเขี้ยว ยาว
๑๒ วา ๓ ศอกคืบ กำลัง ๕ ศอก ๒ นิ้ว กว้าง ๔ ศอก ๖ นิ้ว ท้องลึก
๑ ศอก (ใน พ. ว่าเรอนเป็นเรือเชิญพระไชย ร. ๑ เสด็จไปรบทัพพม่า
ลาตัญญาฯ. ๑๑๔๗)

๑๒ เรอริงส์ทพรตณ พระที่นั่งศรี เขียนทองพนแดง ยาว ๑๕ วา
(๑๔ วา ๒ ศอก) กำลัง ๕ ศอกคืบ ๑ นิ้ว กว้าง ๔ ศอกคืบ ๒ นิ้ว
ท้องลึก ๑ ศอก ๓ นิ้ว

๑๓ เรอจักรพรรดิภิรมย์ พระที่นั่งศรี (ประคัยกระจากลายยา)
พนท้าว ยาว ๑๔ วา ๒ ศอก ๕ นิ้ว (๑๔ วา ๒ ศอก) กำลัง ๕ ศอกคืบ
๘ นิ้ว กว้าง ๔ ศอกคืบ ๔ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๘ นิ้ว

๑๔ เรอทินกรสองศรี พระที่นั่งศรีเขี้ยว พนม่วง (พนแดง)
ยาว ๑๒ วา ศอกคืบ กำลัง ๕ ศอก ๕ นิ้ว กว้าง ๓ ศอก ๓ นิ้ว ท้องลึก
๑ ศอก ๑ นิ้ว (ใน พ. ว่าเรอนี้ ร. ๑ ได้เสด็จไปรบทัพพม่านครสวรรค์
ฯ. ๑๑๔๗)

๑๕ เรอมนัจักรพรรดิ พระที่นั่งศรีเขียน พนเขี้ยว ยาว ๑๓ วา
๕ นิ้ว (๑๓ วา) กำลัง ๕ ศอก ๒ นิ้ว กว้าง ๓ ศอกคืบ ๗ นิ้ว ท้อง
ลึก ๑ คืบ ๑๐ นิ้ว (ใน พ. ว่าเรอนเป็นเรือเชิญพระไชย ร. ๑ เสด็จไป
รบทัพพม่านครสวรรค์ ฯ. ๑๑๔๗)

เรือศรีพระที่นั่งรองสองลำ

๑๖ เรืออนงคนิกร (ลายเขียนทอง) ๕ ฝีพาย ยาว ๑๓ วา ๑๐ นิ้ว
(๑๓ วา) กาลัง ๕ ศอก กว้าง

๑๗ เรืออัษฎาราศี (ลายเขียนทอง) ๕ ฝีพาย ยาว ๑๓ วา ศอก
กาลัง ๕ ศอก ๒ นิ้ว กว้าง

เรือศรีวงษ์นา

๑๘ เรือแก้วจักรพรรดิ พระที่นั่งศรีประกอบ ๕ ฝีพาย ยาว
๑๕ วา กาลัง ๕ ศอก ๒ นิ้ว กว้าง ๔ ศอก ๔ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๓ นิ้ว
(ใน พ. ว่าเรือนี้กรมพระราชวังบวร ร. ๑ ได้เสด็จไปรบทัพพม่าลาด
หน้า ๆ ๑๑๔๗)

๑๙ เรือสวัสดิ์ไชย พระที่นั่งศรีประกอบ ๕ ฝีพาย ยาว ๑๖ วา
กาลัง ๖ ศอก กว้าง ๑ ศอก ๔ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๖ นิ้ว (ใน พ.
ว่าเรือนี้เป็นเรือเชิญพระไชยกรมพระราชวังบวร ร. ๑ ได้เสด็จไปรบทัพพม่า
ลาดหน้า ๆ ๑๑๔๗)

๒๐ เรือวิไลยเลขา พระที่นั่งศรีเขียนทอง ๕ ฝีพาย ยาว ๑๕ วา
๓ ศอกคืบ กาลัง ๕ ศอก ๗ นิ้ว กว้าง ๔ ศอก ๔ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก
๔ นิ้ว

เรือพระที่นั่งกราบ

- ๒๑ เรือศรีเมือง ยาว ๑๔ วา ๒ ศอกคืบ ๖ นิ้ว (๑๔ วา ๒ ศอก)
 กำลัง ๕ ศอก กว้าง ๓ ศอกคืบ ๖ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก
- ๒๒ เรือเพื่องฟ้า ยาว ๑๔ วา ๒ ศอก กำลัง ๕ ศอก ๕ นิ้ว
 กว้าง ๓ ศอกคืบ ๕ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๒ นิ้ว
- ๒๓ เรือทิพากร ยาว ๑๔ วา ๓ ศอกคืบ กำลัง ๕ ศอก ๕ นิ้ว
 กว้าง ๔ ศอก ๑ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๒ นิ้ว
- ๒๔ เรือกระบวนางรำ ยาว ๑๖ วา ๒ ศอกคืบ ๖ นิ้ว (๑๖ วา
 ๒ ศอก) กำลัง ๔ ศอกคืบ ๑๐ นิ้ว กว้าง ๓ ศอกคืบ ๘ นิ้ว ท้อง
 ลึก ๑ ศอก
- ๒๕ เรือแก้วชิงดวง ยาว ๑๓ วา ๕ นิ้ว กำลัง ๔ ศอก ๕ นิ้ว
- ๒๖ เรือพวงแก้ว ยาว ๑๓ วา กำลัง ๕ ศอก ๕ นิ้ว กว้าง ๓ ศอก
 ๘ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๘ นิ้ว
- ๒๗ เรือทองปลิว ยาว ๑๓ วา ๑ คืบ กำลัง ๓ ศอก ๒ นิ้ว กว้าง
 ๒ ศอก ๖ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๕ นิ้ว
- ๒๘ เรือทิวลม ยาว ๑๒ วา กำลัง ๓ ศอกคืบ ๑ นิ้ว กว้าง
 ๓ ศอก ๒ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๘ นิ้ว

๒๓ คู่กับเรือ (๖) ขจรกรุง (๗) รุ่งประสานสาย (๘) ชายลมหวาน ร. ๓

๒๔ คู่กับเรือ (๒) ประจำทวีป ร. ๒

๒๙ เรือล่องลม ยาว ๑๐ วา ๒ ศอก กำลัง ๒ ศอกคืบ ๙ นิ้ว
กว้าง ๓ ศอก ๒ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๔ นิ้ว

๓๐ เรือชมรมน ยาว ๑๐ วา ศอกคืบ ๑๐ นิ้ว กำลัง ๒ ศอกคืบ ๗ นิ้ว
กว้าง ๒ ศอก ๔ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๔ นิ้ว

๓๑ เรือมังกร ยาว ๑๑ วา ศอกคืบ กำลัง ๓ ศอก ๔ นิ้ว กว้าง
๒ ศอก ๑๐ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๘ นิ้ว

๓๒ เรือขานางนอน ยาว ๑๖ วา ๒ ศอก ๘ นิ้ว กำลัง ๕ ศอก
คืบ ๖ นิ้ว กว้าง ๔ ศอกคืบ ๕ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๑ นิ้ว

๓๓ เรือกรรนาถนาฏ ยาว ๑๔ วา กำลัง ๕ ศอก กว้าง ๔ ศอก
๑ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๑ นิ้ว

เรือกระบวรปิดทอง

๓๔ เรือเอกไชยเหินหาญ เอกไชยคู่ชัก พันตำ ยาว ๑๔ วา
ศอก ๕ นิ้ว กำลัง ๕ ศอก ๔ นิ้ว กว้าง ๓ ศอกคืบ ๑๐ นิ้ว ท้องลึก
๑ ศอก ๓ นิ้ว

๓๕ เรือเอกไชยหลาวทอง เอกไชยคู่ชัก พันตำ ยาว ๑๔ วา
ศอก ๕ นิ้ว กำลัง ๕ ศอก ๔ นิ้ว กว้าง ๔ ศอก ท้องลึก ๑ ศอก ๒ นิ้ว

๓๖ เรือครุฑเหินระเห็จ พันตำ ยาว ๑๓ วา ศอกคืบ กำลัง ๕ ศอก
คืบ ๑๑ นิ้ว กว้าง ๔ ศอก ท้องลึก ๑ ศอก ๑๐ นิ้ว

๓๗ เรือครุฑไตรจักร พันตำ ยาว ๑๓ วา ศอกคืบ กำลัง
๕ ศอกคืบ ๗ นิ้ว กว้าง ๓ ศอกคืบ ๖ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๘ นิ้ว

๓๘ เรือพาลรังทวป พนคำ ยาว ๑๓ วา ๓ ศอก กำลัง ๕ ศอก
๕ นิ้ว กว้าง ๔ ศอก ท้องลึก ๑ ศอก ๒ นิ้ว

๓๙ เรือสครพครองเมือง พนคำ ยาว ๑๔ วา กำลัง ๕ ศอก
๔ นิ้ว กว้าง ๓ ศอกคืบ ๑๐ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๓ นิ้ว

๔๐ เรือกระบี่ปราบเมืองमार พนคำ ยาว ๑๓ วา ๒ ศอกคืบ
กำลัง ๕ ศอก ๔ นิ้ว กว้าง ๔ ศอก ท้องลึก ๑ ศอก

๔๑ เรือกระบี่ราญรอนราพณ พนคำ ยาว ๑๓ วา ๒ ศอกคืบ
กำลัง ๕ ศอก กว้าง ๔ ศอก ท้องลึก ๑ ศอก

๔๒ เรืออสุรวายภักษ พนคำ ยาว ๑๔ วา ๒ ศอก กำลัง ๕ ศอก
๓ นิ้ว กว้าง ๔ ศอก ๒ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๒ นิ้ว

๔๓ เรืออสุรบักษ พนคำ ยาว ๑๔ วา ๒ ศอก กำลัง ๕ ศอก
๓ นิ้ว กว้าง ๔ ศอก ๓ นิ้ว ท้องลึก ๔ ศอก ๓ นิ้ว

เรือพิฆาฏ

๔๔ เรือมังกรจำแลง พนชาก ยาว ๑๔ วา ๘ นิ้ว กำลัง ๕ ศอก
คืบ

๔๕ เรือมังกรแฝงฤทธิ พนชาก ยาว ๑๓ วา ๕ นิ้ว กำลัง
๕ ศอก ๖ นิ้ว

๔๖ เรือเหราล่องลอยสินธุ์ พนหงส์คิน ยาว ๑๒ วา ๒ ศอกคืบ
กำลัง ๔ ศอก ๕ นิ้ว

๔๗ เรือเหราลิลลาสมุท พนหงส์คิน ยาว ๑๒ วา ๒ ศอก ๘ นิ้ว
กำลัง ๔ ศอก ๒ นิ้ว

๔๘ เรือสาวกำแหงหาญ พนเหลือง ยาว ๑๐ วา ๓ ศอก กำลัง
๔ ศอก ๒ นิ้ว

๔๙ เรือสาขานวลสินธุ์ พนเหลือง ยาว ๑๓ วา ๑ ศอก ๘ นิ้ว
กำลัง ๔ ศอกคืบ ๓ นิ้ว

๕๐ เรือโตขมังกุลน พนแดงเสน ยาว ๑๓ วา ๓ ศอก ๓ นิ้ว
กำลัง ๕ ศอก ๕ นิ้ว

๕๑ เรือโตผนสมุท พนแดงเสน ยาว ๑๓ วา ๒ ศอก ๖ นิ้ว
กำลัง ๕ ศอก

๕๒ เรือกิเลนประลองเชิง พนน้ำเงิน ยาว ๑๓ วา ๒ ศอก
กำลัง ๔ ศอกคืบ ๗ นิ้ว

๕๓ เรือกิเลนละเลิงชล พนน้ำเงิน ยาว ๑๓ วา ๓ ศอก กำลัง ๔
ศอกคืบ ๑ นิ้ว

๕๔ เรือเสือทยานชล พนน้ำเงิน ยาว ๑๐ วา ๓ ศอกคืบ กำลัง ๔
ศอกคืบ ๖ นิ้ว

๕๕ เรือเสือคำรนสินธุ์ พนน้ำเงิน ยาว ๑๐ วา ๓ ศอก ๖ นิ้ว
กำลัง ๔ ศอกคืบ

เรือแซ

๕๖ เรือวิฆนชล พนทำ ยาว ๑๒ วา ๓ ศอก ๕ นิ้ว กำลัง ๔
วา ๘ นิ้ว

๕๗ เรืออนนตสมุท พนทำ ยาว ๑๒ วา ๓ ศอก กำลัง ๔
วา ๗ นิ้ว

๕๘ เรือจรเข้คารามรื่อง พนทำ ยาว ๑๑ วา กำลัง ๓ วา

๕๙ เรือจรเข้คนองน้ำ พนทำ ยาว ๑๑ วา กำลัง ๓ ศอก
คืบ ๑๐ นิ้ว

๖๐ เรือรวาริ พนทำ ยาว ๑๑ วา ๓ ศอก ๓ นิ้ว กำลัง ๓ ศอก
คืบ ๘ นิ้ว

๖๑ เรือศรียทมสมุท พนทำ ยาว ๑๑ วา ๓ ศอก ๒ นิ้ว กำลัง
๓ ศอกคืบ

๖๒ เรือทลุมละเวง พนทำ ยาว ๑๑ วา ๓ ศอก ๒ นิ้ว กำลัง
๓ ศอกคืบ

๖๓ เรือทะเลงละวน พนทำ ยาว ๑๐ วา ๒ ศอกคืบ กำลัง ๓
ศอกคืบ ๒ นิ้ว

๖๔ เรือคชวำบาญ พนทำ ยาว ๙ วา ๓ ศอกคืบ กำลัง ๓
ศอก ๔ นิ้ว

๖๕ เรือสารสินธุ พนทำ ยาว ๑๐ วา ๓ ศอกคืบ ๔ นิ้ว

๖๖ เรือหมุชจร พนทำ ยาว ๑๑ วา กำลัง ๓ ศอกคืบ ๖ นิ้ว
 ๖๗ เรือสกรกำเลาะ พนทำ ยาว ๑๐ วา ๓ ศอกคืบ ๗ นิ้ว
 กำลัง ๓ ศอก ๓ นิ้ว

เรือกระบวรแต่ครั้งพระนครศรีอยุธยา

ชื่อเรือกราบท่านให้คล้องกัน

ศรีเมือง	ว. ๑	ชำนางนอน	ว. ๑
เพื่องฟ้า	ว. ๑	กรนางนาฏ	ว. ๑
ทิพากร	ว. ๑	ประพาสแสงจันทร์	ว. ๓
ขจรกรง	ว. ๓	ตวันส่องแสง	ว. ๓
รุ่งประสานสาย	ว. ๓	แท่งทองหล่อ	ว. ๓
ชายลมหวน	ว. ๓	ล้อไฉน	ว. ๓
กระบวรนางรำ	ว. ๑	รินไฉม	ว. ๓
ประจำทวีป	ว. ๒	สมทรงสรวย	ว. ๓
กลีบสมุทร	ว. ๓		
สุกสายตา	ว. ๓		

รัชกาลที่ ๒

๑ เรือเหราข้ามสมุทร พระที่นั่งศรี พน—ยาว—กำลัง—กว้าง ๔
 ศอกคืบ ท้องลึก ๑ ศอก ๗ นิ้ว

๒ เรือประจำทวีป พระที่นั่งกราบ ยาว ๑๗ วา ๓ ศอกคืบ กำลัง
 ๕ ศอกคืบ ๘ นิ้ว กว้าง ๔ ศอกคืบ ๖ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๓ นิ้ว

๑ สงสัยว่ากรมพระราชวังบวร ฯ ร. ๓ ต่อเรือลำนี้

๒ ต่อมาชื่อเรือ (๒) กลีบสมุทร สุกสายตา ร. ๓

รัชกาลที่ ๓

เรือพระที่นั่งกิ่งแลเอกไชย

๑ เรือมงคิลสุวรรณ ^๕พื้นแดง ยาว ๑๗ วา ๒ ศอก กำลัง ๖ ศอก ๖ นิ้ว กว้าง ๕ ศอก ๕ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๖ นิ้ว (ร. ๔ ทำรูปนารายณ์ยืนหลังครุฑ เปลี่ยนชื่อว่าเป็นเรือ นารายณ์ทรงสุวรรณ)

๒ เรือศรีสุนทรไชย ^๕พื้นแดง ยาว ๑๗ วา ๒ ศอก (๑๗ วา) กำลัง ๖ ศอก ๓ นิ้ว (๕-ศอกคืบ) กว้าง ๔ ศอกคืบ ๗ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๕ นิ้ว

๓ เรือ (ไม่มีนาม) พระที่นั่งเอกไชย ^๕พื้นแดง ยาว ๑๔ วา ๒ ศอก ๕ นิ้ว กำลัง ๕ ศอก ๕ นิ้ว

เรือพระที่นั่งศรี

๔ เรือสุวรรณเหรา ^๕พื้นน้ำเงิน ยาว ๑๕ วา ๒ ศอก (๑๗ วา ๒ ศอก) กำลัง ๖ ศอก ๕ นิ้ว กว้าง ๔ ศอกคืบ ๔ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอกคืบ

๕ เรือรัตนกิลก ^๕พื้นแดง ยาว ๑๘ วา ๒ ศอก ๗ นิ้ว กำลัง ๖ ศอก ๖ นิ้ว (๖ ศอก) กว้าง ๕ ศอก ๔ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๓ นิ้ว

๔ คู่กับเรือ (๒) ไกรสรจักร ร. ๑

๕ ชื่อต่อท้ายนำเรือ (๒) บุษบกพิศาล ร. ๑

เรือพระที่นั่งกราบ

๖ เรือขจรกรง ยาว ๑๕ วา ๒ ศอกคืบ ๕ นิ้ว ก้ำลึง ๕ ศอก
กว้าง ๓ ศอกคืบ ๑๐ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๑ นิ้ว

๗ เรือรุ่งประธานสาย ยาว ๑๖ วา ๘ นิ้ว ก้ำลึง ๔ ศอกคืบ
๓ นิ้ว กว้าง ๓ ศอกคืบ ๓ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก

๘ เรือชายลมหวน ยาว ๑๖ วา ๒ ศอก ก้ำลึง ๔ ศอก ๓ นิ้ว
กว้าง ๓ ศอกคืบ ๕ นิ้ว ท้องลึก ๑ คืบ ๑๐ นิ้ว

๙ เรือกลีบสมุทร ยาว ๑๖ วา ๒ ศอก ก้ำลึง ๕ ศอก ๕ นิ้ว
กว้าง ๔ ศอก ๓ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๑ นิ้ว

๑๐ เรือสกลายตา ยาว ๑ เส้น ๓ วา ก้ำลึง ๕ ศอกคืบ ๕ นิ้ว
กว้าง ๔ ศอกคืบ ๖ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก

๑๑ เรือประพาสแสงจันทร์ ยาว ๑๖ วา ศอก (๑๕ วา ศอก ๖ นิ้ว)
ก้ำลึง ๕ ศอกคืบ ๒ นิ้ว (๕ ศอกคืบ ๘ นิ้ว) กว้าง ๔ ศอก ๑๐ นิ้ว
ท้องลึก ๑ ศอก ๔ นิ้ว

๑๒ เรือทวนส่องแสง ยาว ๑๕ วา ศอก ๖ นิ้ว ก้ำลึง ๕ ศอกคืบ
๘ นิ้ว กว้าง ๓ ศอกคืบ ๘ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๒ นิ้ว

๑๓ เรือแท่งทองหล่อ ยาว ๑๕ วา ๓ ศอกคืบ ๑๐ นิ้ว ก้ำลึง
๕ ศอก ๘ นิ้ว กว้าง ๔ ศอกคืบ ท้องลึก ๑ ศอก

๖ ชื่อเรือ (๑) ทิพากร ร. ๑

๘ ชื่อน้ำเรือ (๒) กระบวนนางรำ ร. ๑

๙ ชื่อเรือ (๒) ประจำทวีป ร. ๒

๑๔ เรือล่อใจชน ยาว ๑๔ วา ๒ ศอกคืบ ๘ นิ้ว กำลัง ๔ ศอกคืบ
๘ นิ้ว กว้าง ๓ ศอกคืบ ๘ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก

๑๕ เรือร่นใจชม ยาว ๑๗ วา ๓ นิ้ว กำลัง ๔ ศอก ๑๐ นิ้ว
กว้าง ๓ ศอกคืบ ๖ นิ้ว ท้องลึก ๑ คืบ ๗ นิ้ว

๑๖ เรือสมทรงสลวย ยาว ๑๕ วา ๓ ศอกคืบ ๔ นิ้ว กำลัง
๔ ศอกคืบ ๘ นิ้ว กว้าง ๓ ศอกคืบ ๗ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๑ นิ้ว

๑๗ เรือเหลาใหม่ ยังไม่มีชื่อ ยาว ๑๕ วา ๓ ศอกคืบ ๓ นิ้ว กำลัง
๔ ศอกคืบ ๕ นิ้ว กว้าง ๓ ศอกคืบ ๖ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก

๑๘ เรือราโน ยาว ๑๒ วา ๒ ศอก กำลัง ๔ ศอกคืบ ๑๐ นิ้ว
กว้าง ๓ ศอกคืบ ๑๐ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก

๑๙ เรือสทาทิพย ยาว ๑๐ วา ๒ นิ้ว กำลัง ๖ ศอกคืบ
๘ นิ้ว กว้าง ๕ ศอกคืบ ท้องลึก ๓ ศอก ๘ นิ้ว

๒๐ เรือปลิงกทอง ยาว ๑๒ วา ๒ ศอก กำลัง ๖ ศอกคืบ ๘ นิ้ว
กว้าง ๕ ศอก ๓ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๘ นิ้ว

๒๑ เรือปลิงกแก้ว ยาว ๑๓ วา ๒ ศอกคืบ ๖ นิ้ว กำลัง ๖ ศอก
๘ นิ้ว กว้าง ๕ ศอก ๓ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๗ นิ้ว

๒๒ เรือปลิงกเงิน ยาว ๑๑ วา ๒ ศอกคืบ ๒ นิ้ว กำลัง ๖ ศอก
คืบ กว้าง....

๒๓ เรือบรรพตทอง ยาว ๑๔ วา ๒ ศอกคืบ กำลัง ๔ ศอก ๗ นิ้ว
กว้าง....

๒๔ เรือกลิ้งสลัก ยาว ๑๔ วา กำลัง ๔ ศอก ๗ นิ้ว กว้าง
๓ ศอกคืบ ๒ นิ้ว ท้องลึก ๑ คืบ ๘ นิ้ว

รัชกาลที่ ๔

เรือพระที่นั่งกิ่ง

๑ เรืออนันตนาคราช พระที่นั่งยลลังก์นาค ๗ เคียว พนเขี้ยว
ยาว ๑ เส้น ๓ วา (๑ เส้น ๖ ศอก) กาลัง ๖ ศอก ๑ นิ้ว กว้าง
๔ ศอก ๒ นิ้ว

เรือพระที่นั่งศรีประกอบ

๒ เรือเทวาทวิตถ์ ประกอบพินแดง ยาว ๑ เส้น
๓ เรือเสวยสวัสดิ์เกษมสุข ประกอบ ยาว ๑ เส้น
๔ เรือเพชรรัตนคาราวาญ ประกอบพินนางิน ยาว ๑ เส้น ๒ นิ้ว
กาลัง ๖ ศอก
๕ เรือทวยเทพถวายกร ประกอบพินสีเส็ด ยาว ๑๘ วา กาลัง
๖ ศอก

เรือพระที่นั่งกราบ

๖ เรือยอดไตรจักร ยาว ๑ เส้น ๖ ศอก
๗ เรือหลักไตรโลก ยาว...

รัชกาลที่ ๕

เรือพระที่นั่งศรี

๑ † เรืออนนทชาตฤชงค์...

๑ † ชื่อต่อเรือ (๑) อนันตนาคราช ร. ๔

ตอน ๗ นามข้าง

พระยาข้าง กรุงรัตนโกสินทร ฯ

รัชกาลที่ ๑

๑ พระบรมไกรสร (บวรสุประดิษฐ์)

ข้างพลายสีปลาค พระยานครราชสีมานำถวาย สมโภชขึ้น
 รวางฉวัน ๓ ๓ ค่ำ ปีมะโรง ๑๑๔๖ พระราชทานนามว่า พระบรมไกรสร
 บวรสุประดิษฐ์ อัฐทิศพงศ มงคลาภิเษก เอกมหันต์ อนันตคุณ
 สมบุรณเลิศฟ้า

๒ พระบรมไกรสร (บวรบุษปทนต์)

ข้างพลายเนียม พระราชบุรินำถวาย สมโภชขึ้นรวางฉวัน ๓ ๓ ค่ำ
 ปีมะโรง ๑๑๔๖ พระราชทานนามว่า พระบรมไกรสร บวรบุษปทนต์
 สุวรรณลักษณา มหาศุภมงคล วิมลเลิศฟ้า

๓ พระอินทรไอยรา

ข้างพงษ์เผือกตรี ลูกเถื่อนคลองโคกเมืองภูเขี้ยว พระยานคร
 ราชสีมานำถวาย สมโภชขึ้นรวางฉวัน ๑ ๔ ค่ำ ปีมะเส็ง ๑๑๕๖ พระราช
 ทานนามว่า พระอินทรไอยรา รัตนนาเคนทร์ คเชนทรบดินทร์ อินทรรัง
 สรรค์ อนันตคุณ สมบุรณเลิศฟ้า

ครันรัชกาลที่ ๒ ฅวัน ๒ ๓ ๔ ค่ำ ขวอก ๑๑๗๔ พระราชทานนาม

ใหม่ว่า พระอินทรไอยรา คชาชาติฉัททันต์ พิศิฅวพรรณเผือกตรี
สียอกคองตากแห้ว วิษณุแกลึงรังรักษ์ มงคลลักษณเลิศฟ้า

๔ พระเทพกุญชร

ช้างพังเผือกเอก ลูกเถื่อนคล้องไค้ที่เมืองภูเขี้ยว พระยานคร
ราชสีมานำถวาย สมโภชขึ้นรวางฅวัน ๑ ๓ ๒ ค่ำ ขัระกา ๑๑๖๓ พระราช

ทานนามว่า พระเทพกุญชร ขวรศรีเศวต อเนกชาติฉัททันต์ อนันตคุณ
สมบุรณเลิศฟ้า

ครันรัชกาลที่ ๒ ฅวัน ๒ ๓ ๔ ค่ำ ขวอก ๑๑๗๔ พระราชทานนาม

ใหม่ว่า พระเทพกุญชร ขวรศรีเศวต อมรเมศรณมิตร เผือกผ่อง
พิศไสภณ มิ่งมงคลนาเคนทร์ คชคเชนทรเฉลิมขวัญ ชาติฉัททันต์
สูงศักดิ์ วิชัยลักษณเลิศฟ้า

๕ พระบรมฉัททันต์

ช้างพลายทองแดง คล้องไค้ที่เพนียด สมโภชขึ้นรวาง
ฅวัน ๑ ๔ ค่ำ ขัฎฐ ๑๑๖๕ พระราชทานนามว่า พระบรมฉัททันต์
สุวรรณรัศมี ศรัศุภลักษณ อรรคทศคชาพงศ์ มงคลเลิศฟ้า

๒ พระบรมนัชมณี

ข้างปลายเล็บกรบ พระยาศรีธรรมราชนำถวาย สมโภชขึ้นวาง
 ฅวัน ๆ คำ บัณฺฑ ๑๑๖๗ พระราชทานนามว่า พระบรมนัชมณี ศรีรัตน
 คเชนทร ขวรวิษณุพงศ์ วงศ์คชพรรณ อนันตคุณ สมบูรณ์เลิศฟ้า

๓ พระบรมคชลักษณ์ (อรรคคเชนทร)

ข้างปลายกระบี่ เจ้าเมืองเวียงจันทร์นำถวาย สมโภชขึ้นวาง
 ฅวัน ๆ คำ บัณฺฑ ๑๑๖๗ พระราชทานนามว่า พระบรมคชลักษณ์
 อรรคคเชนทร สุเรนทรฤทธิ สัทธิตสมพงศ์ มงคลเลิศฟ้า

๔ พระบรมนาเคนทร

ข้างปลายทองแดง พระยานครราชสีมา นำถวาย สมโภชขึ้นวาง
 ฅวัน ๓ ๆ คำ บัณฺฑ ๑๑๖๘ พระราชทานนามว่า พระบรมนาเคนทร
 คเชนทรชาติตามพหิตถิ ศรีสุวรรณเลิศฟ้า

๕ พระบรมคชลักษณ์ (อรรคชาติตามพหิตถิ)

ข้างปลายทองแดง เจ้าท่งนำถวาย สมโภชขึ้นวาง ฅวัน ๓ ๆ คำ
 บัณฺฑ ๑๑๖๘ พระราชทานนามว่า พระบรมคชลักษณ์ อรรคชาติตาม
 พหิตถิ ศรีทศพงศ์ ฅรงคเลิศฟ้า

๑๐ พระบรมเมฆเอกทนต์

ข้างปลายงาเคียว สมโภชขึ้นวางณวัน ๓ ๆ ๓ ค่ำ ปีเถาะ ๑๑๖๘
๑๓

พระราชทานนามว่า พระบรมเมฆเอกทนต์ วิมลสุประคิษฐ ลีทิสนธยา
มหาศุภมงคล วิมลเลิศฟ้า

รัชกาลที่ ๒

๑ พระยาเศวตகுญชร

ข้างปลายเผือกเอก ลูกเถื่อนคล่องได้ ที่ทุ่งยั้งเขากระพ้อ ปลาย
น้ำเมืองโพธิ์สัตว์ พระยาอภัยภูเบศร์เมืองพระคยของนำถวายเป็น สมโภช
ขึ้นวางณวัน ๒ ๆ ๔ ค่ำ ปีวอก ๑๑๗๔ พระราชทานนามว่า พระยา
๖
เศวตกุญชร อติศรประเสริฐศักดิ์ เฝือกเอกอรรคไอยรา มงคลพาหนะ
นาถ บรมราชจักรพรรดิ วิเชียรรัตนนาเคนทร์ ชาติคเชนทรณัททนต์
หิรัญรัศมีพระนคร สุนทรลักษณเลิศฟ้า.

๒ พระบรมนาเคนทร์

ข้างปลายกระ เจ้าเมืองเวียงจันทน์นำถวายเป็น สมโภชขึ้นวาง
ณวัน ๕ ๆ ๕ ค่ำ ปีกุญ ๑๑๗๗ พระราชทานนามว่า พระบรมนาเคนทร์
๒๑

๓ พระบรมหัตถ์ดิน

ข้างปลายกระ พระยาเชียงใหม่ นำถวาย สมโภชขึ้นระวาง
 ๑๑ ๓ ๕ ค่ำ ปุศุภ ๑๓๗๗ พระราชทานนามว่า พระบรมหัตถ์ดินวินทร
 ราชพาหนะ พันทากระสมพงศ์ สาทรงประเสริฐศักดิ์ เฉลิมลักษณ
 เลิศฟ้า

๔ พระบรมนาเคนทร์ (คเชนทรธรรมา)

ข้างปลายเนียม เจ้าอนุเวียงจันทน์ นำถวาย สมโภชขึ้นระวาง
 ๒ ๓ ๕ ค่ำ ๑๓๗๘ พระราชทานนามว่า พระบรมนาเคนทร์ คเชนทร
 ธรรมา กำแหงหาญห้าวเหี้ยม ลักษณเนียมประทุมทนต์ เฉลิมขวัญ
 พระนคร เกียรติขจรยศกล มิ่งมงคลเลิศฟ้า

๕ พระยาเศวตไอยรา

ข้างปลายเผือกเอก ลูกเถื่อนคลองไต่ทยาแขวงเมืองนครเชียงใหม่
 ใหม่ พระยาเชียงใหม่ (น้อยธรรม) นำถวาย สมโภชขึ้นระวาง
 ๑๑ ๒ ๕ ค่ำ ปุศุภ ๑๓๗๘ พระราชทานนามว่า พระยาเศวต
 ไอยรา บวรพาหนะนาถ อิศรราชบรมจักร สีสั่งศักดิ์อุโบสถ คช
 คเชนทรชาติธากาศจารี เผือกผ่องศรีบริสุทธิ เฉลิมอรรคยายิ่ง วัฒน
 มิ่งมงคล จบสกลเลิศฟ้า

๒ พระยาเศวตคชลักษณ์

ข้างปลายฝือกเอก ลูกเถื่อนคลองใต้ท่ยาแขวงเมืองน่าน พระ
 ยาน่านนำถวาย สมโภชขึ้นวางฉวัน ๑๕ ค่ำ ปีฉลู ๑๑๗๘ พระราช
 ทานนามว่า พระยาเศวตคชลักษณ์ ประเสริฐศักดิ์สมบูรณ์ เกิด
 ตระกูลสารสิทธิ์ ฝือกผู้พาหนะนาถ อิศราธิราชธำรง บัณฑิตพงศ์
 จิตรพิภพทร สุรารักษ์รังสรรค์ ผ่องแผ้วพรรณผดุมผาด ศรีไกรลาสเลิศลพ
 เฉลิมพิภพอุชยา ชื่นทเล้ามณฑล มิ่งมงคลเลิศฟ้า

รัชกาลที่ ๓

๑ พระบรมคชลักษณ์

ข้างปลายทองแดง ลูกเถื่อน ท้าวขัตติยนำถวาย สมโภชขึ้นวาง
 ฉวัน ๑๕ ค่ำ ปีชวศ ๑๑๘๐ พระราชทานนามว่า พระบรมคชลักษณ์
 ศักดิ์สุนทรธาดา คชาพงศ์มงคลคช ยศกมลเลิศฟ้า

๒ พระบรมไอยรา

ข้างปลายกระ นายคำชาวเมืองนครราชสีมาให้หลวงคชสิทธิ์นำ
 ถวาย สมโภชขึ้นวางฉวัน ๑๘ ค่ำ ปีชวศ ๑๑๘๐ พระราชทานนามว่า
 พระบรมไอยรา รัตนนาเคนทร์ สุเรนทรรังรักษ์ ศักดิ์รังสรรค์ มหันต
 มหาภุชบาคุณ สุนทรลักษณ์เลิศฟ้า

๓ พระบรมนาเคนทร์

ข้างพลายกระ เจ้าพระยาพระคลังนำถวาย สมโภช^๕ ขึ้นวาง
ณวัน ๑๘ ค่ำ^๕ ปชวศ ๑๑๙๐ พระราชทานนามว่า พระบรมนาเคนทร์
คเชนทรเฉลิมเมือง เรื่องบุญวราฤทธิ์สิทธิ์ศักดิ์ ลักษณวิลาสเลิศฟ้า

๔ พระบรมเอกทนต์

ข้างพลายลีปลาดงาเคียว กรมพระราชวังบวร ฯ ถวาย สมโภช^๕
ขึ้นวาง ณวัน ๑๔ ค่ำ^๕ ปชศ ๑๑๙๑ พระราชทานนามว่า พระบรมเอก
ทนต์ สรรพคุณลักษณะ ศักติคามพคชาพรพรณพิจิตร สฤทธิตนมงคล
พหลเลิศฟ้า

๕ พระยามงคผลหัตดิน

ข้างพลายลีปลาดงา เคิมเป็นข้างของ องค์จันทร์เจ้าเมืองเขมร
เมื่อครั้งองค์จันทร์จะหนี ได้ปล่อยข้างนี้เสียทหลังเมืองพนมเปญ เจ้า
พระยาบดินทรเดชาให้ค้นหาจับได้แล้วนำมาถวาย สมโภช^๕ ขึ้นวาง
ณวัน ๒๕ ค่ำ^๕ ปมะเมีย ๑๑๙๒ พระราชทานนามว่า พระยามงคผล
๑๔
หัตดิน คชินทรสิทธิ์ยศ กัมพชฟ่ายนิหาร สู่สมภารสมโพธิ อโยธ
ยาพาหนะนาถ วิลาสลักษณ์เลิศฟ้า

๖ พระยามงคผลนาคินทร

ข้างพลายเผือกหางคำ เคิมเป็นข้างธรรมดา ภายหลังลอกขาว
ออกตามสีเนื้อ กรมการเมืองนครราชสีมา นำถวาย สมโภช^๕ ขึ้นวาง
ณวัน ๑๓ ค่ำ^๕ ปมะเมีย ๑๑๙๒ พระราชทานนามว่า พระยามงคผล

นาคินทร์ อินทรไธรวิน . พรรณสีสังข์สารเควต กมเลศรังสฤษดิ์
 อิศรรังกรักษ์ จักรกฤษณราชรังสรรค์ มหันตมหาวิคมนาคุณ วิบูลย
 ลักษณะเลิศฟ้า

๗ พระบรมไกรสร

ข้างปลายกระ พระยาราชนิกุลนำถวาย สมโภชขึ้นวาง
 ฅวัน ๒๓ ๕ ค่ำ บัวอก ๑๑๘๘ พระราชทานนามว่า พระบรมไกรสร
 กุญชรชาติอำนวยพงศ์ มงคลคช ยศอนันต์ มหันตคุณ วิบูลยลักษณ
 เลิศฟ้า

๘ พระบรมกุญชร

ข้างปลายทองแดง ลูกโซลงคล้องใต้ที่ข้านเล่า หมั้นราชา
 กลกรณ์นำถวาย สมโภชขึ้นวาง ฅวัน ๓๓ ๒ ค่ำ บัวอก ๑๑๘๘ พระ
 ราชทานนามว่า พระบรมกุญชร บวรขลุมประเจียด เกียรติคุณ
 วิบูลยยศ คชอัครพงศ์ มงคลลักษณเลิศฟ้า

๙ พังหงสาสุวรรณค์

ข้างพังสีปลาค ลูกเถอนคล้องใต้ที่ขาแขวงเมืองศรีสำโรงทอง
 เจ้าพระยาบดินทรเดชา นำถวาย สมโภชขึ้นวาง ฅวัน ๓ ๔ ค่ำ บัวอก
 ๑๒๐๒ พระราชทานนามว่า พังหงสาสุวรรณค์

๑๐ พระบรมนันทนาเคนทร

ข้างปลายเล็บครบ เจ้าพระยาบดินทรเดชา นำถวาย สมโภชขึ้น
 ว่างแหว่น ๗ ๑๒ ค่ำ ปีเถาะ ๑๒๐๕ พระราชทานนามว่า พระบรมนัย
 นาเคนทร์ วรรณทรตรงคฤทธิ พงศ์พิษณุรังสรรค์ อนันตคุณ
 พรหมศาสตร์ วิลาสลักษณ์เลิศฟ้า

๑๑ พระบรมโอรส

ข้างปลายสี่ทองแดง ลกโซลง หลวงคชศักดิ์นำถวาย สมโภช
 ขนระวางณวัน ๗ ๘ ค่ำ ปีมะโรง ๑๒๐๒ พระราชทานนามว่า พระบรม
 ไอยเรศ สีสริเยศยอแสง ตามพแสงดงกมเลิศสฤษดิ์ สัทธิมงคลคุณ
 วิบุลยยศ คชวิลาสลักษณเลิศฟ้า

๑๒ พระบรมสังฆบท

ช่างปลายสีเขี้ยว พระยาศรีวิสุทธิเทพ (เพ็ง) นำถวาย สมโภช
ชนรวางฉวัน ๆ ๘ ค่า บัษะโรง ๑๒๐๖ พระราชทานนามว่า พระบรม
สังขทนต์ ฦววรรณนิลขจิตร พงศ์พิษณรังษิย์ ประเสริฐศักดิ์กริย์
อนันตคุณภียโยยค มงคลคชเลิศฟ้า

๑๓ พระบรมคชลักษณ์ (ศักดิ์สารจุมปราสาท)

ข้างปลายงาไขว้ เจ้าพระยาพระคลังนำถวาย สมโภชขึ้น
 รวงฉนวน ๗ ๘ คำ ยี่มะโรง ๑๒๐๒ พระราชทานนามว่า พระบรมคช
 ลักษณ์ ศักดิ์สารจุมปราสาท ชาติวิรัตกัมพล มงคลสรวพอนันตคุณ
 ศรีสุนทรเลิศฟ้า

๑๔ พระบรมนชาคเชนทร์

ข้างปลายเล็บครบ เจ้าราชวงศ์นครเชียงใหม่ นำถวาย สมโภช
 ขึ้นวางฉนวน ๕ ค่ำ ปีมะเส็ง ๑๒๐๗ พระราชทานนามว่า พระบรม
 นชาคเชนทร์

๑๕ พระนาเคนทรนชา

ข้างปลายเล็บครบ (พงศาวดารว่าพัง) พระยาน่าน นำถวาย
 สมโภชขึ้นวางฉนวน ๖ ค่ำ ปีมะเส็ง ๑๒๐๗ พระราชทานนามว่า (พระ)
 นาเคนทรนชา

๑๖ พระบรมทศินชา

ข้างปลายเล็บครบ พระยาสงขลานครินทร์ นำถวาย สมโภชขึ้นวาง
 ฉนวน ๑๑ ค่ำ ปีมะเส็ง ๑๒๐๗ พระราชทานนามว่า พระบรมทศินชา
 ไอบรากลักษณรังสฤษดิ์ วิษณุพงศ์มิ่งมงคลคุณ พุทธศาสนสรสาบฝน สบสกล
 เลิศฟ้า

๑๗ ข้างปลายสี่ประหลาด

เจ้านครเชียงใหม่ถวาย เป็นเวลาที่ข้างเกิดความไข้ชุกชุม จึง
 ไปรบกเกล้า ๕ ให้พระเจ้าอนงค์ยาเธอ กรมขุนเทษอดิศร รับไปเลี้ยงไว้
 ที่วัง ไม่ปรากฏว่าได้ขึ้นวาง

๑๘ พระบรมศุภราช

ข้างพลายต่าง เจ้านครเชียงใหม่หน้าถวาย สมโภชขึ้นราง
 ฅวัน ๆ คำ บั่มเมียบ ๑๒๐๘ พระราชทานนามว่า พระบรมศุภราช
 สมมุติชาติโคบุตร กฤษณทรงครุฑประสาธสรค์ สีสุพรรณเนอริน
 วรรณนิลผุดผ่าน สารสวัสดิมงคลคุณ สุนทรลักษณเลิศฟ้า.

๑๙ พระยามงคลคชพงศ์

ข้างพลายลีปลาค เจ้าเมืองชนบทหน้าถวาย สมโภชขึ้นราง
 ฅวัน ๆ ๘ คำ บั้วอก ๑๒๓๐ พระราชทานนามว่า พระยามงคลคชพงศ์
 อคินทรงประสาธสรค์ พวรรณกาโกเมศ ทวาเศวตขรร แก้วกฤษณ
 เฉลิมกรุง พุงเพื่องเคชกระเคองคิน คุณภิญโญยศ คชลักษณวิลาส
 เลิศฟ้า

๒๐ ข้างพลายกระจุฑำ

พระยารามันหน้าถวายเมื่อขระกา ๑๒๓๑ ล้มเลี้ยก่อน ไม่ทันขึ้นราง

รัชกาลที่ ๔

๑ พระบรมนัขสัมปัต

ข้างพลายเลียบครบ นายสิงบุตรพระไชยขาคาลหน้าถวาย สมโภช
 ขึ้นรางฅวัน ๕ ๆ ๔ คำ บั้ว ๑๒๓๓ พระราชทานนามว่า พระบรม
 นัขสัมปัต

๒ พระวิมลรัตนกรีนี

ข้างฝั่งแม่น้ำโขง ปลูกเถื่อนคลองใต้ที่เขากระยอคงสมาคชบาแขวง
 รแตก พระสุนทรราชวงศาเจ้าเมืองยโสธรนำถวาย สมโภชขึ้นระวาง
 ณวัน ๔ ๖ ๘ ค่ำ ปีมะเส็ง ๑๒๑๕ พระราชทานนามว่า พระวิมลรัตนกรีนี
 สุธรรมาสารพางคพิเศษ ทูตียเศวตวรรโณภาส พงศ์กมลาลังรังษฤษฎิ
 ราชขบถฤทธิสมาหาร ไสภหารจุฬาลักษณ์ มหาอุดมมงคล พรหมผล
 พิบูลย์ประสิทธิ์ ศุภสันติพาหนนาถ ลักษณวิลาสเลิศฟ้า

๓ พระบรมคชรัตน์

ข้างปลายกระ หลวงจินตารักษ์นำถวาย สมโภชขึ้นระวาง
 ณวัน ๖ ๘ ค่ำ ปีมะเส็ง ๑๒๑๖ พระราชทานนามว่า พระบรมคชรัตน์

๔ พระวิสูตรรัตนกรีนี

ข้างฝั่งแม่น้ำโขง ปลูกเถื่อนคลองใต้ที่เขาถ้ำพระแขวงรแตก พระ
 สุนทรราชวงศาเจ้าเมืองยโสธรนำถวาย สมโภชขึ้นระวางณวัน ๖ ๘ ค่ำ
 ปีมะเส็ง ๑๒๑๖ พระราชทานนามว่า พระวิสูตรรัตนกรีนี ไบภษรหัตถิ
 ตระกูล สกลบริบูรณ์บริสุทธิเศวต คชพิเศษวรรลักษณ เฉลิมราช
 ศักดิ์สยามโลกยาธิเบศนทร บรมเมณฑรมหาราชธิราชขบถ วรรคฤทธิ
 สมาหาร สรรพการศุภไสภณ มงคลคุณประเสริฐเลิศฟ้า

๕ พระพิไชยนิลนัย

ข้างปลายเลียบคำ เปนข้างข้าหลวงเดิม พระราชทานนามว่า
 พระพิไชยนิลนัย

๒ พระพิไชยเกษณาวรรณ

ข้างปลายเล็บคำ คล้องไถ่ที่เพนียด สมโภชขึ้นระวางวัน ๓ คำ
 บัณเฑาะ ๑๒๑๗ พระราชทานนามว่า พระพิไชยเกษณาวรรณ.

๓ พระศรีสกนธกฤษฎณ์

ข้างปลายสันนิล นายสังสมุทมนั (นัยหนึ่งว่าพระสุวรรณภูมิคือ
 วัฑสุวรรณการาราม) นำถวาย สมโภชขึ้นระวางวัน ๔ คำ บัณเฑาะ ๑๒๒๐
 พระราชทานนามว่า พระศรีสกนธกฤษฎณ์.

๔ พระมหาศรีเศวตวิมลวรรณ

ข้างปลายเผือกเอก ลูกเถื่อนคล้องไถ่ ที่เขาจอมแมว คงขมาค
 ชบาแขวงรแด พระรัตนวงศาเจ้าเมืองสุวรรณภูมินำถวาย สมโภช
 ขึ้นระวางวัน ๕ คำ บัณเฑาะ ๑๒๒๒ พระราชทานนามว่า พระมหา

ศรีเศวตวิมลวรรณ ฉันทันตคเชนทราชาธิ วรรณรัตนกรลักษณ์ จตุร
 พักตร์พิสุทธิพงศ์ มิ่งมงคลสกลสรรพางค์ไพบุลย์ บรมเมณฑนเรนทร
 สุรบารมีตาสมอาหาร สุนทราจารวิตงาม สยามโลกยติลก คชนายก
 นาคินทร์ หัสกนทรรัตนรุ่งฟ้า

๕ ข้างพังเผือกเอก

ลูกเถื่อนคล้องไถ่ ที่คงขมาคชบาแขวงรแด พระศรีวรราชผู้ช่วย
 ราชการเมืองยโสธรถวาย มาลัมเสี้ยที่บ้านเวียงรางแขวงกรุงเก่า ไม่
 ทนขึ้นระวาง

๑๐ พระเศวตสุวรรณาภัพรรณ

ข้างฝั่งฝือกเอก ลูกเถื่อนคล่องไต่ที่ตำบลกระแจะตงชมาคชบา
 แขวงรแด พระรัตนวงศ์เจ้าเมืองสุวรรณภูมินำถวาย สมโภชขึ้นวาง
 หนวัน ๑ ๕ ค่ำบุญ ๑๒๒๕ พระราชทานนามว่า พระเศวตสุวรรณา
 ภัพรรณ สรรพางคพิบูลย์ลักษณะ ฝือกเอกอรรคอคม บรมรัตน
 ราชกรีนี ยิ่งอย่างคี่ศรีพระนคร สุนทรศุภไสภณ มิ่งมงคลชคคุณ
 อกุลยกริยามารยาท ชาติข้างอุโบสถ ลักษณะปรากฏพร้อมมูล
 บริบูรณ์บิณฑนขันเนตร โลมเกศกายฉวี ล้วนสีทองผ่องแผ้ว เปน
 บุญศรีแก้วเกนิตพรหมพงศ์ ดำรงราชขารมย์ สมเด็จพระสยามาธิปัต
 ปรเมนทรมหาราช วรรณาศ์เลิศฟ้า

๑๑ ข้างฝั่งฝือกเอก

ลูกเถื่อนคล่องไต่ที่บ้านนา แขวงเมืองนครนายก สมเด็จพระเจ้า
 น้อยยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนบำราบปรปักษ์ เสด็จออกไปเป็นแม่กอง
 ตรวจไพร่ ยังไม่ทันขึ้นวาง ล้มเสียที่กรุงเก่า

๑๒ พระเทวสยามมหาพิฆเนศวร

ข้างปลายงาแดงงาเดียว ลูกเถื่อนคล่องไต่ที่พเนินค สมโภช
 ขึ้นวาง พระราชทานนามว่า พระเทวสยามมหาพิฆเนศวร พิเศษ
 สรรพวรลักษณะ เศวตนัยทักษิณเกกทันต์ ประสิทธิสรรพศุภผล เจริญ
 ราชวรชนมายุคกาล คชาธารประเสริฐเลิศฟ้า

๑๓ ช้างสีปลาด

คล้องไว้ที่บ้านสร้างแขวงเมืองปาจิณบุรี

ล้มเสียก่อนไม่ทัน

๕
ชนรวาง

๑๔ เจ้าพระยาปราบไตรจักร

ช้างพลายหอมจันทร์ เป็นช้างรูปงาม งามยาวไขว้ตถึงดิน ได้มา
แต่เมืองค่านซ้าย ชนรวางพระราชทานนามว่า เจ้าพระยาปราบไตรจักร

๑๕ พระยาไชยยานุภาพ

ช้างพลายสีนวล ชนรวางพระราชทานนามว่า พระยาไชยยานุภาพ

รัชกาลที่ ๕

๑ พระเศวตวรวรรณ

ช้างพลายต่างคำพงศ์ถนิม ลูกบ้านตกที่เมืองพร้าวชนเมืองนคร
เชียงใหม่ พระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์ พระเจ้านครเชียงใหม่ นำถวาย
สมโภชชนรวางณวัน ๔ ๙ ๑๐ ค่ำ ปีมะเมีย ๑๒๓๒ พระราชทานนามว่า

พระเศวตวรวรรณ สรรพวิสัยจุคชลักษณะ คำพงศ์ถนิมศักดิ์อิธำรง
มิ่งมงคลรัตนาสัน จักรพรรดิราชกุญชร พรรณกพรพหลเดช วรรค
เนตรนิลสนิท พิศณุวกายผ่องประกาศ สารสุนทรบัณฑิตรโลมพิเศษ
สุทธเศวตสอภะสถาน นิลวรรณผ่านเล่ห์นฤมิตร อัครนิศรแสงระเริง

สรร ท้องแบบบรรพตำหรับคช จรดกาลก่อนห่อนเคยมี มาเฉลิมศรี
พระนคร เอกอัครสยามาธิบดินทร์ ปรมินทรจุฬาลักษณ์ อุดมมหาภิเนก
ยศ เกียรติปรากฏบุญลยสวัสดิ์ หัสตินรัตนประเสริฐเลิศฟ้า

๒ พระมหารพีพรรณคชพงศ์

ช้างพลายสีปลาก พระศิริธรรมบริรักษ์ ปลัดเมืองนครศรีธรรม
ราชนำถวายเป็นโสมนัสในวัน ๔ ๑ ๓๐ ค่ำ ยมะเมษ ๑๒๓๒ พระราชทาน
นามว่าพระมหารพีพรรณคชพงศ์ ทรงสุทธะวิเศษศักดิ์ สกนธลักษณะ
เลิศลพ ขจรยศศรีธรรมราช คเชนทราชาธิอบลมาลี วรรณวิสัยสัตบุษ
วิสุทธพงศ์จตุรพักตร์ รัตนขพาหนนาถ ดำรงราชกฤษฎากนิหาร
สมภารสู่คู่พระบารมี เฉลิมศรีอมรโกสินทร์ องค์พระสยามินทรจุฬาลักษณ์
ปรมินทรมหาราชบพิตร สถยทิพพรผลคตประจักษ์ วรรณลักษณะ
เลิศฟ้า

๓ พระเศวตสุวภาพรรณ

ช้างพลายเผือกไท ลูกเถื่อนคล้องใต้ท่งชมาตชบา เมือง
กระแจะแขวงรแคะ พระยารัตนวงศ์เจ้าเมืองสุวรรณภูมิ พระยาไชย
สุนทร เจ้าเมืองกาฬสินธุ์นำถวายเป็นโสมนัสในวัน ๑ ๑ ๔ ค่ำ
ยวอก ๑๒๓๔ พระราชทานนามว่า พระเศวตสุวภาพรรณ สรรพสันต
คชคุณ สมบูรณ์ลักษณะวรเทศ ทุติยเศวตวรรณวิจิตร สยามวิจิตร

รัตนาคินทร์ ปรมินทรจุฑาธิราชธำรง กุมุทพงศ์จตุรพักตร์ ประสิทธิ
 คักคัสถกนวิเศษ สุธนเนตรนัยโลมฉวี สีสมานกายฉายเฉิด กิลกเลิศ
 เฉลิมกรุง อมรณकुรวรตนโกสินทร์ สยามินทโรคมบรมนาถ อรรค
 ราชพาหนเทพ เสพยสวัสดิพิพัฒน์ผล มิ่งมงคลวิลาสเลิศฟ้า

๔ พระเทพคชรัตนกรีนี

ข้างฝั่งเผือกไท ลูกเถื่อนคล่องไต่ ที่ตงชมาคชบาแขวงรแด
 พระยารัตนวงศ์ เจ้าเมืองสุวรรณภูมิหน้าถวาย สมโภชชนรวาง
 ฅวัน ๒ ๗ ๖ ค่ำ ปีจอ ๑๒๓๖ พระราชทานนามว่า พระเทพคชรัตน

กรีนี ศุภศรีสถกนเศวต วรเชษฐบุคในวิไลยลักษณะ เฉลิมราช
 คักคัสยามวิจิต พงศ์อศนิศรมหิศรเดช สุธนเนตรนัยโลมวิมล มงคล
 คุณสุนทรกรีนทร ปรมินทรมหาราชกฤษดา นุพาหนนาถนฤบดินทร
 คชนาคินทร์วิลาสเลิศฟ้า

๕ พระศรีสวัสดิศิวเศวตวรรณ

ข้างฝั่งเผือกไท ลูกเถื่อนคล่องไต่ ที่ตงชมาคชบาแขวงรแด ราช
 บุตรเมืองขอนแก่นหน้าถวาย สมโภชชนรวางฅวัน ๒ ๗ ๖ ค่ำ ปีจอ ๑๒๓๖

พระราชทานนามว่า พระศรีสวัสดิศิวเศวตวรรณ สุธาติสัยพรรณสถกน
 พิเศษ ทุตยเศวตกนิษฐวรสังกาศ อคนิศรเทวราชรังสฤษดิ์ ราชบุญ
 ฤทธิยารมิตาสมาหาร รัตนคชาธารวรพาหนนาถ บรมราชาธิราช
 ธำรง วราภิพงศ์คชลักษณะ สุนทรคักคอศริยพัฒน์ กรีนรัตนเลิศฟ้า

๒ พระบรมทัณฑ์วรลักษณ

ข้างปลายเนียม เจ้านครลำปางถวาย สมโภชขึ้นรวาง
 ณวัน ๒ ๓ ๗ ค่ำ ปีจอ ๑๒๓๖ พระราชทานนามว่า พระบรมทัณฑ์
 วรลักษณ นาเคนทรศักดิ์กสิณหส์ุรเทศ พงศ์พิเศษทตียปทุมทัณฑ์
 อคนิศรสรสรแสงประสิทธิ์ อุดมฤทธิอนเนกคุณวิบุลยสวัสดิ เกลิมสยาม
 รัตนราไช ศวรรยาธิปไตยบรมอาสน์ กชพาหนนาถสุทธวิมล มหันต
 มงคลเลิศฟ้า

๗ พระเศวตวรลักษณ

ข้างปลายเผือกไท ลูกเถื่อนคล้องไค้ ที่ป่าตองกะมุงแขวงเมือง
 สมบุกสมบุรณ์ ใญ่ยุติธรรมธร เจ้านครจำปาศักดินำถวาย สมโภช
 ขึ้นรวางณวัน ๔ ๗ ๗ ค่ำ ปีอุญ ๑๒๓๗ พระราชทานนามว่า พระเศวต
 วรลักษณ กเชนทรศักดิ์กสิณทรสกันธ พรรณโกมลพิศม่องมุด สรรพางค์
 วิสุทธิจำรูญ กุมทตระกูลพงศ์จตุรพักตร์ บรมอรรคยารมิตาสมาหาร
 สู่สมภารบงกชบาท พาหนนาถนฤยทินทร ปรมินทรมหาจุฬาคุลย
 เกช อุดมพิเศษมหาพรหมคคิผล มิ่งมงคลกฤษณรัตน ศุภสวัสดิ
 ประเสริฐเลิศฟ้า

๘ พระเศวตวรสรพางค์

ข้างปลายเผือกไท คล้องไค้ที่พเนียดกรุงเก่า สมโภชขึ้นรวาง
 ณวัน ๔ ๗ ๘ ค่ำ ปีชว ๑๒๓๘ พระราชทานนามว่า พระเศวต

วรรสรวางค์ ขวรางค์คชรตน์ ลักษณะสมบัติวิบุลยพิเศษ พิสุทธิเนตร
 นัชโลมฉวี ศิริตปทุมขรรค์ สารสุนทรทศุติยเศวต พิชณเทเวศร์
 รั้งสรค์ ลักษณะกรรณสยสาตร คเชนทราชาติลยชม อุดมเศไชพล
 อมรเทพยคณันคาลสู์ คู่สมภารพาหนนาถ จอมจุฑาธิราชธำรง
 อาสน์อิศรองค์พงศ์จักรพรรดิ พิศาลสวัสดิ์ประเสริฐเลิศฟ้า

๙ พระเศวตวิสุทธิเทพา

ช้างพลายเผือกโท ลูกเถื่อนคล่องไต่ ที่ทองชมาคชยาแขวงระแห
 ราชบุตรพระศรีวราชมเด็จพระนโรดม สมโภชขึ้นระวางณวัน ๔ ๗ ๘ ค่ำ
 ปีชวด ๑๒๓๘ พระราชทานนามว่า พระเศวตวิสุทธิเทพา มหาพิชมเนศวร์
 พิเศษสุนทรศักดิ์ทักษิณเอกทัศน์ อนันตวิบุลยคุณประสิทธิ์ สรรพางค์
 สนิทพิสิฐพรรณ อคินิศร์รังสรรค์มหันตวรเดช ทศุติยเศวตวิสุทธิมล
 พิพัฒน์ศุภผลกลประจักษ์ เจริญราชวรศักดิ์ชนมายุกาล เฉลิมสมภาร
 พาหนะนรินทร์ ปรมินทร์จอมจุฬาหล้า อรรคมหามหิทธิคุณ อุดม
 ลักษณะเลิศฟ้า

๑๐ พระเศวตสุนทรสวัสดิ์

ช้างพลายเผือกโท ลูกเถื่อนคล่องไต่ ที่บาร่อนสวาติงสระ แขวง
 เมืองกาญจนบุรี พระกาญจนบุรีคือนำถวาย สมโภชขึ้นระวาง
 ณวัน ๗ ๑๐ ค่ำ ปีชวด ๑๒๓๘ พระราชทานนามว่า พระเศวต
 สุนทรสวัสดิ์ คชินทรรัตนสมบุรณ์ ศักดิ์ตระกูลประทุมหัสดี เนตรนัช

ฉวีโลมวิมล สารโสภณสกนธ์พิเศษ ทศิยเศวตวรรโณภาส อัครนิ
เทวราชรังสรรค์ ชาติประจันต์กาญจนดิฐ อเนกบุญฤทธิสวัสดิมงคล เฉลิม
บรมราชบารมี จอมธเรศตรีเบญจมรัช พิศาลสวัสดิ์ประเสริฐเลิศฟ้า

๑๑ พระเศวตสกนธ์วโรภาส

ช้างพลายเผือกเอก ลูกเถื่อนคล่องไต่ที่เถื่อนเขาวงกต คงชมาค
ชบาแขวงรแค เจ้ายุติธรรมธร เจ้านครจัมปาศักดิ์คินาถวาย สมโภชชน
รวางฉวัน ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐
สกนธ์วโรภาส ฝอย่องผาดเผือกเอก อุดมภิเษกวิสุทธิมงคล สมะโสภณ
โลมนัชนเตร สีสวรรณเศวตวิเศษสรรพ อุโบสถพันธุพรหมตระกูล
ปรมมินทรนเรนทร์สุรยัสยามาธิราช พาหนนาถมหันตเดช เฉลิมอภัย
ยศกิลกภพ เกียรติขจรจบเจริญศักดิ์ ประจักษ์ผลพรุณวิบุลยสวัสดิ์
สุเรนทกรินทรรัตนประเสริฐเลิศฟ้า

๑๒ พระเศวตรุจิราภาพรรณ

ช้างพลายเผือกเอก ลูกเถื่อนคล่องไต่ที่แขวงรแค เจ้ายุติธรรมธร
เจ้านครจัมปาศักดิ์คินาถวาย สมโภชชนรวางฉวัน ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐
พระราชทานนามว่า พระเศวตรุจิราภาพรรณ สรรพวิบุลยคุณคชลักษณ์
อรรคอุดมปฐมเศวต โลมนेत्रนัชนฤมล ทันทโสภณศุภสรรพางค์
เหมสมางควโรภาส พงศ์กมลลาสนรังสรรค์ อุโบสถพันธุพิสุทธพงศ์

สารธำรงจักรพรรดิ พาทนรัตนนฤปคินทร์ ปรมินทรบารมิตาสมันนา
 หาระประสิทธิ์ เกลิมวิชิตสยามภพ ขจรจบเกียรติคุณ อุดมประเสริฐ
 เลิศ^๔ฟ้า

๑๓ พระเศวตวรรณาคเณทร์

ช้างพลายเผือกโท ลูกเถื่อนคล่องไต่ที่ตำบลเขาชบา ปลาย
 แคนเมืองเชียงแตงกับเมืองสมบูรณต์^๕ต่อกัน เจ้ายุติธรรมธรเจ้านคร
 จัมปาศักดินำถวาย สมโภชขึ้นระวางวันที่ ๔ กันยายน ร.ศ. ๑๐๘ พระ
 ราชทานนามว่า พระเศวตวรรณาคเณทร์ คเชนทร์ศักดิ์สมบูรณต์ กุมท
 ตระกุลทุติยเศวต ทวยเนตรสุทนต์มุล อาโรหสกลมมงคลกษณ
 อรรคพาหนนาถ บรมราชาธิราชธำรง พรหมพงศ์พิเศษ พหลเทศ
 คชคุณ อุดมประเสริฐเลิศ^๔ฟ้า

๑๔ ช้างพลายเผือกเอก

ลูกเถื่อนคล่องไต่ที่ดงชมาคชบา เจ้ายุติธรรมธรเจ้านครจัมปาศักติ
 นำถวาย ไปรตเกล้าฯ ให้มีการสมโภชที่พระราชวังบางปิ่นเมื่อเดือน
 ตุลาคม ร.ศ. ๑๑๒ ยังหาได้พระราชทานนามขึ้นระวางไม่ ต่อมาช้าง
 นั้นล้มเสียที่บางปิ่น

๑๕ พระศรีเศวตวรรณิกา

ช้างพังเผือก ลูกเถื่อนคล่องไต่ที่ป่าห้วยกระจะตวันออกเฉียงใต้
 เมือง^๔อุทัย พระคุณ^๕ทุกุลกิจ ข้าหลวงรักษาราชการเมืองสุวรรณภูมิ

นำถวายสมโภชขึ้นระวางเมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ร.ศ. ๑๑๘ พระราชทาน
 นามว่า พระศรีเศวตวรรณา วรลักษณากิเรกศักดิ์ เนตรนัยพิไลย
 พรรณ วิสุทธสรพางคินี เจริญศรีพิเศษสวัสดิ์ บัณฑิตรัตโสมสกล
 มิ่งมงคลคชวรา อุดมเคชาขจรยศ ปรางกูพรหมพงศ์จรรณ เพ็ญ
 ไพบุลย์มารยาท พาหนนาถนฤบดินทร์ ประมินทร์สยามาธิเบศร์ เฉลิม
 อยู่ยาศมहाสถาน มโหฬารเกียรติคุณ อุดมผลเพ็ญพิพัฒน์ ศรี
 สวัสดิ์ประเสริฐเลิศฟ้า

๑๖ พระเศวตอุดมวารณ

ข้างปลายฝือก ลูกบ้านตกที่บ้านทุ่งฝายแขวงเมืองนครลำปาง
 เจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิต เจ้านครลำปางนำถวาย สมโภชขึ้นระวาง
 เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ร.ศ. ๑๒๕ พระราชทานนามว่า พระเศวตอุดมวารณ
 บรมคชาธารประเสริฐศักดิ์ คุณเนตรนัยโครพรรณ โสมพรรณเลื่อม
 ประภัสสร คามพุกฤษชวลิลกชาติ พงศ์กมลასนรังษิยศักดิ์ อุดมฤทธิเดช
 ทิเรก เอกอิศราธิบดินทร์ ประมินทร์มหาราชาธิราช ประกาศเกษตร
 สิทธิสถาพร เฉลิมพระนครรัตนโกสินทรพิศาล มโหฬารพรยศคุณ
 วิบุลยลักษณเลิศฟ้า

๑๗ ข้างปลายสี่ปลาด

เจ้าคาราคิเรกรัตนไพโรจน์ เจ้านครลำปางถวาย ส้มเสี้ยวที่กรุงเก่า
 ไม่ทันได้ขึ้นระวาง

๑๘ ข้างพลายสีปลาต

ลูกบ้านตกที่เขตรแขวงบริเวณน่านทวันออก พระเจ้าสุริยพงศ์ผริต
เดช พระเจ้านครน่านถวาย ยังไม่ได้ขึ้นรางวัล

๑๙ เจ้าพระยาไชยานุภาพ

พลายปานพลแสน ข้างรูปงาม พระเจ้านครเชียงใหม่ถวาย ขึ้น
รางวัลเป็น เจ้าพระยาไชยานุภาพ

รัชกาลปัจจุบัน

๑ พระเศวตวชิรพาหะ

ข้างพลายเผือกไท พระยาเพชรพิไสยศรีสวัสดิ์ เมื่อยังเป็นพระ
เทียรฆราช คล่องไต่ที่ตำบลเนินโพ ท้องที่อำเภอเมืองนครสวรรค์
สมโภชขึ้นรางวัลวันที่ ๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๔ พระราชทานนามว่า
พระเศวตวชิรพาหะ อุดมลักษณคชินทร รัตนกฤษรทุติยเศวต โลม
เนตรนขันธมล เอกทนต์ทักษิณปรัศ อุษติพิ้องตองตำรา เทพามหาพิฆ
เนศวร อคินิเทเวศร์รังสฤษติ ประสิทธิผลชนมายุยืนยง กำเนิดคง
แขวงนครสวรรค์ พลันมาสู่พระบารมี นฤบดีฉฏฐรัชกาล คู่สมภาร
ภูเบศร์ พิเศษสรรพมงคล สุกัทรผลเพียบมูล จรูญพระเกียรติภูมิินทร์
หัตถินประเสริฐเลิศฟ้า

นามพระยาข้างต้น

ข้างพลายวางใหญ่ ๔๐ ข้าง

๑ เจ้าพระยาไชยานุภาพ	๒ เจ้าพระยาปราบไตรจักร
๓ พลายมงคลจักรพาฬ	๔ พลายพิमानจักรพรรดิ
๕ พลายจักรอมรินทร์	๖ พลายศิษฐ์นารายณ์
๗ พลายหัตถวิไชย	๘ พลายไธราพต
๙ พลายโคมจักรพาฬ	๑๐ พลายมารพิไชย
๑๑ พลายมโนนฤมิตร	๑๒ พลายวิจิตรเกษม
๑๓ พลายปราบเมืองแมน	๑๔ พลายแสนสังหาร
๑๕ พลายมโนรตราชา	๑๖ พลายมหากุญชร
๑๗ พลายสุวรรณคีรี	๑๘ พลายมณเฑียร
๑๙ พลายกาฬจักร	๒๐ พลายหิกลไทรภพ
๒๑ พลายองครักษ์	๒๒ พลายจักรนารายณ์
๒๓ พลายสกลโลกา	๒๔ พลายมหาชสาร
๒๕ พลายมิ่งมงคล	๒๖ พลายสกลเดช
๒๗ พลายชนะชัยทิศ	๒๘ พลายฤทธิกำจร
๒๙ พลายปราบจักรวาฬ	๓๐ พลายกาลวชิ
๓๑ พลายมิ่งเมืองฟ้า	๓๑ พลายสุริยาจร
๓๓ พลายแก้วอุดร	๓๔ พลายศรนารายณ์

๓๕ พลายสุวรรณกาม

๓๗ พลายเทพนิมิต

๓๘ พลายมหาคชาธาร

๓๖ พลายธนเพ็ชร

๓๘ พลายकुสิตพิมาน

๔๐ พลายกาฬอัคคี

ข้างฝั่งขวาใหญ่ ๓๖ ข้าง

๑ พังเทพลิลลา

๓ พังหงส์ลิลลา

๕ พังบุษบกเบญจา

๗ พังสุริยโสภา

๙ พังจันทร์จุฑา

๑๑ พังเกสรโสภา

๑๓ พังสุรางคราเชนทร์

๑๕ พังกนิรร้อน

๑๗ พังชำนางนวล

๑๙ พังอนงค์ศรีสวรรค์

๒๑ พังมณฑลจันทร์

๒๓ พังเบญจาทฤษฎางค์

๒๕ พังลำเริงจักรพาฬ

๒๗ พังทิพย์ไศยาสน์

๒๙ พังวิมลศรีสถาน

๒ พังเทพลิลลาค

๔ พังหงส์สวรรค์

๖ พังบุษบาจันทร์

๘ พังสุริยาประพาฬ

๑๐ พังจันทร์ทิพย์

๑๒ พังเกสรเสาวคนธ์

๑๔ พังสุเรนทรไศยาสน์

๑๖ พังกนิรรำ

๑๘ พังชวณนางชม

๒๐ พังอนันตศรีสวัสดิ์

๒๒ พังมณฑลสวรรค์

๒๔ พังเบญจาทประดิษฐ์

๒๖ พังลำราญจักรพรรดิ

๒๘ พังราชไศยา

๓๐ พังวิมานศรีสถิตย

๓๑ พังสุวรรณเกสร

๓๓ พังสร้อยมาลี

๓๕ พังสุวรรณภุมรา

๓๒ พังขรรค์

๓๔ พังศรีมาลา

๓๖ พังรัตนภุมรี

พลาयरวางเพรียว ๔๘ ช้าง

๑ พลายไชยนาเคนทร์

๓ พลายมิ่งมงกุฎ

๕ พลายมงคลรัตนสน

๗ พลายมโนรณจ้านง

๙ พลายปราบทุกทิศ

๑๑ พลายฤทธาไกรสร

๑๓ พลายขรรค์ไวคุณ

๑๕ พลายสังหารคชสีห์

๑๗ พลายบรรยงก์ไอยรา

๑๙ พลายผ้าพลแมน

๒๑ พลายมารประไลย

๒๓ พลายทรงนารายณ์

๒๕ พลายจุ่มโหมทัพ

๒๗ พลายกฤษณไชย

๒๙ พลายทรงภูบาล

๒ พลายคเชนทรฤทธิ

๔ พลายยุทธณรงค์

๖ พลายราชกฤษณ

๘ พลายทรงสุริยกษัตริย์

๑๐ พลายพิฆณพงศ์

๑๒ พลายกำจรจักรพาฬ

๑๔ พลายสุนทรเคช

๑๖ พลายมณีจักรพรรดิ

๑๘ พลายสุริยาภิรมย์

๒๐ พลายแสนพลพ่าย

๒๒ พลายไพฑูริย์

๒๔ พลายประกายเพชร

๒๖ พลายจับไตรภพ

๒๘ พลายไกรสรเคช

๓๐ พลายสารภี

๓๑ พลายชมภูชฎ

๓๓ พลายประกายเพลิงพิษ

๓๕ พลายมหากาฬ

๓๗ พลายรัตนากุญชร

๓๙ พลายยุทธไกรสร

๔๑ พลายมหาไชย

๔๓ พลายคชาภิมย์

๔๕ พลายทรงมัทมวาน

๔๗ พลายพนมจักร

๓๒ พลายอัมภาพงศ์

๓๔ พลายฤทธิสังหาร

๓๖ พลายสารกำแหง

๓๘ พลายขรรค์ไวยรา

๔๐ พลายขจรจักรพาฬ

๔๒ พลายไฟพระกาล

๔๔ พลายชมพนท

๔๖ พลายหาญหักคอก

๔๘ พลายอรรคนิรุท

ข้างฝั่งขวาเพรียว ๒๖ ข้าง

๑ พังเทพประภา

๓ พังสกลเกษตร

๕ พังเหมราลิลาศ

๗ พังโกสุมภ์ชนิ

๙ พังบุษบันโสภา

๑๑ พังกนิษฐภักษ์

๑๓ พังจันทรเลขา

๑๕ พังรัตนมาลา

๑๗ พังเฉลิมอาสน์ทอง

๒ พังเทพาประพาฬ

๔ พังขรรค์โกสุมภ์

๖ พังเหมราชขรรค์

๘ พังโกษิษฐ์สร

๑๐ พังบุษบากร

๑๒ พังกนิษฐวรรค

๑๔ พังจันทราอุไทย

๑๖ พังรัตนนาฏ

๑๘ พังฉลองอาสน์แก้ว

๑๙ พังทพบรรณ

๒๑ พังชมกลนรณ

๒๓ พังเทพศรีสมร

๒๕ พังสมบัตไศวริย์

๒๐ พังบรมบรรจจุรณ

๒๒ พังชนกลนรณ

๒๔ พังอัสรศรีสวัสดิ์

๒๖ พังสมบุรณไศวริย์

ข้างปลายวิเศษ ๕๐ ข้าง

๑ ปลายเพชรสังหาร

๓ ปลายรัตนกำภู

๕ ปลายมหาเมฆ

๗ ปลายมงคลหัตถิน

๙ ปลายคเชนทรบรรยงก์

๑๑ ปลายสุวรรณคเษะ

๑๓ ปลายนิลกัญชร

๑๕ ปลายทองเนอแล้ว

๑๗ ปลายชมภู

๑๙ ปลายยุทธานุชน

๒๑ ปลายกาฬหัตถ์

๒๓ ปลายศุภนิมิตร

๒๕ ปลายปัทมราต

๒๗ ปลายมหาปราช

๒ ปลายกาฬยท

๔ ปลายธนูทอง

๖ ปลายเอกราวุธ

๘ ปลายนิลภมร

๑๐ ปลายพงค์ไอยรา

๑๒ ปลายชนะจำบัง

๑๔ ปลายศรพระกาล

๑๖ ปลายแก้วมาเมือง

๑๘ ปลายธนูทิศ

๒๐ ปลายสกลฤทธิ

๒๒ ปลายมณวงศ์

๒๔ ปลายพิษณุจักร

๒๖ ปลายอากำบัง

๒๘ ปลายเทพสถิต

๒๙ พลายแสนใจรัก

๓๑ พลายนันทกา

๓๓ พลายศรีไชยจักร

๓๕ พลายกำลังราหุ

๓๗ พลายสุรกำแหง

๓๙ พลายเมฆพัตร

๔๑ พลายปราบไพร

๔๓ พลายธงไชย

๔๕ พลายแก้วเต็มทอง

๔๗ พลายมหาภัย

๔๙ พลายปราบพลแมน

๓๐ พลายจักรกรท

๓๒ พลายมหาทมิฬ

๓๔ พลายอัคนิพงศ์

๓๖ พลายชมพทวิป

๓๘ พลายแสงอาทิตย์

๔๐ พลายอัมภาวฤ

๔๒ พลายตรีเพชร

๔๔ พลายวิญญู

๔๖ พลายทองเต็มอก

๔๘ พลายจักรเพชร

๕๐ พลายแสนสุรกาฬ

ข้างฝั่งวิเศษ ๓๐ ข้าง

๑ พังสาศวรรค

๓ พังมณีนคร

๕ พังอัปสรสวรรค์

๗ พังมณีนคร

๙ พังอุบลมาลา

๑๑ พังปัทมาศบรรณ

๑๓ พังสุริยาชอุ่ม

๒ พังสุวรรณมาลี

๔ พังอนงค์สุนทร

๖ พังจันทร์รังสี

๘ พังบวรโกมล

๑๐ พังเหมราลีลาศ

๑๒ พังอนงค์ลีลา

๑๔ พังโกสุมภรณ์

๑๕ พังขบขากกร
 ๑๗ พังจรเทยมลุม
 ๑๘ พังหงส์เล่นน้ำ
 ๒๑ พังอุไทยเขจร
 ๒๓ พังแวมมยรา
 ๒๕ พังชมใจริน
 ๒๗ พังเพ็ญนางกล่อม
 ๒๙ พังประภาลิลาศ

๑๖ พังทองร้อน
 ๑๘ พังชมชายคง
 ๒๐ พังระบำใน
 ๒๒ พังมังกรไล่แก้ว
 ๒๔ พังไศยาภิรมย์
 ๒๖ พังชนจำเรียง
 ๒๘ พังลม่อมลิลา
 ๓๐ พังประพาสมาลิ

ข้างบน ๒๔ ข้าง

๑ ยนลัพล
 ๓ ยุทธชาญวิ
 ๕ ยนลัพลิง
 ๗ อคใจเหยม
 ๙ เล่นเรวียง
 ๑๑ แข่งน้ำคลิ
 ๑๓ ยุทธสาครคร
 ๑๕ แย่งรุกโรม
 ๑๗ รณแรงคก
 ๑๙ อยู่บนไฟ
 ๒๑ ชองสาครบน
 ๒๓ มุ่งปรียบหมุ่

๒ ทนอาวธ
 ๔ อยู่เลี้ยงบน
 ๖ เริงทรหค
 ๘ เทยมน้ำแมน
 ๑๐ วังกลางแปลง
 ๑๒ ธิรณทรค
 ๑๔ รอนญหักแผลง
 ๑๖ โจมเหยียบพล
 ๑๘ ชิกหาญสู้
 ๒๐ ไล่ชิงคล่อง
 ๒๒ ชนใจพุง
 ๒๔ คู่ชายชม

ตอน ๘ นามม้า

ระวางต้น

ขวา

ซ้าย

เจ้าพระยาราชพาห

เจ้าพระยาอาชาไนย

เจ้าพระยามหิศาชาไนย

เจ้าพระยามโนมโหตร

วันอาทิตย์หมู่แดง

ทินกรรศมี

รพีพรรณ

สุริยบรรยงก์

หงส์พิมาน

โลหิตางค์

สรวางค์รัต

สาขอสุนี

ศรีอรุโณทัย

ปศุควหลา

ปทุมราต

กัมพลพัสตร์

อัสตงคต

วันจันทร์หมู่ขาว

สังขรศมี

สีประภาศร

พวงเพชรแพรว

แก้วผลึก

สสิธร

เขจรจรรย์

สินธุกระแส

ดวงแขเขียน

หิรัญรัตน

สวัสดิวิมล

ดาวกระจาย

ประกายพฤกษ์

วันอังคารห่มกระเถียวสีจันทน์

ทิพโสภา
 สัตตบงฺกช
 คามพอโร
 ธนุพาเพอง
 มฤคเลขา
 วรรณวิไลย

สุชาติพิภ
 กมุตมาลา
 ประไพพิลาส
 ประเทืองพาพน
 มิคาคนอง
 ไกรสิทธิ์

วันพุธห่มปลั่ง

ชามพุ่มนัล
 อินทราพน
 วิรุณรคมี
 คารินทการา
 ช่อมอัยทิศ
 มยุรคณัฐ

สหัสรังสี
 สกนธิขจิตร
 ศรีเสาวภางค
 พาหะพิมล
 จิตรลดา
 มณีนาคสวาติ

วันพฤหัสบดีห่มเหลือง

สุพรรณศฤงคาร
 เหมมงคล
 กระหนกฤษา
 จามนิกร
 เนอนพคุณ
 ชัมพูนท

กาญจนพิจิตร
 ไหรณรคมี
 จารุรัตน
 จามรมาศ
 ุณแก่นจันทน์
 บุษราคัม

วันศุกร์หมู่แซมผ่าน

อนันตสิงหาสน์

อากาศพิมาน

พาหะวาทา

วายุพาหะ

เมฆมาลา

เมฆาพิลาต

วิเวกเวหา

พลาหก

ลม้ายแมนเขียน

กระเษียรสมุทร

ผยองยอดฟ้า

อศักราช

วันเสาร์หมู่ดำ

กาฬากิริ

ตรีอินทการ

สขามพวรรณ

อัญชันโชติ

เกศาสิณี

ภมรรัตน

กฤษณาภรณ์

รววานิล

นิลวรรณ

นิลพาหุ

นามน้ำพระราชวังบวร

อัครประธาน

น้ำเทศ

ขวา ๑๐

ซ้าย ๑๐

ระวางต้น

ขวา ๓๒

ซ้าย ๓๒

น้ำน้อย

๑๐

ระวางวิเศษ

๓๔

อัครประธาน

พระยาสาธิตฟ้าฟาด

ขวา

พระยาราชสีนรพ

ซ้าย

ระวางต้น

น้ำเทศ

สหัสสภาคุมาร

ขวา

โสภาสัพพันแสง

ซ้าย

ทอแสงประเทือง

ขวา

เพลงพุงฟ้า

ซ้าย

สุรารังสิต

ขวา

วิษณุวาท

ซ้าย

ไกรสรสิงห์หาญ

ขวา

ทยานพยับ

ซ้าย

เคียงแซไซ

ขวา

ไถ่สองแสง	ซ้าย
วิเชียรปาณินทร	ขวา
วัชรินทร์รังสรรค์	ซ้าย
อาสน์อิศเรศร	ขวา
ปรเมศร์นิรมิตร	ซ้าย
หมอกแมนเมฆ	ขวา
เอกไวยวุฒิ	ซ้าย
สินธุชลอยล่อง	ขวา
ว่องวายบุตร	ซ้าย
เอกทองทาบ	ขวา
พิลาภทอตา	ซ้าย

วันอาทิตย์
หมู่แดง

ทินกรจรัสสี	ขวา
รวรรณ	ซ้าย
สรีนันทน์ผยอง	ขวา
สองทวีป	ซ้าย
อรุโณภาส	ขวา
ชาติอัสทงค	ซ้าย
แสงสรีขง	ขวา
ทรงครุฑมี	ซ้าย

วันจันทร์
หมู่ขาว

จันทร์หงส์	ขวา
มณีโชติ	ซ้าย
เงินเนื้อแก้ว	ขวา
แก้วประพาฬ	ซ้าย
วิเชียรล้ำของ	ขวา
ผ่องสุวรรณวงศ์	ซ้าย
พิศก่องแก้ว	ขวา
แก้วสีคังข	ซ้าย

วันอังคาร
หมู่กะเลียว

ลำพอง	ขวา
ผยองยন্ত্র	ซ้าย
สิงห์ทยาน	ขวา
ผ่านภวคต	ซ้าย
วิมานหัตถ์นัยน์	ขวา
มโนมัยลือลม	ซ้าย
สิงคนัต	ขวา
อัครวราญรณ	ซ้าย

วันพุธ
หมู่ปลั่ง

อมรินทร์กลั่นแก้ว	ขวา
แก้วมรกต	ซ้าย
เขี้ยวไข่มุก	ขวา

สมุทรมาลินี

ซ้าย

เนระคนถิ

ขวา

สีแมลงทัย

ซ้าย

แวมยเรศ

ขวา

เลศนาคินทร

ซ้าย

สุวรรณพมาศ

ขวา

เวหาสน์อัคร

ซ้าย

เพชรน้ำเหลือง

ขวา

เรือน้ำทอง

ซ้าย

เลอมประภาศร

ขวา

อมรแมนสุวรรณ

ซ้าย

คำคำเมือง

ขวา

เหลืองสร้อยทอง

ซ้าย

รุ่งพรรณราย

ขวา

ลายศิลาทอง

ซ้าย

ประกายแก้วกลอก

ขวา

หมอกมุกดา

ซ้าย

พรณฟ้าเพื่อง

ขวา

เปลืองสีสมุทร

ซ้าย

หมอกมุงเมือง

ขวา

เรืองไพฑริย

ซ้าย

วันพฤหัสบดี
หมู่เหลืองวันศุกร์
หมู่แซม

วันเสาร์
หมู่คำ

อัญชันคิรินทร
นิลรัศมี

ขวา
ซ้าย

เขจรเมขลา

ขวา

กาฟ้าหม่นสีหมึก

ซ้าย

ฟ้าคนองสี

ขวา

มณีแสงหาว

ซ้าย

กาฬสังขร

ขวา

มังกรเล่นเมฆ

ซ้าย

ราห
หมู่ผ่าน

ไทรรินทรพาชี

ขวา

มณีนพรัตน์

ซ้าย

วิเชียรสลัขี

ขวา

มณีสลัขีแสง

ซ้าย

จำเริญเขียน

ขวา

เปลี่ยนสีสลัขี

ซ้าย

สอกลีผลาน

ขวา

ผ่านเมืองมิ่ง

ซ้าย

ม้าน้อย

เืองอย่างรำ

ขวา

ย่าอย่างยนตร

ซ้าย

ย่าหรันรำเล่น

ขวา

	ระเด่นฉายกฤช	ซ้าย
	โตคคอง	ขวา
	ย่องตามนาง	ซ้าย
	คำเนียรหงส์	ขวา
	บุหรองร้อน	ซ้าย
	พอนฝูง	ขวา
	ยุงรำ	ซ้าย
ระวางวิเศษ	หึ่งห้อย	ขวา
	สร้อยสวรรค์	ซ้าย
	สร้อยฟ้า	ขวา
	จัมปาแขก	ซ้าย
	ม้าน้ำ	ขวา
	อัมฤตย์	ซ้าย
	สวมเคียร	ขวา
	เปลี่ยนหน้า	ซ้าย
	ลมรำพาย	ขวา
	ถวายเป็น	ซ้าย
	เส้นสาค	ขวา
	ชากชบ	ซ้าย

๕๕
ขรรค์ทอง

ขวา

กองคำผย

ซ้าย

ภูกามกา

ขวา

น้ำโกเมน

ซ้าย

ฉายฉา

ขวา

ม้าล่อ

ซ้าย

ท้าวทาส

ขวา

ลาดฟ้า

ซ้าย

แดงพ่ายขี้แตก

ขวา

เสกมุกดา

ซ้าย

คำแหง

ขวา

แปลงสาร

ซ้าย

ต้นฉบับขาด ๆ ไป ๕ คู่

ตอน ๙ นามปั้น

นามปั้นใหญ่

๑ ขอมคำกิน	๒ จีนสาวไส้
๓ ไทยใหญ่เล่นหน้า	๔ ชวราภักต
๕ มุหังคทะลวงฟัน	๖ มัถันแหกค่าย
๗ ฝรั่งรายชั้นแม่น	๘ แมนแทงทวน
๘ ญวนง่างาว	๑๐ ลาวคึกคัก
๑๑ พลอาร์กษ	๑๒ ยักขินีใจหาญ
๑๓ มหากาลพิฆาต	๑๔ พรหมาสตรปราชมาร
๑๕ จักรวาฬหล่นล้ม	๑๖ ลมประโลยกัลป์
๑๗ คนธรรพ์แผลงฤทธิ์	๑๘ พระอาทิตย์แสงกล้า
๑๙ มหาจักรกรรต	๒๐ บรรพตยศสัตว์
๒๑ สุรผัดฆ่าพล	๒๒ นิลนนท์แทงเขน
๒๓ สุเสนแสนหาญ	๒๔ สุรการแสนแกล้ว
๒๕ พลายแก้วแก้วงดาพ	๒๖ ไวยราฟฟ้าครก
๒๗ องคตโถมฟัน	๒๘ ข้องคั่นหักคอเสือ
๒๙ ผีเสื้อสับเลอต	๓๐ ปีศาจเขือคดก๊กิน
๓๑ พระอินทรคว่างจกแก้ว	๓๒ พระเพลิงแผ้วฉาตร
๓๓ ธรณีไหว	๓๔ ไฟมหากาล
๓๕ มารกระบิล	๓๖ คิลปนารายน

๓๗ สายอสนี

๓๘ พาลิลาংกองกณท

๔๑ ยมบาลจับสัตว์

๔๓ ลอยชายเขาวัง

๔๕ ทรงบาตาล

๔๗ ไตรภพพาย

๔๘ ชมภูพาลแผลงฤทธิ

๕๑ พญาขรรณนรัง

๕๓ พญาสารหักค้าย

๕๕ ราชสีห์ผลาญสัตว์

๕๗ สุกวิพหิกฉัตร

๕๘ พระอิศวรปราบจักรวาล

๖๑ โมกขคัมภีร์

๖๓ พระพรหมแสนห้า

๖๕ อสุรกายจับฟาด

๖๗ ฟาฟาดสาย

๖๘ พระอาทิตย์เจ็ดดวง

๗๑ หักเมื่องมาร

๗๓ ล่มไกรลาส

๗๕ อวตารผลาญราพณ์

๓๘ อินทรกลืนช้าง

๔๐ งามสรค่างขวาน

๔๒ นิลพิทแปลงกาย

๔๔ กำลังเพชชิง

๔๖ มารประโลย

๔๘ นารายณ์สังหาร

๕๐ อินทรชิตสาคร

๕๒ กำลังอวตาร

๕๔ เลื้อร่ายแผ่นทยาน

๕๖ พระพายพัดล้างทวีป

๕๘ หงุมานคัคเคียรโมยราพ

๖๐ พระกาลผลาญโลก

๖๒ ปรบักษ์เป็นจุณ

๖๔ พลิกพสุธาหงาย

๖๖ กวาดพสุธา

๖๘ นาคราชปราบพิษ

๗๐ ราชทะเลวงกว้างจักร

๗๒ ขากาลถล่ม

๗๔ มัจจุราชสังหาร

๗๖ ปราบพระนคร

๗๗ ถอนพระสเมรุ

๗๘ มหาฤกษ

๘๑ มหาจักร

๘๓ แก้วมลายู

๘๕ มังกรใจกล้า

๘๗ ปราบอังวะ

๘๙ นารายณ์ปราบยุค

๙๑ สัมมาทิฏฐิ

๗๘ พญาคาน

๘๐ มหาไชย

๘๒ มหาปราบ

๘๔ คู่เมืองชวา

๘๖ เหาใจร้าย

๘๘ ชนงสงสา

๙๐ วิชาพระศาสนา

ชื่อปืนจาง

๑ คุรุษาธิยาย

๓ วิทยา

๕ พันธวัศ

๗ ราชพรา

๙ ลำภูกัน

๑๑ มารจำแลง

๑๓ พิชนาคราช

๑๕ สมิ้งพราย

๑๗ บัณพพง

๑๙ สารชัยมัน

๒๑ มฤคย

๒ กายสิทธิ์

๔ ช้างละวัน

๖ สัตยาป

๘ พรายน้ำ

๑๐ อินธพาล

๑๒ แสงอาทิตย์

๑๔ ปีกาฬสิง

๑๖ ทลายศิริ

๑๘ กำลึงพระกาล

๒๐ ขนนก

๒๒ ราชวร

๒๓ ศัรณารายณ์	๒๔ สายณรงค์
๒๕ ธิงนเรศร์	๒๖ เกษธำรณ
๒๗ อคัมปิ	๒๘ ยักขินีใจกา
๒๙ ราชฤทธิ	๓๐ กฤษแปดคค
๓๑ กรดแปดคค	๓๑ ลมประไลย
๓๓ ไฟล้างโลก	๓๔ ไชยชนะ
๓๕ สรรยท	๓๖ ประทุษฐมิมิ
๓๗ อรินทร์พินาศ	๓๘ อากาศค้ำารน
๓๙ ฝนแสนห่า	๔๐ เมฆลาล้อแก้ว
๔๑ แฉ้วแผ่นภพ	๔๑ ตระหลบกลางหา
๔๓ คาวพันทอง	๔๔ แล่นหลวงเล่นคลี
๔๕ กระบี่ขลุ่ย	๔๖ พินายคอนช้าง
๔๗ เสียวกางกิ้นเลื้อย	๔๘ แขนงเขอกคอสัตว์
๔๙ พนัสย	๕๐ ศัรพรหมรณ
๕๑ ยักขกุมาร	๕๑ โองการบูเจ้า
๕๓ อีเหนาฉายกฤษ	๕๔ ประจิตรเจนสนาม
๕๕ พระรามรณยุทธ	๕๖ อนิรุทธเรื่องเค
๕๗ ไชยเชษฐาญจกรร	๕๘ ย่าหรันรอนณรงค
๕๙ สวรรณหงส์เหิมมหา	๖๐ สักรสารปลอมคัก
๖๑ ธรรมกปราชเมือง	๖๑ เรื่องพระนคร

หอสมุดแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ ร.๙ นครราชสีมา

๓๖๓

๖๓ ขจรกรุง

๖๔ ปราบกฏพระเกียรติ

๖๕ นล่องพระคุณ

๖๖ เกล็ดมพระเดช

๖๗ เกรินราษฎร

๖๘ พรหมประสิทธิ์

๖๙ เทวราชรังสรรค์

๗๐ ยิงศรงาม

๗๑ มงคลศาสตร์

๗๒ พังพระยศ

๗๓ เจียดเงินทอง

๗๔ บุญกุศลเพิ่ม

๗๕ ประเทศสรรเสริญ

๗๖ พรพระสยาม

๗๗ วิษณุประสาท

๗๘ ขวัญเมืองมิ่ง

๗๙ สงครามคุมพล

๘๐ มหาอาวุธ

